صوبائی اسمبلی خیبر پختونخوا

مباحثات

بروز بدھ مورخہ 17 دسمبر 1997

(بمطابق 16 شعبان 1418 ہجری)

جلد 9 شمارہ .

سرکاری رپورٹ

مندرجات

صفحہ نمبر

1۔ تلاوت کلام پاک اور اس کا ترجمہ	1
2۔ نشانزدہ سوالات اور ان کے جوابات	2
3۔ اراکین اسمبلی کی رخصت	54
4۔ مسئلہ استحقاق	56
5۔ تحاریک التوا	74
6۔ توجہ دلاؤ نوٹس	88
7۔ آرڈیننس کا ایوان میں پیش کیا جانا	102

صوبائی اسمبلی شمال مغربی سرحدی صوبہ

اسمبلی کا اجلاس، اسمبلی چیمبر پشاور میں بروز بدھ، مورخہ 17 دسمبر 1997 بمطابق 16 شعبان 1418 ھجری صبح دس بجکر دس منٹ پر منعقد ہوا۔

جناب سپیکر، ہدایت اللہ چمکنی مسند صدارت پر متمکن ہوئے۔

تلاوت کلام پاک اور اس کا ترجمہ

اَعُوذُ بِاللّٰہِ مِنَ الشَّیطٰنِ الرَّجِیم - بِسْمِ اللّٰہِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیم ۔

یُرِیْدُ اللّٰہُ لِیُبَیِّنَ لَکُمْ وَ یَھْدِیَکُمْ سُنَنَ الَّذِیْنَ مِنْ قَبْلِکُمْ وَ یَتُوْبَ عَلَیْکُمْ وَاللّٰہُ عَلِیْمٌ حَکِیْمٌ ہ وَاللّٰہُ یُرِیْدُ اَنْ یَّتُوْبَ عَلَیْکُمْ وَ یُرِیْدُ الَّذِیْنَ یَتَّبِعُوْنَ الشَّھَوٰتِ اَنْ تَمِیْلُوْا مَیْلاً عَظِیْمًا ہ یُرِیْدُ اللّٰہُ اَنْ یُّخَفِّفَ عَنْکُمْ وَ خُلِقَ الْاِنْسَانُ ضَعِیْفًا ہ یٰاَیُّھَاالَّذِیْنَ اٰمَنُوْا لَا تَاْکُلُوْآ اَمْوَالَکُمْ بَیْنَکُمْ بِالْبَاطِلِ اِلَّآ اَنْ تَکُوْنَ تِجَارَۃً عَنْ تَرَاضٍ مِّنْکُمْ وَلَا تَقْتُلُوْآ اَنْفُسَکُمْ اِنَّ اللّٰہَ کَانَ بِکُمْ رَحِیْماً۔ وَمَنْ یَّفْعَلْ ذٰلِکَ عُدْوَانًا وَّ ظُلْمًا فَسَوْفَ نُصْلِیْہِ نَارًا وَ کَانَ ذٰلِکَ عَلَی اللّٰہِ یَسِیْرًا ہ

(پارہ 5 سورۃ النساء آیات 26-30)

(ترجمہ) اللہ چاہتا ہے کہ تم پر ان طریقوں کو واضح کر دے اور انہی طریقوں پر تمھیں چلائے جنکی پیروی تم سے پہلے گزرے ہوئے صلحاء کرتے تھے وہ اپنی رحمت کے ساتھ تمھاری طرف متوجہ ہونے کا ارادہ رکھتا ہے وہ علم والا اور دانا ہے۔ اللہ تو تم پر رحمت کے ساتھ توجہ کرنا چاہتا ہے مگر جو لوگ خود اپنی خواہشات نفس کی پیروی کر رہے ہیں وہ چاہتے ہیں کہ تم راہ راست سے ہٹ کر دور نکل جاؤ، اللہ تم پر سے پابندیوں کو ہلکا کرنا چاہتا ہے کیونکہ انسان کمزر پیدا کیا گیا ہے۔ اے ایمان والو! آپس میں ایک دوسرے کے مال باطل طریقوں سے مت کھاؤ۔ ہاں آپس کی رضا مندی سے لین دین جائز ہے اور اپنے آپ کو قتل نہ کرو۔ بے شک اللہ تم پر مہربان ہے اور جو شخص ظلم و زیادتی کے ساتھ ایسا کرے گا اسکو ہم ضرور آگ میں جھونکیں گے اور یہ اللہ کیلئے کوئی مشکل کام نہیں ہے۔

جناب محمد افتخار خان مہمند: جناب سپیکر صاحب! ستاسو په اجازت باندے، زمونږ د خوږ ورور، جان محمد خان صاحب اوښے وفات شوے دے، نن ئے غلور بجے جنازه ده، د هغوی د پاره د دعا اجازت اوکړئ چه دعا اوکړو۔

جناب سپیکر: قاری صاحب! لږ دعا اوکړئ۔ د جان محمد خان، ایم پی اے صاحب Brother in law وفات شوے دے، غلور بجے ئے جنازه ده۔

(اس مرحلہ پر مرحوم کیلئے دعائے مغفرت کی گئی۔)

نشانزدہ سوالات اور ان کے جوابات

Mr. Speaker: Honourable Pir Muhammad Khan, MPA, to please ask his Question No. 92. Pir Muhammad Khan, MPA.

*92۔ جناب پیر محمد خان: کیا وزیر صحت از راہ کرم ارشاد فرمائیں گے کہ ــــ

(الف) آیا یہ درست ہے کہ صوبہ سرحد دور دراز کے دیہاتی علاقوں پر مشتمل ہے؛

(ب) آیا یہ بھی درست ہے کہ صوبے کے دیہاتوں میں طبی امداد کیلئے ڈسپنسریاں نہیں ہیں؛

(ج) آیا یہ بھی درست ہے کہ دیہاتوں میں بی ایچ یو تک جانے کیلئے تقریباً بیس، تیس کلومیٹر کا فاصلہ طے کرنا پڑتا ہے؛

(د) اگر (الف) تا (ج) کے جوابات اثبات میں ہوں تو آیا حکومت دیہاتوں میں ڈسپنسریاں قائم کرنے کا ارادہ رکھتی ہے؟

جناب ثناء اللہ خان میاں خیل (وزیر صحت): (الف) جی ہاں۔

(ب) صوبے کے اکثر دیہاتی علاقوں میں طبی امداد کیلئے ڈسپنسریاں موجود ہیں نیز ہر یونین کونسل کی سطح پر ایک بی ایچ یو بھی موجود ہے۔

(ج) عموماً درست نہیں ہے۔

(د) اس وقت حکومت کے محدود مالی وسائل کی وجہ سے مزید بی ایچ یو/ آر ایچ سی یا ڈسپنسریاں تعمیر کرنا ممکن نہیں ہے تاہم حکومت کے زیر غور نئی صحت پالیسی میں متبادل تجویز پر غور ہو رہا ہے جس سے صوبے کے تمام عوام کو صحت کی سہولیات مل سکیں گی۔

جناب پیر محمد خان: جناب سپیکر! زه خو به هله اووایم که منظور حسین باچا ئے جواب راکوی خکه چه د مسلم لیگ اکثر ممبران خو شته نه۔ جناب سپیکر صاحب! دا سوال ما په دیهاتو کښ د ډسپنسرو باره کښ کړے وو چه په دیهاتو کښ ډسپنسرئ نه وی اکثر په بیس، تیس کلو میترو کښ، خو غضب دا دے د دے حکومت د مشرانو چه دوئ پلاننګ همیشه دلته یو بند کمره کښ، پیښورکښ کوی نو د دیهاتو نه خبریږی هم نه۔ نو ما دے سوال کښ دا تپوس کړے وو چه "آیا یہ بھی درست ہے کہ صوبے کے دیہاتوں میں طبی امداد کیلئے ڈسپنسریاں نہیں ہیں؟" نو دوئ وائی نه، "صوبے کے اکثر دیہاتی علاقوں میں طبی امداد کیلئے ڈسپنسریاں موجود ہیں، نیز ہر یونین کونسل کی سطح پر ایک بی ایچ یو بھی موجود ہے"۔ زه اول سوال خو په دے کښ د وزیر صاحب نه دا کوم چه د دوئ علاقه دیهاتی ده او که ښهری؟ او د دوئ پخپله حلقه کښ څومره ډسپنسریانے دی؟ اول دے د دے جواب راکړی نو بیا به زه نور سوالونه کومه جی۔

جناب سپیکر: پیر محمد خان! اوس دغه د حلقے ډسپنسریانے به څنګه یادواشت سره به ورته یادوی۔

جناب پیر محمد خان: د خپلے حلقے خو ما ته پته ده۔

وزیر صحت: ویسے میں بتا سکتا ہوں، ایسی کوئی بات نہیں ہے۔ میرے علاقے میں جناب سپیکر، جہاں تک ڈسپنسریوں کا تعلق ہے تو پرانے وقت میں جبکہ یہ بی ایچ یو نہیں تھا اور

بعد میں بی ایچ یو کی سکیم بنائی گئی تھی تو اس سے پہلے دیہی علاقوں میں ڈسپنسریوں کا قیام عمل میں لایا گیا تھا اور ان میں سے چند ڈسپنسریاں جو صرف Rented buildings میں چل رہی ہیں، اس وقت اوپن ہوئی تھیں اور کچھ جو ہیں، ایوب خان کا دور کہہ لیں کہ اس وقت یہ بلڈنگز بنی تھیں اور ان کا Pattern بھی کچھ اور تھا، تو اس وقت میرے علاقے میں چار ڈسپنسریاں تھیں، ہزارہ کچھ، ہزارہ پکا، بیر اور ایک ڈسپنسری جو ہے، وہ کلاچی والا میں چل رہی ہے لیکن ان کا نعم البدل ڈسپنسریوں کی بجائے بی ایچ یو بنے ہیں۔ واقعی یہ یونین کونسل کی سطح پر بنے ہیں اور میں ان سے اتفاق کرتا ہوں کہ یہ حقیقت ہے کہ ان کا علاقہ ہوگا یا میں اپنے علاقے کی بات کروں جہاں پر علاقے بہت دور دراز ہیں، وہ اس خطے سے مختلف ہیں جہاں پر آبادی کا تناسب زیادہ ہے۔ وہاں پر Scattered area ہے اور اس میں یقیناً ایک بی ایچ یو تک یونین کونسل کی رسائی کیلئے، جس طرح یہاں جواب میں بھی دیا گیا ہے، سوال میں کہا گیا ہے کہ بیس، تیس کلو میٹر فاصلہ بھی طے کرنا پڑتا ہے تو یقیناً ہماری یونین کونسل کے فاصلے اتنے ہیں اور نئی صحت پالیسی میں اس پر غور ہو رہا ہے۔ سابقہ حکومت کے دور میں بھی اس پر پالیسی بنائی جا رہی تھی جس میں Self Help Dispensaries کا قیام تھا یا اس قسم کی کوئی پالیسی تھی لیکن جو نئی ہیلتھ پالیسی آرہی ہے، اس پر ٹاسک فورس کام کر رہی ہے اور رورل ایریاز پر خاص طور کام ہو رہا ہے اور انشاء اللہ میں ان کو یقین دلاتا ہوں کہ انہی کی جو خواہشات ہیں، ان کو ضرور اس میں شامل کیا جائے گا۔

<u>حاجی عبدالرحمان خان</u>: جناب سپیکر صاحب! د وزیر صاحب نه تپوس کوم په دے کښې۔ یو ضمنی سوال کوم۔

<u>جناب سپیکر</u>: سپلیمنټری دے؟

<u>حاجی عبدالرحمان خان</u>: او جی۔

جناب سپیکر، جی اوکړئ۔

حاجی عبدالرحمان خان، چه دا کومے بی ایچ یو د شپږو، شپږو کالو، د اووه، اووه کالو تیارے پرتے دی او خلق پکښ اوس مال تړی، آیا د هغے د چلولو اراده د دوئ شته؟

وزیرصحت، جناب سپیکر! پوسٹوں کی Sanction کا مسئلہ ہے۔ ہماری طرف سے ایسا کوئی بی ایچ یو نہیں ہے جو مکمل ہو چکا ہو اور ایس این ای ہم نے نہ بھیجی ہو۔

حاجی عبدالرحمان خان، جناب سپیکر صاحب! زه ورته درے ښانم۔ متھره بی ایچ یو په 1991 کښ جوړه ده۔ شګئ بی ایچ یو په 1991 کښ او تیرائی بالا چه هغے باندے ما تاسو له توجه دلاؤ نوټس هم درکړے دے، تیرائی بالا 1991 کښ جوړه ده۔ دا زما په حلقه نیابت کښ په 1991 کښ جوړے شوے دی او تا حال دغسے پرتے دی او خلق پکښ بهس اچوی او مال تړی۔ زه دا تپوس کوم د وزیر صاحب نه چه ستاسو په نوټس کښ دا ولے نه دے راوستلے شوے؟ د 1993 او 1994 دا حساب به نه کوؤ۔ اوس راته اووایه چه تاسو څه یقین دهانی د هغے باره کښ کوئ چه آیا دے ته به ډاکټران راولستوئ او که څه به کوئ؟

جناب سپیکر، اُرمړ د پکښ یاد نه کړو۔

حاجی عبدالرحمان خان، اُرمړ هم دے پکښ۔

ارباب سیف الرحمان، جناب سپیکر! دا بل یو بی ایچ یو ده سفید ډهیری کښ او څو څو خلے ما دے ټولو ته د هغے واتنا کړے ده، د هغے شپږ کاله اوشو چه تیاره ده او ورته مے بیا هم وئیلے دی چه دے ته څه سټاف راولیږئ۔ کار پکښ شروع کوئ او که نه؟ پکار ده چه دوئ په دے کښ ایکشن واخلی۔

حاجی بهادر خان (مردان)، دا خبره د ډسپنسرو راغله نو زما په حلقه کښ په باچا

کلی کښې په 1988 یوه ډسپنسری جوړه ده او زما په خیال چه صرف د بجلئ د وجې د هغې Building تباه کیږی۔ اوسه پورې ئې دیوالونه اوغورزیدل او هیلته والا هیڅ قسمه پکښې څه دغه نه دے کړے۔

جناب محمد افتخار خان مهمند ۔ جناب سپیکر صاحب! زه هم د دے خپلو معزز ورونړو د دے خبرے تائید کومه او دے چیئر ته دا گزارش کومه چه حالانکه زمونږ خپل حکومت دے او مونږ ټول د Treasury benches سره تعلق ساتو، خو دے باره کښې یو واضحه Policy decision پکار دے ځکه چه هم په ایجوکیشن کښې د 1995-96 نه چه کوم Sanctioned پوسټونه دی، تر دے وخته پورے په هغې پوسټونو باندے له خلق تعینات شوی نه دی۔ نو که تاسو مهربانی اوکړئ او زمونږ متعلقه محترم وزیر صاحب ته دا هدایات ورکړئ چه په دوانړو ډیپارټمنټس کښې یو Policy decision زمونږ د حکومت د طرف نه پکار دے۔ دا حقیقت دے چه ډیر لوئے تکالیف دی او دا داسے پوسټونه دی او داسے ځایونه دی، په هغه سکولونو او بلډنگونو زمونږ ډیر زیات خرچ شوے دے او چه څنګه ورځے تیریږی، د هغوی هغه Deterioration هم دغه شانتے کیږی، هغے باندے Manoeuvre هم لګی نو که دا مهربانی اوشی نو دا به د دے ټولے صوبے د پاره یو خیګړه اوشی۔ شکریه۔

جناب سپیکر: بابک صاحب۔

جناب محمد کریم ، په دے سلسله کښې زمونږ په پی ایف۔63، بونیر چمله کښې پلاو یو کلے دے چه په هغے کښې په 1988 کښې یو بی ایچ یو جوړه شوے ده خو د هغے ځائے د جمٰعت استاذ پکښې اوسیږی او تر اوسه پورے د هغے څه خبره نشته۔ دغه شان زمونږ یو بله بی ایچ یو ده په امبیله کښې، ورانه پرته ده او تر

اوسه پرے هیڅ قسم له غور نے نه دے شوے۔ د دے متعلق به څه کیږی؟

جناب سپیکر: میاں صاحب۔

میاں افتخار حسین: سپیکر صاحب! زه د دے موقعے نه فائده اخستل غواړم، د خالی بی ایچ یوز خبره کیږی۔ یوه پالیسی زیر غور ده او د وزیر صاحب په علم کښې به وی هم۔ زمونږ خواؤ شا دا خبره هم شوے ده چه غتو هسپتالونو ته به د بی ایچ یوز نه ډاکټران راولو چه کم دی او غټ هسپتالونه به لږ په بنه پوزیشن کښې کړو۔ چه خالی دی نو خالی دی خو چه کوم ډک دی، هغه هم د خال کیدو پروګرام روان دے۔ نو زه د وزیر صاحب په علم کښې راولم او خبر به هم وی چه هغے باندے هم غور اوکړی چه کم سے کم د دے شته بی ایچ یوز دا ډاکټران نه بوځی۔

جناب سید احمد خان: سر! کچھ ضلعوں میں ہیلتھ پراجیکٹ کے تحت بی ایچ یوز اور آر ایچ سی بنائے جا رہے تھے لیکن درمیان میں ان کو فنڈ نہیں ملا، یا کیا ہوا کہ وہ کام بند ہوگیا حالانکہ زمین بھی لی گئی تھی اور کام بھی شروع ہو چکا تھا۔ تو میں منسٹر صاحب سے یہ پوچھتا ہوں کہ آیا وہ جو جاری کام تھے، ان کو Complete یا مکمل کرنے کا ارادے رکھتے ہیں؟ اور دوسرا، چترال اور پسماندہ علاقوں میں ڈاکٹروں کی تعیناتی ہوئی تھی، ہمیں منسٹر صاحب نے یہ یقین دہانی کرائی تھی کہ یہ لوگ وہاں دو یا تین سال تک ضرور ڈیوٹی دیں گے لیکن چند مہینے پہلے کچھ ڈاکٹرز چترال بھیجے گئے تھے اور ان میں کچھ سپیشلسٹ بھی تھے لیکن اب پتہ چلا ہے کہ وہ لوگ واپس آ رہے ہیں۔ تو اس سلسلے میں منسٹر صاحب نے کیا پالیسی بنائی ہے؟ اس کی وضاحت کریں۔

جناب سپیکر: جی، رضا خان صاحب۔

جناب رضا خان: څنګه چه میاں صاحب اووئیل، دغه شان زمونږه بی ایچ یوز هم

دی- اکثر بی ایچ یوز ته سټاف راغلے دے خو ډاکټر پکښې نشته او چه کومو کښې وو، زمونږ په مردان کښې چه کوم کمپلیکس جوړشو او د هغے افتتاح اوشوه نو دا سامانونه ئے هم د هغے نه راوړل- زما د دوه آر ایچ سی نه ئے ایمبولینسے راوستے دی، یو طورو آر ایچ سی دے او یو کمبټ آر ایچ سی دے او دغه شان ډاکټران ئے هم ترے نه راوستے دی- نو مهربانی د اوشی، دا کوم سټاف چه دے بی ایچ یوز ته ورکړے شوے وو، دا د واپس هغے ته لاړشی او کمپلیکس له د هم څه انتظام اوکړی-

<u>جناب نجم الدین</u>، جناب سپیکر صاحب! د دے اسمبلۍ ټولو ممبرانو، زما خیال دے ضمنی سوال نه -----

<u>جناب سپیکر</u>، صرف دومره خبره ده چه که نور څه نه کوئ نو شرعے ته ئے درست کوئ- دومره سپلیمنټری کوئسچنز، دا خو ټول تاسو خپل هغه دغه کوئ- د دےکوئسچن باره کښې که ستاسو څه سپلیمنټری وی نو هغه سره لږ مهربانی کوئ-

<u>جناب نجم الدین</u>، زما عرض دا دے چه په دے باندے، مسئله داسے ده چه تاسو د ټولو ممبرانو د هسپتالونو اندازه واغسته- په هغه Basic health units کښې، په ډسټرکټ هیډ کوارټر هسپتال، په تحصیل هیډکوارټر هسپتال کښې، آر ایچ سی، دے ټولو کښې مسائل دی او هغه مسائل، مسنټر صاحب دلته ناست دے، دا مسئله ده لکه مونږ د غرئیزے علاقے سره تعلق لرو-دیر سره تعلق لرو، چترال سره لرو، سوات سره لرو - دلته سپیشلسټ ډاکټران دی، دوئ ئے مونږ

له هلته اولګوی او هغوی د هغه ځائے نه واپس راوتښتی۔ هغوی له یو داسے طریقه کار کول غواړی چه ډیرو کسانو دلته Specialization کړے دے او هغه کسان د کم از کم په دغه Backward areas کښی نوکری کوی۔ نو د دے د پاره د پبلک سروس کمیشن هغوی له څه رعایت ورکړی، چه کوم سړے دا لیکل ورکولے شی چه زه به لس کاله یا پنځلس کاله په چترال کښی، په دیر کښی، په سوات کښی او یا بټګرام کښی نوکری کوم نو کم از کم منسټر صاحب دِ دَ دے خبرے وضاحت اوکړی، اکثر اتهاره ګریډ افسران که تاسو اوګورئ، په دیر کښی یو تحصیل هیډکوارټر هسپتال دے، په اکیس ډاکټرانو کښی څلور حاضر دی۔ نو مونږ دغه عرض کوؤ چه په دے کښی دِ دوئ دلچسپی واخلی او یو Meeting د راوغواړی۔ د ایم پی ایز په مخکښی سیکرټری او دا ټول د کبینټوی نو هله به زمونږ دا مسئلے هواریږی۔ په دے خو ضمنی Questions تاسو واوریدل، دهر یو مسائل دی، نو دغه زما ګزارش دے، سر۔

<u>جناب سپیکر</u>: حاجی صاحب۔

<u>حاجی محمد یوسف خان</u>: جناب سپیکر! ستاسو ډیره مهربانی ده چه زمونږ سره رعایت کوئ۔ د رولز خبره نه ده خو زه یو تجویز پیش کومه جی که تاسو او دا هاؤس ما سره په دے خبره اتفاق اوکړئ۔ حقیقت دا دے چه دا یوه ډیره لویه مسئله ده او د یوے حلقے یا د یو بی ایچ یو خبره نه ده، دا د دے ټولے صوبے مسئله ده۔ په دے کښی درے ډیپارټمنټس Involve دی، محکمه صحت، محکمه خزانه او سی اینډ ډبلیو۔ بعضے ځائے کښی د سی اینډ ډبلیو قصور دے، بعضے ځائے کښی د فنانس رکاوټ دے او بعضے ځائے کښی د بل ډیپارټمنټ دے، پکښی واپډا هم ده ځکه چه ډیر بی ایچ یوز ته سی اینډ ډبلیو والا Payment

اوکړی او باوجود د دے هغوی هغه ټرانسفارمر او کنکشن نه ورکوی- نو زما دا تجویز دے که تاسو او دا هاؤس اتفاق کوئ نو دا سوالونه دِ سټینډنګ کمیټئ ته لاړشی او هغوی د کبینی او په دے باندے دِ بحث اوشی چه دا ګناه او دا کوتاهی د چا ده؟ ځکه چه یو طرف ته په لکهونو او په کروړونو روپئ خرچ شوی دی د دے مقصد د پاره چه عوامو ته دا سهولت ملاؤ شی او بل طرف ته د هغے نه عوام محرومه دی- هغه پیسے ضائع کیږی او عوامو ته هغه سهولت هم نه ملاویږی- نو زما به دا تجویز وی که تاسو او دا هاؤس دے باندے اتفاق اوکړئ چه دا سټینډنګ کمیټئ ته لاړشی او په دے باندے بنیادی بحث اوشی چه د دے رکاوټ کوم ځائے کښ دے او ولے دے؟ ځکه چه بلډنګونه جوړ دی او ضائع کیږی- چه یو بلډنګ کښ سټاف نه وی او د هغے پوره Supervision نه وی نو هغه خرابیږی جی او بل طرف ته خلقو ته ترے تکلیف هم دے-

سید منظور حسین: محترم سپیکر صاحب! دا یوسف خان ترند صاحب چه کوم تجویز پیش کړو، زه دے سره اتفاق کومه ځکه چه د محترم پیر محمد خان د سوال په جواب کښ محترم منسټر صاحب اووئیل چه د هیلته پالیسئ کوم اعلان چه به کیږی نو په هغے کښ به په دے باندے غورکیږی نو هیلته پالیسی چه جوړیږی نو د هغے نه مخکښ پکار دا ده چه د دے عوامی ایوان د غړو ځه مشورے په هغے کښ شامل شی- داسے نه وی چه پالیسی جوړه شی او بیا په هغے باندے Questions کیږی- زه وایم که دا داخل شی او په دے باندے هلته مشوره اوشی او ځه ښه ښه تهوس تجاویز ملاؤ شی او په هغه پالیسئ کښ هغه شامل شی نو ډیره به ښه وی- شکریه جی-

جناب عاشق رضا سواتی: سپیکر صاحب! یو ضمنی سوال دے جی- مهربانی چه

تاسو ما له ټائم راکړو۔ څنګه چه سید احمد خان صاحب اووئیل چه چترال ته ډاکټران تلے وو او واپس پکښې راځی نو دغسے چونکه زمونږه علاقه هم غرنیزه ده جی او مخکښې خو ورته ډاکټر ځی نه او که لاړ شی نو هغه کلی ته، ښارته د دے د پاره راځی چه هلته هغه خپل کلینک پرانیزی او په لویو ښارونو او لویو کلو کښې، لویو هسپتالونو کښې، په او پی ډی کښې خو دوئ هډو له کښینی هم نه۔ نه ډاکټر کښینی او نه څه سپیشلسټ کښینی۔ دغه کمپاونډران چپړونه ورکوی او هغوی په هغے او پی ډی کښې دا مریضان ګوری۔ نو ستاسو په وساطت سره زه وزیر صاحب ته دا درخواست کومه چه په دے څیز باندے لږ کنټرول اوکړی۔ یو ډاکټر دے یا یو سپیشلسټ دے او د هغه ډیوټی ده نو هغه د په او پی ډی کښې کم از کم هغه خپله ډیوټی اوکړی جی۔ مهربانی۔

Mr. Speaker: Honourable Minister, please.

وزیر صحت ۔ جناب سپیکر! ضمنی کی بجائے میرے خیال میں علیحدہ نوعیت کے اتنے سوالات ہو چکے ہیں جو کہ ضمنی کے زمرے میں نہیں آتے ہیں اور ان کی انفارمیشن کیلئے میں یہاں پر اگر رواں دواں جواب دینا شروع کر دوں بغیر Knowledge کے، تو بہرکیف اس میں مختلف قسم کی باتیں سامنے آئی ہیں ۔۔۔۔

جناب سپیکر ۔ منسٹر صاحب! میں آپ کیلئے ذرا Simple کر دوں کہ صرف دو چیزیں ہیں۔ ایم پی ایز صاحبان تو کافی اُٹھے ہیں لیکن دو چیزیں ہیں۔ ان میں ایک تو یہ کہ بی ایچ یوز یا ڈسپنسریز جو بھی ہیں، وہ بنے ہوئے ہیں اور ان میں کوئی بھی نہیں ہے۔ دوسرا یہ ہے کہ ان میں بجلی یا اور Facilities نہیں ہیں اور تیسری بات یہ ہے کہ اب تک ان میں سٹاف نہیں ہے۔ تو یہ تین چیزیں ہیں میرے خیال میں اور کوئی بات انہوں نے پوائنٹ آؤٹ

نہیں کی ہے۔ آپ اس پر بات کریں۔ جیساکہ افتخار مہمند صاحب نے بتایا کہ اتنی رقم خرچ ہوئی اور حاجی عبدالرحمان خان نے بتایا کہ لوگ اس میں مال مویشی باندھتے ہیں، تو یہ تو گورنمنٹ کے پیسوں کا ضیاع ہو رہا ہے۔ اس پر آپ روشنی ڈالیں۔ اس کے بارے میں آپ کیا کرنا چاہتے ہیں؟

وزیر صحت، جناب سپیکر! آپ کی اس بات سے تو ضرور اتفاق کرتا ہوں کہ Public money جس منصوبہ بندی کے تحت اور جس غلط منصوبہ بندی کے تحت لگی ہے تو ان کا واقعی ضیاع ہوا ہے اور ضیاع ہو چکا ہے لیکن بہرکیف ان کو اب چلانے کیلئے، یہاں پر ایک ایک بات میں تین تین باتیں سامنے آتی ہیں اور ایک تو یہ اخذ کیا جا سکتا ہے کہ ان کی پوسٹیں ہیں لیکن وہ لوگ جا نہیں رہے ہیں، یا تو یہ ہے کہ وہ بنے ہوئے ہیں اور ان کیلئے پوسٹیں ابھی تک Sanction نہیں ہوئی ہیں۔ بجلی کا مسئلہ یہ ہے کہ یا تو اس گاؤں میں بجلی ہے ہی نہیں اور اگر ہے تو وہاں پر سی اینڈ ڈبلیو نے ان کو جو Payment کی ہے تو اس کے Against واپڈا نے وہاں پر بجلی لگائی ہی نہیں۔ تو یہ مختلف قسم کی جو باتیں سامنے آئی ہیں، تو میں آپ کی وساطت سے اتنی جسارت کروں گا جناب سپیکر، کہ جس طرح انہوں نے کہا کہ ابھی تک ان کو بتایا نہیں گیا ہے تو وہ آج ہی بتا رہے ہیں انشاء اللہ جیساکہ انہوں نے کہا ہے، یہ ساری باتیں میں نے نوٹ کی ہیں اور یہ ایسی باتیں ہیں جو کہ قابل غور بھی ہیں اور ان پر عمل کرنا بھی میری سمجھ میں ضروری ہے۔ تو میں ان کو یہ یقین دلاتا ہوں کہ میں ان کی باتوں کی Light میں انشاء اللہ انکو حل کرنے کیلئے -----

جناب محمد افتخار خان مہمند، آپ اسے Third quarter review میں کر دیں۔

وزیر صحت، جناب افتخار مہمند صاحب، سپیکر کی وساطت سے یہ عرض کرتا ہوں کہ آپ وزیر خزانہ بھی رہ چکے ہیں اور وزیر تعلیم بھی رہے ہیں اور ان ساری Technicalities کو بھی جانتے ہیں اور مسائل کو بھی جانتے ہیں۔ ہم ضرور اس کو Third quarter review میں

رکھیں گے اور اگر اس میں کوئی Technical hitch نہ ہوئی تو انشاء اللہ ممکن حد تک جلد سے جلد پوسٹیں Sanction کرانے کی کوشش کریں گے کیونکہ ہم کرتے نہیں، کراتے ہیں۔

جناب سپیکر۔ پیر محمد خان کا جو مسئلہ ہے کہ آیا حکومت کا یہ ارادہ ہے کہ تیس، تیس میل دور لوگ جاتے ہیں، بی ایچ یوز کو چھوڑیں، ڈسپنسریز لگانے کا ارادہ ہے کہ نہیں؟

وزیر صحت۔ اصل میں سپیکر صاحب، جس جگہ پر کھڑے ہو کر میں جواب دے رہا ہوں، اگر اس کے علاوہ جواب دیتے تو، یہاں پر یہ مسائل تو ہمارے اپنے ساتھ بھی ہیں، میں نے کہا ہے کہ میرا اپنا Scattered علاقہ ہے لیکن حقیقت یہ ہے کہ جہاں تک میں خود ذاتی رائے رکھتا ہوں کہ جن بی ایچ یوز کی بات آج ہم کر رہے ہیں، آج کا تجربہ بتاتا ہے کہ یہ رقم ضائع ہوئی ہے۔ اس کی بجائے اگر چھوٹی چھوٹی ڈسپنسریاں جن میں ایک ڈسپنسر یا میڈیکل ٹیکنیشن کام کر رہے تھے رورل کیلئے تو یہی پیسے اور یہی فورس جہاں جہاں پر کام کر رہی ہے، ان کو یکجا کر کے بہترین قسم کے ہسپتال فاصلوں پر بنائے جاتے تحصیل ہیڈکوارٹر میں اور بڑے بڑے قصبوں میں جہاں پر لوگ آسانی سے آتے اور وہاں پر اگر یہ فورس استعمال کی جاتی تو میں سمجھتا ہوں کہ علاج معالجے کی جو تکالیف ہیں، وہ کم ہوتیں۔ یہ تکالیف وہاں ہیں لیکن میں Commit کرتا ہوں کہ وہاں پر وہ سہولیات میسر نہیں ہیں۔ ایک تو فنڈ کے لحاظ سے جو ان کو Allocated ہیں اور دوسرا وہاں پر جو ڈاکٹر تعینات ہوتے ہیں اور جو عملہ تعینات ہوتا ہے، ان کی وہاں پر حاضری کو یقینی بنانا یا ان کا جو کام ہے، وہ حقیقت میں نہ ہونے کے برابر چل رہا ہے۔ یہ تو صرف خواہش ہے کہ وہاں پر وہ جو دو یا چار کلاس فور لگ رہے ہیں، ان کا روزگار ہے اور باقی ہم نے کھلوا دیا ہے ورنہ تجربہ سے ثابت ہوا ہے کہ 90 % یہ بی ایچ یوز جو رورل ایریا میں بنے ہیں، وہ Function نہیں کر رہے ہیں اور نہ ان کا مفہوم پورا ہوا ہے۔

جناب سپیکر: حاجی صاحب اور منظور باچا صاحب کی جو Suggestion ہے کہ یہ Standing Committee on Health کے حوالے کیا جائے تو اس کے بارے میں آپ کا کیا خیال ہے؟

وزیرصحت: میرے خیال میں سپیکر صاحب، ٹاسک فورس نے ----

جناب سپیکر: نہ جی، هغے کښې درے څلور ډیپارټمنټس راځی، حاجی صاحب پخپله اووئیل چه هغے کښې فنانس دے، سی اینډ ډبلیو هم دے پکښې او بل غټ مصیبت پکښې د واپډا دے۔

جناب محمد افتخار خان مهمند: جناب سپیکر صاحب! زما خیال په دے لړ کښې دا دے که ستاسو اجازت وی، دے کښې به جی د ګورنمنټ او د Cabinet policy decision ضرورت وی۔ د هغے نه پس که دوئ Third quarter review کښې څه اقدامات وا نه غستل نو بیا به خامخا په دے معزز ایوان کښې ستاسو په اجازت باندے به دے د پاره یو کمیټی جوړه کړے شی چه هغے کښې به فنانس و پلاننګ ډیپارټمنټس او د هیلټه ډیپارټمنټ آفیشلز به هم تاسو ورسره منسلک کړئ نو بیا به هغوی یو نتیجے ته اورسیږی۔

جناب پیر محمد خان: جناب سپیکر صاحب! د ډسپنسرو متعلق دا واضحه خبره منسټر صاحب هم اونکړه چه د دوئ په دیہاتو کښې اراده شته او که نه؟ بل په دے بجټ سپیچ کښې، دا بجټ چه دغه وو نو په دے کښې د ډسپنسریانو څه ذکر شوے وو او که نه وو شوے او هغے ته دوئ څه عملی جامه اغوستولے ده تر اوسه پورے؟

وزیرصحت: جناب سپیکر! ڈسپنسریوں کے بارہ میں بجٹ سپیچ کی یہ بات کر رہے ہیں۔ شیرپاؤ خان کی بجٹ سپیچ میں انہوں نے اعلان کیا تھا، ہماری بجٹ سپیچ میں میرے

خیال میں واضح اعلان نہیں ہوا تھا البتہ میں یہ کہوں گا کہ انہوں نے بات کی ہے ٹاسک فورس کی، تو اس میں ہمارے ہاؤس سے عوامی نمائندے بھی شامل ہیں اور وہ اس پر کام کر رہے ہیں اور وہ میرے خیال میں ہمارے اس ہاؤس کی ترجمانی کر رہے ہیں اور وہ جانتے ہیں چونکہ وہ ہمارے ممبرز صاحبان ہیں اور وہ اپنے علاقوں کے مسائل بھی جانتے ہیں۔ تو جس طرح آپ مناسب سمجھتے ہیں لیکن میں سمجھتا ہوں کہ ان ڈسپنسریوں یا رورل ہیلتھ پالیسی یا اس کیلئے جو کام ہو رہا ہے تو اس میں نمائندے شامل ہیں، وہ کام کر رہے ہیں۔ تو یہ کمیٹی یا وہ کمیٹی، بات تو ایک ہی چل رہی ہے۔

جناب سپیکر۔ اس طرح کریں کہ You take up this matter with the Cabinet اور جتنا جلدی ہو سکے اور جو جہاں جہاں پھنسے ہوئے ہیں ----

جناب پیر محمد خان۔ هیڅ جواب او نه شو۔ ده خو څه جواب او نه کړو جناب سپیکر صاحب۔ د ډسپنسریانو باره کښې ده څه واضحه پالیسي، څه هم نے او نه وئیل۔ دا دِ اووائی چه زه به کیبنټ کښې خبره اوکړمه یا څه بل څه۔ تاسو ورته ډیر دغه ورکوئ خو هغه پښتو کښې وائی "نقل را عقل باید"، تاسو ډیرے اشارے ورکوئ خو څه اووایم دوئ په هغے باندے هم نه پوهیږی۔ ډسپنسرے اهم څیز دے خو په دیهاتو کښې نن نشته ----

جناب سپیکر۔ زما خیال دے دا خو دوئی اووئیل چه کیبنټ کښې به پرے خبره اوکړو او مختلف کوم ډیپارټمنټس چه پکښې Involve دی، د هغوی سره به هم خبره اوکړی جی۔

جناب پیر محمد خان۔ زما په حلقه کښې په تیس کلومیټر، بیس کلومیټر کښې ډسپنسریانے نشته دے سپیکر صاحب۔ ما ته خپله حلقه معلومه ده او د ګوټ ګوټ نے راته پته ده۔ دوئ خو اول په هغه جواب کښې انکار هم کړے دے چه

نه، په بیس او تیس کلومیټر فاصله کښې داسے نشته۔ دا خو زما حلقے ته تاسو راشئ، وزیر صاحب له به زه، چه څومره جرم په ما ایږدئ، ورکړم۔ سپیکر صاحب! که وزیر صاحب زما حلقے ته راشی نو زه به ورته دا علاقے اوښایمه او دے دِ دَ خان سره دا سی اینډ ډبلیو والا هم راولی، فاصلے دِ ورله ناپ کړی که په بیس، تیس کلومیټر کښې ما ثابته نه کړه چه ډسپنسرئ نشته، بی ایچ یو نشته نو بیا دِ دوئ زما حلقه کښې ورکړی او که وی نو بیا د ده خبره به تسلیم کړم، بالکل جرم مے دِ کړی۔

جناب محمد ایوب خان آفریدی: پوائنٹ آف آرڈر۔ سر! گزارش یہ ہے کہ کافی Questions آج ایجنڈے پر ہیں اور اگر ایک سوال پر اتنا اتنا ٹائم لگے تو پھر ہمارے Questions بالکل ہی رہ جائیں گے۔ تو مہربانی ہوگی کہ یہ Overtime تو ہو نہیں سکتا، تو ایسا کوئی طریقہ کار ہو کہ ہم Relevant بات کریں تاکہ سب کے Questions کا نمبر آ جائے۔اب تو وہ قصہ بھی ختم ہو گیا ہے کہ نہ سرسبز ہو سکتے ہیں اور نہ دوبارہ آ سکتے ہیں۔ تین چار مہینے یا چھ مہینے کے بعد ایک Question آتا ہے اور وہ بھی رہ جاتا ہے۔ مہربانی۔

جناب پیر محمد خان: نه ټهیک ده، سپیکر صاحب، دے ټولو ممبرانو په دے یو Question خبرے اوکړے۔ د سوال اهمیت دومره زیات وو چه په هغے دے ټولو خبرے اوکړے۔ د ده سوال د ټولو آخر کښې دے۔ د هغے نمبر که راغے نو خیر دے، دوئ دِ په هغے بیا بحث اوکړی۔

جناب سپیکر: وزیر صاحب! تاسو کیبنټ کښې خبره اوکړئ او چه کوم کوم خائے کښې کوم کوم تکلیف وی نو کوشش اوکړئ چه هغه ختم شی۔ ټهیک شوه جی؟

وزیر صحت: انشاء اللہ۔

Mr. Speaker: Honourable Mr. Hamidullah Khan, MPA to please ask his Question No. 179.

* 179 ۔ جناب حمید اللہ: کیا وزیرصحت از راہ کرم ارشاد فرمائیں گے کہ ـــ

(الف) رورل ہیلتھ سنٹر راول میں کل کتنے ڈاکٹروں کی آسامیوں کی منظوری دی جا چکی ہے نیز وہاں پر کل کتنے ڈاکٹر اپنی ڈیوٹیاں سر انجام دے رہے ہیں؛

وزیرصحت: (الف) رورل ہیلتھ سنٹر راول میں ڈاکٹروں کی منظور شدہ آسامیاں مندرجہ ذیل ہیں:

(1) میڈیکل آفیسر مردانہ (گریڈ 18)۔ 1

(2) میڈیکل آفیسر مردانہ (گریڈ 17)۔ 1

(3) میڈیکل آفیسر زنانہ (گریڈ 18)۔ 1

(4) میڈیکل آفیسر زنانہ (گریڈ 17)۔ 1

گریڈ 17 کی دونوں آسامیوں پر ڈاکٹر کام کر رہے ہیں جبکہ گریڈ 18 کی دونوں آسامیاں خالی ہیں جو کہ عنقریب پُر کر دی جائیں گی۔

جناب حمید اللہ: مہربانی۔ زما عرض دا دے چه د سوال په جواب کښې د هسپتال متعلق دوئ وائی چه څلور ډاکټران دی او دوه پوستونه پکښې خالی دی۔ سر! دا دوه پوستونه د درېو کالو نه خالی دی۔ دا به کله ډک کړی او د دے لیډی ډاکټرانو په پوستونو باندے به دا مردانه ډاکټر اولګوی او که او به ئے نه لګوی؟

حاجی عبدالرحمان خان: جناب سپیکر صاحب! په دے کښې ضمنی سوال کوم۔ دا آر ایچ سی چه ده یا بی ایچ یو چه ده، دے کښې دوئ دا تپوس کړے دے خو د دے

جواب نے نه دے ورکړے او هغه تپوس دا دے چه "کل کتنے ڈاکٹرز اپنی ڈیوٹیاں سرانجام دے رہے ہیں"؟ آر ایچ سی او بی ایچ یو د دوه بجو نه پس بند وی او که د دے د پاره ډاکټران وی؟ زه چه څومره پورے ګرځیدلے یم سپیکر صاحب، نو ډیوټی ډاکټران د دوو بجو نه پس نه په آر ایچ سی کښې څوک کوی او نه په بی ایچ یو کښې کوی۔ آیا دوئ ته دا یقین وی چه د دوه بجو نه پس به بیماردوئ له نه راځی؟ د دے د پاره دوئ څه بندوبست به کوی او که نه؟

وزیرصحت: جناب سپیکر! اس سلسلے میں میں یہ عرض کرونگا کہ ------

ایک آواز: مائیک آن کریں۔

وزیرصحت: ویسے میری آواز بھی مائیک سے کم تو نہیں ہے، یہاں پر ہم سب سنتے ہیں۔ (قہقہہ)

جناب سپیکر: ریکارڈنگ کیلئے۔

وزیرصحت: جناب سپیکر! دو میل ڈاکٹر گریڈ اٹھارہ اور گریڈ سترہ کے وہاں پر کام کر رہے ہیں۔ ممبر صاحب جانتے ہیں کہ یہاں ہماری جو معاشرتی حالت ہے' اس میں فیمیل ڈاکٹر رورل میں جانے کیلئے تیار نہیں ہوتیں کیونکہ وہاں پر ان کو بہت ہی مشکلات ہوتی ہیں اور ظاہر ہے کہ کوشش کرکے انہوں نے کہیں ہیڈ کوارٹر ہاسپیٹل میں یا ایسی جگہ پر قناتیں لی ہوئی ہیں یا اکثر میرے خیال میں ڈاکٹروں کے جوڑے ہی ہوتے ہیں تو ان کی قانونی طور پر بھی پوسٹنگ ہمیں اکٹھی کرنی پڑتی ہے۔ ابھی ایڈہاک ڈاکٹروں کی جو آسامیاں خالی ہوئی ہیں' ان کی ایک سمری آئی ہے اور ان میں فیمیل میڈیکل آفیسرز کی جو آسامیاں ہیں' اس کیلئے جو طریقہ کار وضع کر رہے ہیں' اس میں یہ کوشش کی جا رہی ہے کہ پوسٹوں کو Post by post advertise کیا جائے تاکہ جو ڈاکٹر وہاں پر تعیناتی حاصل کریں تو پھر وہ Post transferable نہ ہو۔ اسی پر ہم سوچ رہے ہیں اور اسی پر کام ہو رہا ہے

تاکہ ان ہسپتالوں میں ہم مستقل طور پر ڈاکٹر فراہم کرسکیں۔ جہاں تک -----

جناب نجم الدین، په دے کښې جناب سپیکر صاحب، زما عرض دا دے چه دوئ خلور ډاکټران هلته مقرر کړی دی۔ د حمید الله خان ضمنی سوال دا وو چه په دے کښې دوه زنانه ډاکټرانے دی، یو په ګرېډ 18 او یو په ګرېډ 17 کښې وه۔ دوه پکښې نارینه دی، نو دے د منسټر صاحب نه دا تپوس کوی، دا خو دوئ پخپله ایډمټ کوی چه زنانه ډاکټره هلته نه شی تلے، نو زمونږه سوال دا دے چه د دے زنانه ډاکټرانو په ځائے باندے د دوئ د نارینه ډاکټرانو د لګولو څه پروګرام شته دے او که نه او دا به د کله پورے اولګی؟ Time Limit دِ راته اوښائی، پوسټ شته دے۔ دوئ دا خبره کوی چه د ډاکټرانو مسئله ده، ایډهاک ډاکټران دوئ لګولی دی، ډیر شئے دی، 1200 دی۔ د تیر حکومت سره دِ خدائے ښه اوکړی، هغوی دولس سوه ډاکټران لګولی دی، نو د هغوی نه دِ دوئ کار واخلی کنه جی۔

وزیرصحت، جناب سپیکر! یہ میل ڈاکٹر کی تعیناتی چاہتے ہیں اور میرے خیال میں وہاں پر ضرورت فیمیل ڈاکٹر کی ہے اور ان کو میں یقین دلانا چاہتا ہوں کہ اسی پر کام ہو رہا ہے اور انشاء اللہ ہم ان کو مستقل بنیادوں پر لیڈی ڈاکٹر فراہم کریں گے۔

حاجی عبدالرحمان خان، جناب سپیکر صاحب! زما د ضمنی سوال، جواب اُو نه شو چه د دوه بجو نه پس، آیا دا ډاکټران د ورځے د پاره وی کنه، د اتو ګهنټو د پاره وی؟

جناب سپیکر، د دے جواب دوئ ته ورکړئ کنه جی۔ پوزیشن څه دے چه دوه بجو پورے وی او که نه؟

وزیرصحت، جناب سپیکر! جہاں سرکاری نوکر کیلئے Timing ہے، اس تک تو وہ ڈیوٹی کا

پابند ہے اور وہ کرے گا لیکن اس کے بعد، یقیناً ہسپتالوں یا آر ایچ سی میں جہاں ایمرجنسی کے لوگ آتے ہیں کیونکہ General patients اور Emergency patients میں فرق ہے، تو جہاں پر Doctors on call ہوتے ہیں تو وہ Available ہوتے ہیں اور ان کو بلایا جاتا ہے لیکن یہ ہے کہ وہ چوبیس گھنٹے میرے خیال میں، تھانیدار جو وردی پہنتا ہے تو وہ بھی بیٹھتا نہیں ہے، اس کو بھی On call رکھا جاتا ہے۔

حاجی عبدالرحمان خان، چه د دوه بجو نه بعد په کلی کښې بیمار پیدا شی نو د دے بی ایچ یو مقصد څه دے یا د آر ایچ سی مقصد څه دے؟ دوئ ډِ پکښې ډاکټران اولګوی، اته ګهنټے ډیوټی دِ ورته اولګوی خو بی ایچ یو یا آر ایچ سی، دا خو وی کنه، په کلو کښې به مونږه څه چل کوؤ؟

حاجی بهادر خان، زما یو ضمنی سوال دے۔ عبدالرحمان خان خو په چوبیس ګهنټو کښې د آټه ګهنټو د ډیوټئ اوفرمائیل او زما په حلقه کښې دوه بی ایچ یوز دی چه هغه چوبیس ګهنټے خالی پرتے وی۔ په هغے کښې یو په دامتل کښې ده، په هغے کښې یو ډسپنسر وو، هغه نے ترے نه Detail کړے دے۔ ما د سیکرټری صاحب سره هم پرے خبره کړے وه۔ دوه میاشتے اوشولے چه نه پکښې ډسپنسر شته او نه پکښې ټیکنیشن شته دے، هغه ډیوټی نه کوی او نه پکښې ډاکټر شته دے۔ دوه بی ایچ یوز دی، یو مسکینی دلبار کلے ورته وائی، یوه هغه بی ایچ یو ده او بله په دامتل کښې ده۔ نو چه چوبیس ګهنټے نه کوی او خالی پرتے وی نو د دے متعلق ستاسو څه اراده ده؟

جناب عبدالسبحان خان، پوائنټ آف آرډر۔ سپیکر صاحب! یو تجویز دے زما که چرے د هغے سره هیلته منسټر صاحب اتفاق اوکړی نو د عبدالرحمان دا مسئله به په ډیره آسانئ سره حل شی بلکه زمونږ د ټولو مسئله به حل شی۔ اکثرو بی

ایچ یوز سره د ډاکټرانو بنګلے هم جوړے شوے دی، کله چه مونږه د ډسټرکټ کونسل ممبران یا چیئرمینان وو، په هغه وخت کښ د دے بی ایچ یوز سره بنګلے جوړے شوے دی، نو فرض کړه که دوئ دغه ډاکټران Bound کړی چه ستاسو د پاره په دغه خانے کښ Accommodation شته دے نو په دغه خائے کښ اوسیږئ۔ نو دغه شان که په ایمرجنسی کښ مریض راځی یا د هغه د Call کیدو ضرورت وی، نو په خائے د دے چه بیا ورپسے په کلو کښ منډے وهلے شی نو که چرے دوئ دا تجویز Implement کړی نو د دوئ د پاره به بیا دا مسئله بلکه زمونږه د ټولو دا مسئله به حل شی۔

جناب سید احمد خان: ضمنی سوال ہے، سر۔ وزیر صاحب سے میں پوچھنا چاہتا ہوں کہ دروش سول ہسپتال میں لیڈی ڈاکٹر کی تعیناتی کیلئے میں نے ان سے Request کی تھی اور سیکرٹری ہیلتھ نے بھی چترال کا دورہ کیا تھا، وہ بھی اس علاقے میں گئے تھے اور لوگوں کو یقین دہانی کرائی تھی کہ وہاں لیڈی ڈاکٹر کی تعیناتی ہوگی لیکن اس کے بعد تین چار ماہ گزر گئے ہیں، تو کیا ابھی وزیر صاحب کوئی ڈاکٹر وہاں بھیجنا چاہتے ہیں یا نہیں؟

جناب سپیکر: جی، ہاشم خان آف دیر۔

جناب محمد ہاشم خان (دیر): د دے متعلق عرض دے چه زمونږه هم داسے هسپتال دے چه هغه د ډاکټر صاحب د لاسه وران ویجاړ پروت دے۔ څه مشینرئ چه پکښ دی، هغه هم تباه و بربادے شوی دی او بله دا ده چه ما د هغه ډاکټر د ټرانسفر د پاره ونیلی وو، نو ټرانسفر نے شوے دے خو دا یوه نیمه میاشت اوشوه چه هغه خپله ډیوټی نه پریږدی۔ تاسو ته دا زه یقین درکوم چه تاسو څه وختے هم هغه هسپتال ته څوک اولیږئ نو دا ډاکټر به نه وی۔ زما یو مارکیټ دے په اوچ کلی کښ، په هغے کښ هغه خان له کلینک کهلاؤ کړے

دے او په هغه کلینک کښې زه هغه چوبیس گھنټے په ډیوټئ وینم لیکن په هسپتال کښې هغه ما لس منټه او نه لیدو۔ زه دا عرض کوم چه څنگه د هغه ټرانسفر شوے دے نو مہربانی د اوکړی منسټر صاحب او د دے دِ دَ هغه نه تپوس اوکړی چه دا ډاکټر تر اوسه پورے ولے لا نه رو او بل ډاکټر فقیر محمد چه رایټرانسفر شوے دے، هغه ولے را نه غلو؟ د هسپتال د تباهئ هم دا ډاکټر ذمه وار دے، د دے دِ معلومات اوکړی جی۔

جناب عبدالسبحان خان، په دے کښې خو جی بیا د هاشم خان لاس راغے، دوئ دِ پرے دا دکان بند کړی کنه۔

حاجی بہادر خان، دغه خبره ده، نو مونږ به هم د موقعے نه فائده واخلو۔ لوند خوړ کښې په ' اپنی مدد آپ' یو هسپتال زمونږه مشرانو جوړ کړے دے ډیر مخکښې او د هغه خانے آبادی به کم از کم څلویښت، پنځوس زره افراد باندے مشتمل وی۔ په هغے کښې تر اوسه پورے لیډی ډاکټره نشته او هغه Building هم ډیر ناقصه شوے دے، نو د دے دِ هم تپوس اوکړی چه د لوند خوړ د دے هسپتال د پاره د لیډی ډاکټرے بندوبست اوشی نو ډیره مہربانی به وی۔

جناب سلیم خان ایڈوکیٹ، سر! دا مسئلے زمونږه د ټولو ډیرے زیاتے دی۔ زما په دے کښې یو تجویز دے۔ څنگه چه زمونږه ایجوکیشن منسټر، هاشم خان صاحب داسے اوکړه چه ډیرے مسئلے وے د ایجوکیشن نو هغه په ډویژنل سطح باندے میټنگونه راوغوښتل، په هغے کښې ایم پی ایز هم وو او ډویژنل ایجوکیشن آفیسران هم پکښې وو، نو زما هم دا تجویز دے چه ثناء الله خان صاحب د هم داسے اوکړی چه د هر ډویژن په سطح د یو Meeting راوغواړی او په هغے کښې د ډویژنل هیلتھ ډائریکټر هم راوغواړی، ایم پی ایز به کینی،

په هغے کښں زمونږه هغه مسئلے د ایجوکیشن ټولے تقریباً حل شوی دی، نو داسے که یو یو کس مونږ پاڅو نو څه هم ترے نه جوړیږی۔ دا مسئلے ډیرے زیاتے دی۔

جناب سپیکر، زما خیال دے چه دا خو ډیر اعلیٰ تجویز دے۔ تاسو په دے سوچ اوکړئ جی۔

جناب نجم الدین، پوائنټ آف آرډر۔ سر! زما درخواست دا دے او پارلیمانی اصول هم دا دی چه اپوزیشن والا تحریک التواء پیش کوی ځکه چه د هغوی بل فورم نشته دے۔ Assembly Questions پیش کوی، توجه دلاؤ نوټس پیش کوی، مونږ خو دلته خبره اوکړو، د هغے نه زیات تقریرونه دا اقتدار پارټئ والا اوکړی۔ نو زه عرض دا کوم چه دوئ خو هلته په خپل پارلیمانی ګروپ کښں ناست وی، منسټران د دوئ خپل دی، نو د دے مطلب خو Clear cut دا دے او د دے پته دا لګی چه د دوئ په دے حکومت باندے اعتماد نشته دے ځکه چه زیا ت سوالونه، زیات تحریک التواء او زیات نوټسونه خو د دوئ په فلور باندے راځی جی۔

جناب محمد ایوب خان آفریدی، سر! ہمیں حکومت پر اعتماد ہے۔ ہم بھی ایم پی اے ہیں اور ایم پی اے کا کام فلور پر ہوتا ہے اور اس کے Questions آتے ہیں، وہ پوچھتا ہے۔ یہ نہیں ہے کہ صرف پارلیمانی پارٹی میں، کچھ باتیں جو ہیں، وہ اسمبلی میں بھی Disucss ہوتی ہیں۔ ہمیں حکومت پر اعتماد بھی ہے اور نجم الدین صاحب کی مجھے سمجھ نہیں آ رہی، یہ ایسے ہی بات سے بات نکالتے رہتے ہیں۔ ہمارا حق ہے اور ہر ایک ایم پی اے اسمبلی کے فلور پر بات کر سکتا ہے۔ (شور)

جناب نجم الدین، ما جی اخلاقی خبره کړے ده، د حق خبره ما نه ده کړے۔

مونږه اخلاقی خبره دا کړے ده چه د دوئ حق دا دے چه هلته خپل مسائل، دوئ خو به د حکومت مرسته کوی او وائی به چه هر څه ټهيک ټهاک دی او مونږ به دا وايو چه غلط دی۔

جناب محمد ایوب خان آفریدی: سر! میں نجم الدین خان کو آپ کی اجازت سے بتانا چاہتا ہوں، خدا کے فضل و کرم سے ----- (قطع کلامیاں)

جناب نجم الدین: بالکل، دا عدم اعتماد دے په دے حکومت باندے۔ (شور)

Mr. Speaker: Please one at a time, one at a time.

تاسو ترے د حجرے گپ مه جوړوئ- په خپل نمبر باندے پاڅئ، يو کس په پوائنټ آف آرډر باندے پاڅيدلے دے، پکار ده چه هغه خپله خبره ختمه کړی نو بيا که تاسو په هغے باندے Personal explanation يا څه خبره کوئ نو بيا اوکړئ- يو اړخ ته خو چغے وهئ چه دا سوالونه به پاتے شی او بل اړخ ته بيا تاسو په خپلو کښ په Cross talking اونخلئ- بعضے وخت معمولی خبره وی نو هغے له دومره اهميت مه ورکوئ جی-

جناب نجم الدین: بس ټهيک شوه، سر، چه د دوئ خوښه ده او عدم اعتماد ئے دے، خو ښه دے۔

وزیر صحت: جناب سپیکر! جیساکہ آنریبل ممبر نے تجویز دی ہے تو یقیناً ڈویژن کی سطح پر اگر بیٹھ کر مسائل کو ہم دیکھیں اور جناب نے بھی کہا ہے، تو اس سے بہت سی باتیں سامنے آتی ہیں اور بہت سی باتوں کا اسی وقت ازالہ بھی ہو سکتا ہے، تو مجھے اس پر کوئی اعتراض نہیں ہے اور اگر ڈویژن کی سطح پر چاہیں تو ہم انشاء اللہ میٹنگ بلالیں گے اور ان کے ساتھ بیٹھ کر جو جو بھی ان کے مسائل ہیں، ان کو ہم اسی وقت ان کے سامنے -----

جناب سپیکر: زما خيال دے چه دا به ډير ښه کوشش وی- تجويز هم ډير ښه

دے بس د ډویژن په سطح باندے Meeting راوغوارئ جی۔

وزیر صحت: یقیناً اچھی تجویز ہے۔

جناب پیر محمد خان: تجویز خو ښه دے جناب سپیکر صاحب، خو هاشم خان صاحب چه ډویژنل Meeting راغوښتلے وو نو په هغے کښې ئے اپوزیشن نه وو راغوښتلے۔ نو دے پکښې اپوزیشن غواړی او که نه به غواړی؟

جناب سپیکر: لفظ دا دے چه ' ایم پی ایز '۔ لفظ ' ایم پی اے' دے، که هغه د اپوزیشن وی او که هغه د گورنمنټ وی۔ په هغه ډویژن کښې چه څومره ایم پی ایز وی، نو منسټر صاحب به هغوئ پکښې راغوارئ۔

وزیر صحت: یہ چونکہ مسائل کی بات ہے اور مسائل تو سب کے مشترک ہیں ' اس میں اپوزیشن اور اقتدار والی پارٹی کا سوال نہیں ہے۔ یہ کوئی مراعات نہیں بانٹی جا رہی ہیں۔

جناب سپیکر: چه څوک نه وی نو د هغه د پاره بیا دغه مه کوئ جی۔

Hon,able Akram Khan Durrani, MPA, to please ask his Question No. 181. Not present, it lapses. Honourable Iftikhar-ud-Din Khan Khattak, MPA, to please ask his Question No. 196.

* 196 ۔ جناب افتخار الدین: کیا وزیر صحت ارشاد فرمائیں گے کہ ــــ

(الف) آیا یہ درست ہے کہ بی ایچ یو علی کچھ، ضلع کوہاٹ میں ڈسپنسر کی آسامی موجود ہے،

(ب) آیا یہ بھی درست ہے کہ مذکورہ آسامی پر ڈسپنسر تعینات کیا گیا ہے جو کہ ابھی تک ڈیوٹی پر حاضر نہیں ہوا،

(ج) اگر (الف) و (ب) کے جوابات اثبات میں ہوں تو آیا حکومت مذکورہ ڈسپنسر کے خلاف قانونی کارروائی کا ارادہ رکھتی ہے؟

وزیر صحت: (الف) جی نہیں۔

(ب) جی نہیں۔

(ج) جناب نازک محمود، ڈسپنسر کو میڈیکل ٹیکنیشن کی پوسٹ پر تعینات کیا گیا تھا جو بمطابق ڈی ایچ او کوہاٹ آرڈر نمبر 6069-72, dated 16-10-96، رورل ہیلتھ سنٹر گمبٹ کو تبدیل کیا گیا تھا اور دوبارہ بمطابق ڈی ایچ او کوہاٹ آرڈر نمبر 5667-69, dated 17.6.97 بی ایچ یو علی کچھ میں دوبارہ تعینات کر دیا گیا اور وہاں پر ڈیوٹی انجام دے رہا ہے لہذا اس کے خلاف قانونی کارروائی کی ضرورت نہیں۔

جناب افتخار الدین: جناب سپیکر صاحب! دے معزز ممبرانو اول اوفرمائیل چه مطمئن دے، نو مطمئن نه یم ولے چه ډیر معصوم غوندے سوال مے استولے وو او ډیر تکړے تکړے جواب ئے راستولے دے خو چونکه منسټر صاحب ډیر ښه انسان دے او په دے کښ څه شک نشته، زه به ورته دا اووایم چه منسټر صاحب لږ دا محکمے والا پوهه کړه چه غلط جوابونه د نه راکوی، نور چه هر څه وی، گزاره به کوو۔ که تاسو جواب اوگورئ نو په جز (ج) کښ، دا ما ته پته ده چه په Detailment باندے منظور نظر خلق، اکثر محکمو والا خپل منظور نظر خلق په Datailment باندے ځانے ځائے ته استوی۔ دوئ به ئے په Datail باندے استولے وو خو چه کله دا سوال راغلو، د دے سوال هم کافی وخت اوشو، نو د هغے نه بعد به ئے بیا شاید راستولے وی۔ خو زما په علم کښ شته نه او کیدے شی چه هلته کښ به موجود وی۔ دوئ چه دا جواب په کومه نمونه راکړے دے نو منسټر صاحب ډیر ښه سړے دے، د دے وجے نه زه په دے باندے مزید بحث نه کوم۔

وزیر صحت: میں مشکور ہوں جی۔

جناب پیر محمد خان، سپیکر صاحب! خٹک صاحب خبره نیمگړے پریښودله۔ خٹک صاحب وائی چه منسټر صاحب ډیر شریف سړے دے نو مونږ هم وایو چه دے ډیر شریف سړے دے خو په دے نورو منسټرانو پسے کوم پولیس لګیدلی دی چه تالاشیانے نے اخلی؟ چه دے شریف دے نو هغه هم شریفان دی۔

جناب عبدالسبحان خان، سپیکر صاحب! توفیق خان خو اوفرمائیل چه زلزله ده۔ پیر محمد خان خو بشام کښ پاتے شوے دے نو د درنو درنو زلزلو سره عادت دے، پوهه پرے نه شو۔

Mr. Speaker: Mr. Abdul Subhan Khan, MPA, to please ask his Question No. 200.

* 200 ۔ جناب عبدالسبحان خان، کیا وزیرصحت از راہ کرم ارشاد فرمائیں گے کہ ـــــ

(الف) آیا یہ درست ہے کہ ڈسٹرکٹ ہیڈکوارٹر ہسپتال، مردان میں انتہائی نگہداشت کا وارڈ (ICU) نہیں ہے،

(ب) آیا یہ بھی درست ہے کہ ہسپتال کی چھت بارش میں ٹپکتی ہے،

(ج) آیا یہ بھی درست ہے کہ نکاسی آب کا نظام ناقص ہے،

(د) آیا یہ بھی درست ہے کہ آپریشن تھیٹر کیلئے Equipments نہ ہونے کے برابر ہیں اور قابل استعمال نہیں،

(ہ) اگر (الف) تا (د) کے جوابات اثبات میں ہوں تو آیا حکومت مذکورہ ہسپتال میں آئی سی یو بنانے، چھت کی مرمت کیلئے ایم اینڈ آر فنڈ سے رقم مختص کرنے، نکاسی آب کا نظام درست کرنے اور آپریشن تھیٹر کیلئے آلات جراحی مہیا کرنے کا ارادہ رکھتی ہے؟

وزیرصحت، (الف) جی ہاں، فی الحال آئی سی یو وارڈ نہیں ہے۔

(ب) جزوی طور پر درست ہے، ہسپتال کے چند برآمدے بارش میں ٹپکتے ہیں۔

(ج) جی نہیں، نکاسی آب کیلئے دو عدد بڑے پمپ لگائے گئے ہیں جو بارش کا پانی ہسپتال سے باہر پھینکتے ہیں اور نکاسی کا کام ٹھیک ہے۔

(د) جی نہیں، آپریشن تھیٹر میں آپریشن سامان موجود ہے جس کے ذریعے آپریشن ہو رہے ہیں۔

(ہ) موجودہ ڈسٹرکٹ ہیڈکوارٹر ہسپتال مردان کی Improvement کیلئے آخری نظر ثانی شدہ سکیم 7728000 روپے کی لاگت سے 5 نومبر 1996 کو منظور ہوئی تھی، جس میں مندرجہ ذیل آئٹم شامل تھے۔

۱۔ او پی ڈی بلاک (6 یونٹ) 26,00,000 روپے

۲۔	واٹر سپلائی و سینیٹری	01,10,000 روپے
۳۔	اندرونی الیکٹریفکیشن ۔	01,90,000 روپے
۴۔	سوئی گیس (تمام یونٹ)	03,04,000 روپے
۵۔	واٹر سپلائی سیوریج (بیرونی)	01,00,000 روپے
۶۔	ڈرینج/سیوریج (بذریعہ پی ایم یو)	44,23,000 روپے

اس سکیم پر اب تک 77 لاکھ روپے خرچ ہو چکے ہیں اور مندرجہ بالا کاموں میں سے بیشتر مکمل ہو چکے ہیں۔ اس سکیم پر مزید نظرثانی کی جا رہی ہے۔ اے ڈی پی 1997-98 میں سکیم کیلئے اب بھی ایک لاکھ روپے موجود ہیں۔

جناب عبدالسجان خان. قابل احترام سپیکر صاحب! ثناء اللہ خان میاں خیل صاحب دومرہ خوږ انسان دے چہ مونږہ تہ پہ خوږو سترګو اوګوری نو هم مطمئن شو۔ خو پہ دے ډیپارټمنټ کښې څہ داسے خلق شتہ دے چہ د هغوی متعلق خبرہ کول ضروری وی۔ سر! دا یوہ انسانی مسئلہ دہ۔ مردان هسپتال

کښې ما د آنی سی یو متعلق خبره کړے ده او بیا په هغے کښې د چتونو متعلق، زمونږ د مردان زوړ هسپتال چه دے، هغه د مرزا غالب کور دے، که بهر یوه گهنټه باران اوشی نو زمونږه هسپتال دوه گهنټے ښاخی۔ بیا دونی دا وئیلی دی چه په دے کښې مونږه دوه لوئے پمپونه لګولی دی۔ سر! زه د دے موقعے نه فائده اخلم۔ Recently هلته جی ټیوب ویل پمپ سوزیدلے وو، درے هفتے نه وو۔ بیا زما د ورور آپریشن وو او مونږ لاړو، نو ښه ده ما دوړه دباؤ شروع کړو کمشنر صاحب ته یو خانے او بل خائے نو هغه پمپ اولګیدو۔ ثناء الله خان صاحب ته زه دومره غوندے ګزارش کوم چه چونکه انسانی مسئله ده نو که تاسو مهربانی اوکړئ چه د ټیوب ویل موټر دا پمپ مونږ ته نوی شی، نو دا به مونږ سره ډیره مهربانی اوشیځکه چه والله جی، په آپریشن تهیټر کښې د ډاکټر د لاس وینځلو د پاره د اوبو درک نه وو۔ دویم ګزارش مے دا دے چه دوئ لیکلی دی چه په آپریشن تهیټر کښې سامان شته۔ سر، زه دا منم چه سامان شته خو یو یو جوړه۔ چه یو مریض له په هغے باندے آپریشن اوشی نو هم په هغےسامان باندے بیا بل مریض ته آپریشن کیږی نو Hygenically د دے صفائی اونشی او بل دا دے چه دا هم اوزاردی چه استعمالیږی نو پسیږی ځکه چه د کومے زمانے سامان دے نو که مهربانی اوشی او مونږ سره د نوی Instruments وعده اوکړی نو په وعدو باندے خو به تے اعتبار کوؤ جی ځکه چه ثناء الله خان سم سړے دے۔

Mr. Speaker: Honourbale Minister, please.

وزیرصحت، جناب سپیکر! جہاں تک نکاسی آب کا تعلق ہے تو انہوں نے جس واٹر پمپ کا یا جلی ہوئی موٹر کا ذکر کیا ہے، تو میرے خیال میں وہاں پر دو De-watering

pumps موجود ہیں جو کہ نئے خریدے گئے ہیں اور پھر بھی اگر کوئی پمپ خراب ہو چکا ہے یا خراب ہے، تو اس کی مرمت کا انشاء اللہ فوراً بندوبست کردینگے اور جہانتک Instruments کا تعلق ہے، جناب سپیکر، آپریشن تھیٹر میں بغیر Steralized ، یہ تو خیر کہیں کہا بھی نہیں جا سکتا ہے کہ Instruments کو دوبارہ استعمال کیا جائے بلکہ اب تو Steralization کی بجائے کیمیکلز کے ذریعے بھی کچھ ایسی تحقیقات ہوئی ہیں کہ بیماریوں کے جراثیم کو ان کیمیکلز کے ذریعے ختم کیا جا سکتا ہے، تو وہ طریقے تھیٹرز میں ہو رہے ہیں، جہانتک نئے Equipments کا تعلق ہے تو اس کیلئے انہوں نے تجویز دی ہے، اس کو ہم دیکھیں گے اور انشاء اللہ ان کے مسائل حل کرینگے۔

سید منظور حسین: محترم سپیکر صاحب! یو ضمنی سوال دے۔ په مردان کښې میډیکل کمپلیکس هسپتال جوړ شوے دے او کروړونو روپئ پرے لګیدلی دی خو ټیوب ویل پکښې نه دے جوړ۔ نو هغوی د شیخ ملتون ټاؤن نه قرض اوبه اخلی او بیا هغوی له بل نه ورکوی خکه چه دوئ سره هم پیسے نه وی او هغوی اوبه نه شی ورکولے خکه چه هغوی هغه بل بیا نه شی ادا کولے نو هلته په مردان میډیکل کمپلیکس کښې یوه میاشت اوشوه، اوبه نشته او ډیره لویه پریشانی ده۔ که د دے باره کښې هم منسټر صاحب څه اقدام اوکړی نو ښه به وی۔

وزیر صحت: منسٹر صاحب کو ہم کہیں کہ شیخ ملتون ٹاؤن کے لوگوں کو سزا دیں کہ وہ پانی فراہم نہیں کر رہے ہیں۔ (قہقہے)

جناب سپیکر: نه جی، وروستے خو دا ډیره بده خبره ده چه دومره لوئے کمپلیکس دے او په هغے کښې خپل Arrangement نشته او تاسو د ټاؤن نه اوبه غواړئ۔ دا عجیبه غوندے خبره ده۔ په دے باندے سوچ پکار دے۔

وزیرصحت: سر! یہ چونکہ نئی قسم کی بات سامنے آئی ہے تو اس کو میں خود چیک کرونگا اور ایسی کوئی بات نہیں ہے، ہم ضرور ہسپتال کیلئے پانی کے بندوبست کیلئے -----

جناب عبدالسبحان خان: سر! ما د ټیوب ویل متعلق گزارش کړے دے نو دا ټیوب ویل د سی اینډ ډبلیو ډیپارټمنټ پراپرټی ده نو که منسټر صاحب د یوسف ایوب خان سره مشورے ته کینی او دوئ کورنئ کښې صلاح اوکړی جی نو، خکه چه دا د سی اینډ ډبلیو سره دے۔

جناب سپیکر: ډیره ښه ده۔ جی توفیق خان۔

جناب توفیق محمد خان: محترم سپیکر صاحب! دا ډیره اهمه خبره ده او ستاسو په وساطت زه هیلتھ منسټر صاحب ته او سی اینډ ډبلیو منسټر صاحب ته خواست کوم خکه چه عبدالسبحان خان کوم سوال کړے وو د چھتونو د څښیدو متعلق نو مخکښې چه کوم بارانونه شوی وو، نو په هغے کښې زه پخپله بیمار شوے ووم او د شپے تقریباً یولس نیمے بجے چه هسپتال ته اورسیدم نو تاسو یقین په خدائے اوکړئ چه دومره اوبه په دے برنډو کښې روانے وے، بهر په آئی سی یو کښې، نو زه دا وایم چه حکومت خو ډیر فریاد کوی چه مونږ سره پیسے نشته خو زه منسټر صاحب ته دا سوال کوم چه نور هر څه خو به وروستو کیږی خو مهربانی اوکړئ، ژمے راروان دے او د باران ورځے دی بیا د مریضانو خانے نه وی چه کوم طرف ته کټ یوسی۔ نو دومره بندوبست اوکړئ چه د چھتونو انتظام اوشی چه کم از کم دا اوبه خو نه راځی او د اوبو نه خو دا مریضان خلاص وی۔ ډیره مهربانی او دا مے پوره یقین دے چه منسټر صاحب به په دے باندے غور اوکړی او د دے د پاره به څه داسے طریقه اوکړی، هنګامی فنډ، چه کم از کم دے هسپتال له خو اوشی چه

هغه چهتونه خونے نه راځی۔

جناب سپیکر: جی نیک عمل خان۔

جناب نیک عمل خان: پوائنٹ آف آرډر، سر۔ په درګئ تحصیل کښې تحصیل هیډکوارټر هسپتال دے چه هغے ته هسپتال ونیل هم زما په خیال ګناه ده ----

جناب سپیکر: سپلیمنټری کوئسچن اوکړه کنه۔ د هسپتالونو خبره روانه ده۔

جناب نیک عمل خان: کوئسچن مے صاحبه کړے دے او زما په خیال چه دا مے دریم څلورم ځل دے او یو کوئسچن پکښې نه راځی۔ ما ورته ونیلی هم دی۔

جناب سپیکر: نه، نه، اوس سپلیمنټری کوئسچن اوکړه۔ راغلے دے، وایه۔

جناب نیک عمل خان: صاحبه، زما سپلیمنټری کوئسچن دے۔ زمونږ د درګئ هیډ کوارټر هسپتال دے خو هغے ته هیډ کوارټر هسپتال وینا هم ګناه ده۔ زما په خیال اوس هم پکښې دوه بلاکونه بند دی او څومره پرائیویټ کمرے چه دی، هغه ټولے بندے دی۔ د هغے لیټرینونه هم تباه و برباد دی۔ زما په خیال هسپتال ونیل ورته نه دی پکار چه سړے ورته هسپتال اووائی۔ د خدائے په خاطر لږه مهربانی د اوکړے شی او دغے هسپتال ته د لږ فکر اوکړے شی او که نه کیږی نو چه مونږ نے پخپله وران کړو۔

جناب سپیکر: جی آنریبل منسٹر، پلیز۔ Divisional meeting تا راغوښتے دے که نه راغواړے نے؟

وزیر صحت: سپیکر صاحب! یقیناً میں یہی کہہ رہا تھا کہ جب Divisional meetings ہو رہی ہیں تو ان میں یہ اپنی مشکلات وہاں پر بتائیں تو ان کا انشاء اللہ نوٹس لیں گے۔

جناب نیک عمل خان: هغه خو به جی دوئ کله راغواړی۔ خدائے خبر چه کله به نے راغواړی خو په دے څیزونو خو دِ فوری عمل اوکړی۔

جناب سپیکر، نه جی، دا بالکل د توقے خبره نه ده۔ دے ته به Seriously ، د ده سیکرټریټ هم ټول ناست دے، And I give direction to their Secretaries that immediately, within no time, as soon as possible, they should summon the divisional meetings and the MPAs should associate in that meeting او هغوی به پکښ خپلے ټولے خبرے اوکړی - And theyshould act upon that, failing which I will take action against the Secretaries and concerned persons. This is a directive.

(تالیاں)

جناب سید رحیم ایڈوکیٹ، زما دا ریکوسټ دے۔ سر! پوائنټ آف آرډر۔

Mr. Speaker: Aganist all the concerned, he may be any body, he may be a DHO, he may be a Deputy Secretary, he may be Secretary, he may be any body.

جناب سید رحیم ایڈوکیټ، جناب سپیکر صاحب! زما دا تجویز دے په پوائنټ آف آرډر باندے چه دا میټنګونه دِ دَ سیشن په دوران کښ راوغښتے شی لکه څنګه چه مخکښ ایجوکیشن منسټر صاحب د سیشن په دوران کښ راغوښتے وو نو دا به ډیره زیاته ښه وی جی او مونږ ته به ډیره آسانه وی۔

جناب سپیکر، دا تاسو بیا څه وخت کینئ او یو ټائم ورله مقرر کړئ۔ څومره ایم پی ایز چه دی، زما خیال دے ټولو ته دا پرابلم دے۔ یو څو کسان بیا تاسو منسټر صاحب سره ملاؤ شئ او ټائم ورسره د خپل خپل ډویژن په سطح باندے کیدئ نو هغه به لږ بهتره وی۔

Honourable Ashiq Raza Swati, MPA, to please ask his

Question No. 283.

*283 - جناب عاشق رضا سواتی، کیا وزیرصحت از راہ کرم ارشاد فرمائیں گے کہ ـــــ

(الف) آیا یہ درست ہے کہ صوبے کے واحد ٹی بی سینی ٹوریم میں پچاس بستروں پرمشتمل جنرل ہسپتال کی عمارت تیار ہو چکی ہے؛

(ب) آیا یہ بھی درست ہے کہ مذکورہ عمارت کی تعمیر میں ناقص میٹریل استعمال ہونے کے باعث فرش، دروازے، چھت، سیڑھیاں اور پلستر وغیرہ اکھڑ چکے ہیں؛

(ج) اگر (الف) و (ب) کے جوابات اثبات میں ہوں تو۔

(i) کیا حکومت متعلقہ محکمے اور ٹھیکیدار کے خلاف کارروائی کرنے کا ارادہ رکھتی ہے؛

(ii) حکومت مذکورہ ہسپتال کو عملہ کب تک فراہم کرنے کا ارادہ رکھتی ہے؟ مکمل تفصیل فراہم کی جائے۔

جناب ثناء اللہ خان میاں خیل (وزیرصحت): (الف) یہ درست ہے ۔

(ب) جی ہاں۔

(i) اس ضمن میں سی اینڈ ڈبلیو ڈیپارٹمنٹ سے رجوع کیا جا رہا ہے کیونکہ یہ ان کے دائرہ اختیار میں آتا ہے۔

(ii) ہسپتال ہذا کیلئے سٹاف کی منظوری کیلئے ایس این اِی حکومت کو بھیجی گئی تھی لیکن اس پر کچھ اعتراضات ہوئے، اسلئے اسے واپس میڈیکل سپرنٹنڈنٹ ٹی بی سینٹوریم بھیج دی ہے۔ جیسے ہی یہ ایس این ای موصول ہو جائے گی تو حکومت سٹاف کی منظور کیلئے پوری کوشش کرے گی۔

جناب عاشق رضا سواتی، مہربانی، سپیکر صاحب۔ سپیکر صاحب! د پیر محمد خان صاحب پہ سوال باندے ډیر زیات ضمنی سوالونه اوشو او مونږ پرے هم

خبره اوکړه نو زما خیال دے چه زمونږ وزیر صاحب خو ښه سړے دے او هغوی چه مونږ سره کومے خبرے اوکړے جی، نو زه نه غواړم چه په دے سوال د نورے ډیرے زیاتے خبرے اوکړمه او د هاؤس ټائم د ضائع کړمه۔ که ستاسو اجازت وی نو په دے خپل سوال باندے به یو ضمنی سوال اوکړمه۔ هغه دا دے چه زمونږ RHCs او BHUs د ډسټرکټ هسپتال نه ډیر لرے غرئیزے علاقے کښں دی او زمونږ په علاقه کښں زیات تر د مار چیچلی او لیونی سپی د خوړلو واقعات ډیر زیات کیږی او دوئ دا ویکسین صرف په ډسټرکټ هیډ کوارټر هسپتال کښں ایښے وی نو زه ستاسو په وساطت سره دوئ ته دا خواست کومه چه هر BHU او RHC کښں دِ دَ ویکسینو انتظام اوکړے شی۔ چه کوم ځائے کښں فریج نشته نو د فریج انتظام د اوکړی ځکه چه زمونږ خلقو ته ډیر تکلیف وی۔ چه مار ئے اوچیچی او سمدستی ئے علاج اونشی نو هغه سړے مری جی۔ دا د انسانی همدردئ خبره ده۔

<u>جناب سپیکر</u>: آنریبل منسټر، پلیز۔ دا Suggestion دوئ ورکړے دے، ډیر مزیدار او ښه دے۔

<u>وزیرصحت</u>: جناب سپیکر! میں جناب ممبر صاحب کے ضمنی سوال کے بارے میں یہ عرض کرونگا کہ یہ جو ویکسین ہوتی ہے، یہ بڑی Sensitive ہے اور Rural areas میں لوڈ شیڈنگ کی وجہ سے بجلی بہت کم عرصے کیلئے ہوتی ہے اور وہاں پھر فریج کیساتھ جنریٹرز کا بندوبست کرنا پڑیگا، تو میرے خیال میں اس کا جو Time space ہوتا ہے اورڈی ایچ او آفس سے یا ڈسٹرکٹ ہیڈ کوارٹر سے وہاں تک پہنچانے میں کوئی مسئلہ پیدا نہیں ہوتا کہ اس کی Immediate ضرورت ہوتی ہے۔ اس میں اتنا Time space ہے کہ اس کو وہاں تک لے جایا جائے کیونکہ اگر وہاں پر اس کو سٹور کیا جائے تو میرے خیال میں کیونکہ یہ

بڑی Sensitive ویکسین ہے تو پھر اس کا کوئی اثر نہیں رہے گا۔ تو بجائے اس کے کہ اس کا کوئی فائدہ ہو، اس کے نقصانات زیادہ ہونگے۔

جناب عاشق رضا سواتی: په هر یو BHU کښې او RHC کښې بجلی شته دے او ستاسو په وساطت سره دوئ ته دا وئیل غوارمه چه د دو بجو نه پس د ډی ایچ او آفس بند وی او د شپے مونږ ته ویکسین بالکل دستیاب نه وی۔

جناب پیر محمد خان: جناب سپیکر صاحب! زما یو ضمنی سوال په دے سلسله کښې دا دے چه په دیهاتو کښې چه کوم BHUs دی او چه په کومو ځایونو کښې بجلی نشته نو د هغے د پاره دوئ سره یو قسم فریجونه دی چه هغے ته ډیوه بلوی او هغه واوره جوړوی او هغه یخ وی، خو دوئ ته به صحیح پته نه وی۔ شته، زمونږ په دیهاتو کښې هم شته۔ دوئ د داسے اوکړی چه په کومو ځایونو کښې د بجلئ د لوډ شیډنګ خطره وی هلته د هغه فریجونه ورکړی۔ د دوئ خبره صحیح خکه ده د لیونی سپی، دا خو ټهیک ده، دا خو که لس آته ورځے لیټ ویکسین اوکړی نو هم خیر دے، خو د مار چیچلے، هغے کښې بیا دومره وخت نه وی او هغے ته Anti Vanum vaccine وائی غالباً، هغه ورته په موقع باندے زر تر زره کول پکار وی، نو د هغے انتظام د ورسره اوکړی او ورسره د هغه فریجونه ورکړی چه کوم په ډیوه باندے چلیږی۔

حاجی عبدالرحمان خان: جناب سپیکر صاحب! په دے ضمن کښې زه یو داسے خبره ستاسو په نوټس کښې راولم چه د سره په هسپتال کښې ویکسین نشته۔ کوم ویکسین چه دی، یو مریض مونږ اوړے وو او ما ورته وئیل چه دا لیونی سپی چیچلے دے او راوستے مو دے۔ هغے ډاکټر زه بیل کړم او ما ته ئے اووئیل چه دا هسپتال کښې چه کوم ویکسین دی دا خو ایکسپائر دی۔ته به

میډیکوزنه، هلته ستن کیږي او په سارهے سات هزار روپۍ ده که په څو زره روپۍ ده یو ستن، جناب سپیکر صاحب، د لیونی سپی یو ستن نے راته اوښودله او بل نے راته دا هم اووئیل چه دا سپی تاسو اوتړئ که جوړ وو۔ هسے خبرے کوم نو آیا دا وزیر صاحب به دا یقینی کړی چه هسپتال کښې کوم ویکسین دی، دا به ایکسپائر نه وی؟ او که ایکسپائرډ وی نو ولے هسپتال کښې ایکسپائرډ شے پروت وی؟

حاجی بهادر خان: جناب سپیکر صاحب! پوائنټ آف آرډر باندے دا خبره کوم۔ عبدالرحمان خان چه کومه خبره اوکړه نو د دے زه هم گواه یمه چه زما په خیال پنځلسمه، شلمه ورځ ده چه مردان ډی ایچ او آفس ته ما ټیلیفون اوکړو چه تاسو سره ویکسین شته؟ یو ماشومه سپۍ خوړلے وه، نو هغوی اووئیل چه او مونږ سره شته۔ چه لاړو نو مونږ ته نے هم دغه خبره اوکړه او بیا مونږ د اکرام د دکان نه په سارهے چار هزار روپۍ انجکشن واغستو او ورته مو اوکړو۔ هغه ټول ویکسین، کوم چه اوس هم راځی نو هغه ایکسپائرډ دی۔

جناب توفیق محمد خان: پوائنټ آف آرډر۔ جناب سپیکر صاحب! لکه څنګه چه عبدالرحمان خان او بهادر خان خبره اوکړه، دا ډیره اهمه خبره ده او بیا خاصکر په دیهاتو کښې۔ منسټر صاحب له پکار دی چه اول خو دا معلومات اوکړی لکه څنګه چه دوئ اووئیل په هسپتالونو کښې، په لویو هسپتالونو کښې دا ویکسین شته او که نشته؟ دا ډیره اهمه خبره ده۔ که نه وی نو هغے له پکار دی چه انتظام اوشی۔ بیا د هغے لوئے هسپتالونو نه زمونږ د وړو، په کلو کښې چه کوم هسپتالونه دی، هغے ته د ویکسین اولیږی خکه چه په دیهاتو کښې په دیرش، څلویښت میله کښې، هغے خلقو ته دا ډیره لویه مسئله ده چه

اول خو هغوی ته دا پته نه وی چه دا لیونے سپے دے او که نه دے؟ باقی دویٔ د بجلیٔ خبره اوکړه نو دویٔ سره فریجونه شته او په هغے کښ دومره واوره وی او چه په واوره کښ نے کیږدی نو شب و روز دوه هغه ویکسین نه خرابیږی او که په کولر کښ نے کیږدی نو هم نه خرابیږی۔ د هغے انتظام کیدے شی، دا څه دومره ـــ دا ډیره اهمه خبره ده چه زمونږ ماشومان بچی اکثر د دے نه ضائع کیږی، نو چه څومره زر کیدے شی، گورنمنټ د د دے انتظام اوکړی۔ ډیره مهربانی۔

جناب سپیکر: جی آنریبل منسٹر، پلیز۔

وزیر صحت: جہاںتک Expired ادویات کا تعلق ہے کہ ہسپتال میں Expired دوائیاں موجود ہیں اور ان کو لگائی جا رہی ہیں، تو میرے خیال میں اگر اس قسم کا کوئی واقعہ رونما ہوا ہے یا موجود ہو تو اس کے خلاف سخت سے سخت کارروائی کی جائے گی اور ان کی ہر چیز یا اس سلسلے میں جو بھی ملوث پایا گیا تو اس کو معاف نہیں کیا جائے گا۔ سوال ہی پیدا نہیں ہوتا کہ ہسپتال میں Expired دوائیاں اسکرین پر رکھی ہوں اور مریض جائیں اور ان کو لگائیں۔

حاجی عبدالرحمان خان: پوائنٹ آف آرډر۔ سر! عجیبه خبره دا ده چه مونږ دوه ایم پی اے گان، زه او بهادر خان وایو، بهادر خان د موقعے گواه دے۔ زما خبره خو خیر دے، د هغے پنځلس ورځے اوشوے، زما ډیر وخت اوشو، د پنځلسو ورځو دغه شته، خو وزیر صاحب له پکار دی چه مونږ ته دا نه وائی، دویٔ د دا تپوس اوکړی چه مونږه کومه خبره کړے ده، دا ټهیک ده او که غلطه ده؟ که ټهیک وه، هغه کوم دارو چه پراته دی، اوگوریٔ نے که Expired وو نو سزا ورکړیٔ او که Expired نه وو نو هیڅ خبره نشته۔ ولے

مونږ ته د دروغو څه حاجت دے چه مونږ دروغ اووایو او غلطه خبره مونږه ولے کوؤ؟ سپیکر صاحب! زه خو په دے خفه شومه چه یو غریب سړے به سارهے سات هزار روپئ یا سارهے چارهزار روپئ د ویکسینو، او بل ظلم دا دے چه غریب سړی له ئے وهی نو هغه به په دے مطمئن وی چه زما بچی یا زما ورور به بچ شی، ما ورته ویکسین اوکړو او ویکسین به درحقیقت Expired وی۔

جناب سپیکر: دا یو عرض تاسو د ایم پی اے صاحبانو په خدمت کښې زه اوکړم چه تاسو خپل پریویلج ایکټ اوګورئ، هلته داسے شے پروت دے که هغه زهر دی او که فلانے او دینګرے، دا ستاسو ډیوټی ده As MPA چه تاسو لاړشئ او پخپله هسپتالونو کښې، په تهانړو کښې، په جیلونو کښې او په هر ځائے اوګورئ۔ دا ستاسو ډیوټی ده۔ دا ستاسو پریویلج دے او تاسو څوک هم نه شی Stop کولے۔ چه تاسو هغه زهر اووینئ، هغه اونیسئ او دغه ئے کړئ۔ تاسو تپوس اوکړئ چه ولے مو دا Expired دوائی ایخښې ده؟ نو چه چا پرے ایکشن وانه غستو نو بیا به کتے شی۔ بی بی!

بیګم نسیم ولی خان: محترم سپیکر صاحب! عبدالرحمان خان یوه ډیره افسوس ناکه شان خبره اوکړه چه دوئ د تحقیق اوکړی که دا ټهیک وی اوکه دا غلط وی۔ زما خیال دا دے چه ایم پی اے په فلور آف دی هاؤس کومه خبره کوی، هغه به ټول عمر ټهیک وی او هغه به چرته غلط خبره او غلط سوال نه راوړی۔ خو ستاسو په وساطت وزیر صاحب ته وایم چه د دے خپلو ممبرانو سره کینی او دوئ ته د دا اووائی بلکه دا ډیوټی د ورته حواله کړی چه هر ځائے کښې چه کوم هسپتال دے، تاسو ورشئ او د هغه هسپتال Inspection

اوکړئ۔ ډاکټر خو خپله غلا پخپله نه ښائی چه اوواتی ما سره Expired دارو دی یا د دا خبره اوکړی چه د داروګانو سلسله ختمه ده۔ خلق به راځی او په خپله طریقه به دارو اخلی او هغه به اوړی او هغه به ستن وهی۔ دا هم یوه طریقه ده خو که دا تاسو ورکړئ چه په هسپتال کښې دارو شته او دارو Expired وی نو هغه د فائدے په ځائے به نقصان کوی او بل داسے مرضونه کوم چه لکه مارخوړلے وی خو مړ به شی په هغه ساعت۔ هغه پیر محمد خان چه کوم واتی، دا خبره ما پیر محمد خان ته په اشاره کښې هم اوکړه۔ هغه چه د لیونی سپی خبره کوی چه په هغے کښې به اته، لس ورځے پکار وی، اته، لس ورځے پکښې نشته۔ په اته څلویښت ګهنټے کښې به دننه دننه د لیونی سپی چیچلی له ستن وهئ۔ دے کښې دا یو عجیبه شان کار دے چه که لیونی سپی چیچلے سړے دے نو دے خو روغ رمټ وی خو د دے دا Incubation Period ډیر زیات اوږد دے او چه څه موده تیره شی نو په هغه سړی کښې د لیونتوب اثرات پیدا شی۔ د دے وجے نه خصوصاً د بچو د پاره دا خبره یقینی کول پکار دی چه په هسپتالونو کښې د ویکسین موجود وی او که ویکسین موجود وی نو دا یقینی کول پکار دی چه هغه Expired نه وی۔ ستاسو په وساطت دا زه دوئ ته او تاسو ته هم وایم چه تاسو دے خپل ایم پی اے ګانو ته اووایئ چه لکه څنګه تاسو پخپله اووے چه د هسپتالونو د دوئ دورے مقرر کړی او په هسپتالونو د یو چیک ساتی څکه چه چیک مونږ نه ساتو نو څوک به ئے کوی؟ مونږ د دے د پاره یو چه چیک ډِاوساتو۔

<u>جناب پیر محمد خان</u>: جناب سپیکر صاحب! بی بی خبره اوکړه۔ په دے Expiry کښې هم لږ فرق دے۔ یو Expiry هغه ده چه Date ئے Expire شوی وی او د

هغے په وجه Expire وی او کارنه کوی خو دویمه Expiry د دے هغه پیدا شی چه دوئ د هغے د واورے احتیاط او نه کړی او د هغے په وجه هغه Expire شی یا خراب شی او بیا کارنه کوی۔ عبدالرحمان خان خبره اوکړه نو د دے نه غټ ثبوت بل نشته خو زه به ئے غټ ثبوت بل پیش کړم۔ جناب سپیکر صاحب! زما خپل د خورپے خوئے هم سپی چیچلے وو او هغه له ئے د سیدو هسپتال نه ویکسین اوړی وو۔ هغه باقاعده ویکسین کړی وو خو د هغے نه پس هغه ماشوم ته دغه اوشو او هغه چه څومره په درد او په تکلیف باندے مړ دے، څومره چه هغه فریاد کوؤ، هغه د لیدو قابل نه وو۔ هغه به نورو خلقو ته ونیل چه زما نه خان ساتئ، ډیر اوښیار وروکے وو۔ ونیل به ئے چه زما خوا له را نه شئ چه تاسو لیونی نه شئ۔ داسے دردِ درد ناکے خبرے، د دے نه غټ ثبوت بل څه کیدے شی۔ زما د خورپے خوئے د دے د لاسه مړ دے، جناب سپیکر صاحب، د Expired دوائی د لاسه۔

جناب قیموس خان: جناب سپیکر! د عبدالرحمان خان خبره بالکل حقیقت دے۔ زما په حلقه کښ، زما په خیال باندے په دے دوه کاله کښ تقریباً پنځلس کسان په دے طریقه باندے مړه دی، سره د دے نه چه هغوی باقاعده دا کورس پورا کړے وو او د کورس د پورا کیدو باوجود هغه کسان مړه شوی دی۔

جناب سپیکر: غفور خان جدون۔

جناب غفور خان جدون: جناب سپیکر صاحب! د دے خبرے سره متفق یم او زما دا رونړه ټهیک وائی خو زه یو بل عرض کومه۔ کال یو نیم یا دوه کاله اوشو چه په دے صوبه سرحد کښ، بلکه په دے ورځو کښ خاصکر خارښ ډیر زیات شروع شوے دے او دا د افغان مهاجرین په کیمپونو کښ راغلے دے۔ دا

Sandfly یو ماشے دے چه کوم انسان په پوزه یا په مخ اوچیچی نو په هغے باندے یو کال او دوه میاشتے لږی- د دے چه کومے دوایانے دی، هغه په پاکستان کښ نه ملاویږی، د بهر نه راځی - Anti mony compound ورته وائی او هغه په درے روپئ باندے Totally انجکشن دے او په پاکستان کښ هغه په دو سو، ډیړه سو او یا په ایک سو ساټهـ روپئ باندے خرخیږی- په پاکستان کښ نشته دے- دا د ایران وغیره نه په سمګلنګ راځی- عرض دا دے چه دے مریض ته دا انجکشن اولګی نو تقریباً په دوه میاشتو کښ روغ شی- خاص کر په دے پیښور کښ او په کوهاټ کښ، په دے ښارکښ دننه، په صوابئ کښ یا چه په کوم ځائے د افغان مهاجرین کیمپونه دی، نو دا بیماری هلته لګیدلے ده او دا ډیره زیاته ده- د دے د پاره خصوصی دا ریکوسټ دے چه فوری طور باندے په ټوله صوبه کښ چه کوم ځائے افغان مهاجرین دی او د هغوی سره چار چاپیره چه کوم دیهات دی، هلته د سپرے اوشی او که سپرے او نه شوه نو دا ټوله صوبه به په دے بیمارئ کښ مبتلا شی بلکه مبتلا شوی دی- هسپتالونو ته مریضان ډیر زیات راروان دی او د هغے Medicens available په دے ملک کښ نه دی- نو عرض دا دے چه سیکرټری هیلتهـ، ډی جی او منسټر صاحب د کینی او فوری طور باندے د د دے حل را اوباسی- دا د غریب سړی د وس نه بهر خبره ده- دوئ ورته سال دانه وائی او په پاکستان کښ ورته لاهور سور وائی- خوګ ورته Daily boil وائی او خوک ورته قندهار سور وائی- دا د هغه بیمارئ نومونه دی- نو زه دا عرض کومه چه د ویکسینو باره کښ چه کومه خبره ده، دا هم ټهیک ده، Expired دوایانے خو په ټول، مونږه ټول هسپتالونه چیک کړی دی، مونږ سره میډیسن، هغے باندے کال کال، دوه دوه

کاله Expire date لیک وی او د هغے باوجود نے خلقو له ورکوی او خلق د
جوړیدو نه علاوه خرابیږی بلکه ورځ په ورځ بیماریږی۔ دا مے هم یو
ریکوسټ اوکړو چه په دے د منسټر صاحب فوری طور باندے یو میټنګ را
اوغواړی او د دے بیمارئ دا مچهر چه کوم راغلے دے Sandfly ، د دے تدارک
داوشی۔ شکریه جی۔

Mr. Speaker: Honourable Minister, please.

وزیر صحت، سب سے پہلے تو یہ وضاحت کرنا چاہتا ہوں کہ میں نے خدانخواستہ ایسی کوئی بات نہیں کی کہ عبدالرحمان خان صاحب نے جو بات کی ہے' اس میں کوئی شک و شبے کی گنجائش ہے۔ میں نے جو عرض کیا ہے' وہ یہ کہ اگر اس قسم کا کوئی واقعہ ہوا ہے یا اس قسم کی کوئی بات ہے تو اس کیلئے سخت سے سخت ایکشن لیا جائیگا اور اس قسم کی بات جو ہے' خاصکر سرکاری ہسپتالوں میں بلکہ یہ میڈیسن کے سلسلے میں' چاہے وہ پرائیویٹ دکان پر بھی ہو' اس کو بھی سزا ملتی ہے۔ تو اس کیلئے جناب' نے جیسا کہا ہے کہ وہ خود اس حیثیت میں ہیں کہ اگر کہیں پر اس قسم کا واقعہ ہے تو اس کو خود رپورٹ کریں اور اس پر Immediate action لیا جائے گا۔ جہاں تک عفور خان صاحب نے جو بات کی ہے وہ میرے خیال میں کوئی بڑا تحقیقاتی ادارہ ' Sandfly ' کوئی مچھر جس کی بات وہ کر رہے ہیں تو اس کو میں سمجھتا ہوں کہ' یہ ڈاکٹری باتیں جو ہیں' مجھے تو سمجھ نہیں آتی۔ (قہقہے) انہوں نے شاید ڈاکٹری کر لی ہو۔ اگر ایسی کوئی بات ہے تو اس کیلئے Immediate Servey کرواتے ہیں اور یقیناً اس کا مدوا کرینگے۔

Mr. Speaker: Honourable Malik Sarang Zeb Khan, MPA, to please ask his Question No. 303.

* 303 _ جناب سرنگزیب خان، کیا وزیر صحت از راہ کرم ارشاد فرمائیں گے کہ۔

(الف) آیا یہ درست ہے کہ ضلع کوہستان میں ڈسٹرکٹ ہیڈ کوارٹر ہسپتال موجود ہے؛

(ب) اگر (الف) کا جواب نفی میں ہو تو کیا حکومت کوہستان میں ڈسٹرکٹ ہیڈ کوارٹر ہسپتال تعمیر کرنے کا ارادہ رکھتی ہے؛

(ج) آیا یہ بھی درست ہے ضلع کوہستان میں لیڈی ڈاکٹرز کی خالی آسامیاں موجود ہیں؛

(د) آیا یہ بھی درست ہے کہ ضلع کوہستان کے کسی بھی ہسپتال میں ٹیسٹ لیبارٹری موجود نہیں ہے؛

(ہ) اگر (ج) و (د) کے جوابات اثبات میں ہوں تو حکومت مذکورہ آسامیاں پُر کرنے اور ٹیسٹ لیبارٹری قائم کرنے کا ارادہ رکھتی ہے؟

جناب ثناء اللہ خان میاں خیل (وزیر صحت)، (الف) جی نہیں۔

(ب) جی ہاں' ڈسٹرکٹ ہیڈ کوارٹر ہسپتال کی تعمیر کیلئے داسو کے مقام پر زمین خریدی گئی ہے۔ منظوری کے تمام مراحل مکمل ہوگئے ہیں۔ زمین کی ہمواری پر کافی حد تک کام ہو چکا ہے۔

(ج) جی ہاں۔

(د) جی ہاں۔

(ہ) محکمہ صحت نے حتیٰ الوسع کوشش کرکے آسامیاں پُر کرنے کے احکامات جاری کئے مگر اکثر عملے نے اپنے اثر و رسوخ استعمال کرکے آرڈر تبدیل کرا دیئے ہیں۔ تاہم محکمہ صحت اپنی کوشش میں مستحکم رہے گا۔

جناب سرنگزیب خان، جناب سپیکر صاحب! د 1985 نه د 1998 پورے دا تقریباً آته نهه لس کاله اوشو، 1985 کښې د دے د پاره زمکه اغستے شوے ده او د هغے

نه وروستو، هغه وخت کښې لږ غونډے کارد زمکے د هوارئ د پاره نے کړے دے۔ دا تقریباً دولس کاله اوشو، دا داسے هسپتال دے چه د گلگت نه داسو ته تقریباً 250 کلومیټر فاصله ده، د ایبټ آباد نه 150 کلومیټر فاصله ده۔ دا یوه اهمه علاقه ده او دے بانډے دوه ډسټرکټس دی۔ د داسو په مقام بانډے نے دا منظورکړے وو۔ دا کار اوسه پورے ولے نه دے شوے؟ دولس کالو کښې دنیا د یو حد نه تر بله حده پورے خې او دا ولے نه کیږی؟

Mr. Speaker: Honourable Minister, please.

وزیرصحت۔ جناب سپیکر! یقیناً اس وقت کوہستان میں ڈسٹرکٹ ہیڈ کوارٹر ہسپتال موجود نہیں ہے لیکن میں آنریبل ممبر صاحب کو یہ یقین دلانا چاہتا ہوں کہ حکومت اس کو جلد از جلد بنانے کا ارادہ رکھتی ہے اور اس کیلئے جس طرح انہوں نے کہا ہے کہ زمین بھی حاصل کر لی گئی ہے اور اس کو ہموار بھی کر لیا گیا ہے، اس کی منظوری کے تمام مراحل مکمل ہو چکے ہیں اورمیں ان کو یقین دلاتا ہوں کہ اس پر انشاء اللہ جلد سے جلد کام شروع کرا دیا جائیگا۔

Mr. Speaker: The sitting is adjourned for tea break and we will re-assemble after half an hour. Thank you.

(ایوان کی کارروائی چائے کیلئے آدھے گھنٹے کیلئے ملتوی ہوگئی۔)

(وقفہ کے بعد جناب سپیکر مسند صدارت پر متمکن ہوئے۔)

جناب بشیر احمد بلور (وزیر آبپاشی و آبنوشی)، پوائنٹ آف آرڈر۔ مسٹر سپیکر سر! ما دا عرض کولو چه مونږه پرون فیصله اوکړه چه اتهاره، أنیس بانډے به مونږه چهټی کوو۔ او په آرټیکل 54 کښې دا دی چه مونږه د دوو ورځو نه زیاته چهټی نه شو کولے، نو په دے لړ کښې زه تاسو ته دا خواست کومه چه په

اتهاره تاریخ باندے د مسلم لیګ د وروزرو Meeting دے۔ نن تقریباً زیات خلق تلی دی۔ انیس باندے زمونږه فنکشن دے او هغه هم ډیر ضروری دے نو زما به دا Request وی چه مونږه به په دے Saturday باندے سیشن راوغوارو نو زمونږه دا ځلور وانړه ورځے به هم Complete شی او دا دیرش چه کوم دی، هغه به هم Complete شی۔ دا زما خواست دے چه دے Saturday باندے اسمبلی راوغوارئ جی۔

جناب سپیکر: سیکریټریټ والا جی، بیا د بیس تاریخ ایجنډه تاسو مه Issu کوئ. Thank you.

جناب افتخار الدین: سپیکر صاحب! ډیره مهربانی۔ زه ستاسو توجه یو عام مسئلے طرف ته راګرځول غوارم خو سپیکر صاحب، زه په دے نه پوهیږم چه جواب به ئے څوک راکوی؟

جناب سپیکر: د سرکار د طرف نه هر یو منسټر پابند دے چه جواب ورکړی۔ جواب به درکوی جی۔

جناب افتخار الدین: سپیکر صاحب! زمونږه په لاچی کښې یوه ډیره اهم مسئله را اُوچته شوے ده۔ مخکښے مارشل لاء دور کښې چه څومره تجاوزات شوی وو په لاچی بازار کښې، نو هغه تجاوزات نیشنل هائی وے والا ختم کړی وو۔ په خپل خپل حد باندے ئے دکاندارانو ته وئیل چه دا ستاسو خپل حد دے۔ بیا په 1993 کښې په هغه سلسله کښې چه څه وخت د انډس هائی وے روډ راتلو نو مونږه دا ډیمانډ اوکړو چه لاچی نه د بائی پاس جوړ شی۔ مونږ ته هغه وخت کښې دا یقین دهانی راکړے شوه چه تاسو ته به بائی پاس خا مخا جوړیږی۔ د هغے نه پس تقریباً دوه درے میاشتے مخکښے په کوهاټ کښې د دے متعلق

بریفنګ وو نو بیا هم مونږ ته دا تسلی ملاو شوه چه ستاسو دکانداران به نه Disturb کوی او بائی پاس به په څه بله ذریعه جوړوو. ولے چه دا ډیر اهم دے او ضروری هم دے. خو جناب سپیکر صاحب -----

جناب سپیکر: په هغے باندے تاسو څه Adjournment motion داخل کړے دے؟

جناب افتخار الدین: جی، ما یو توجه دلاؤ نوټس راوستے دے.

جناب سپیکر: ستاسو توجه دلاؤ نوټس دے؟

جناب افتخار الدین: جی ہاں۔

جناب سپیکر: داسے کار به اوکړو چه د هفتے په ورځ باندے به ئے انشاء الله واخلو.

جناب افتخار الدین: یو منټ جی عرض کوم. چونکه په دے کښ دکاندارونو ته اوس پینځه ورځے نوټس ملاؤ شوے دے، ستاسو ډیره مهربانی چه د سنیچر په ورځ هغه شئے تاسو راولئ خو د هغے د پاره زه جناب منسټر صاحب ته دا خواست کومه چه هغه وخت پورے چه هغه دکانداران او دا انپس هانی وے والا ناست نه وی نو څه قسم ته مشینری د نه اَستوی، ولے چه د دے نه اَمن و امان خطره ده جی.

وزیر آبپاشی و آبنوشی: ممبر صاحب ته دا عرض کوم چه دا سیشن ختم شی نو ما سره د راشی چه کوم ډیپارټمنټ نوټس ورکړے وی نو هغوی ته به اووایو چه 'Till the decision of that Call Attention Notice' and د هغے پس به ریفر کوؤ انشاء الله.

جناب پیر محمد خان: پوائنټ آف آرډر. جناب سپیکر صاحب!

جناب سپیکر: دا یوے خبرے ته لږ پام اوکړئ، د جان محمد خان کلی ته به د

جنازے د پاره هم ټک وي او ستاسو نور سوالونه هم پاتې دي- اوس هم ستاسو د ډيرو ممبرانو سوالونه پاتې شو او بيا ما ته هلته راغلل يعنی خفگان ئے ظاهرولو نو لږ غونډے-----

جناب پیر محمد خان : جناب سپيکر صاحب! مختصر غونډے خبره کومه- دا چهټئ ما ته ملاؤ شوے ده، 'Most immediately' ئے پرے بره ليکلی دی- چهټئ سرکاری ده . "To all the Administrative Secretaries to the Government of NWFP" دا خط ئے خږ غونډے دے- 'Maintenance and Repair Works through PC 1 & 10 C' دا د دے Topic دے- په دے کښې جناب سپيکر صاحب، دوئ ليکلی دی، شارټ کومه، پوره تفصيل لوستل غواړی، دوئ وائی چه د يو لاکھ روپو يا د يو لاکھ روپو نه زيات Maintenance کار وی نو دا پی اينډ ډی ته به راځی او د پی اينډ ډی نه به منظوری اخلی، نو هله به دغه کارکيږی حالانکه قانون دا دے، افتخار مهمند خو نشته، هغه د فنانس منسټر پاتے شوے دے، چه د هر Building چه کوم سرکاری تعمير او يا څه بل کار چه کيږی نو دس پرسنټ د هغے د هغه Repair د پاره په هغے کښې هر کال اينبودے کيږی ځکه چه دا بيا خراب نه شی- دا Building که خراب شی نو بيا ئے محکمه ذمه واره ده- اوس که د يو لاکھ روپو اختيار هم پی اينډ ډی واخلی د محکمونو نه، د هيلتھ نه واخلی، د ايجوکيشن نه واخلی، د سی اينډ ډبليو نه واخلی، ايريگيشن نه واخلی، دا ټول ئے ذکر کړی دی، پبلک هيلتھ دا ټول به وی، چه دا ټول به پی سی ون جوړوی او هغه به پی اينډ ډی ته ځی او بيا به منظوری ورکوی نو هله به مونږه Repair له پيسے ورکوو- اوس دا ولے کوی جناب سپيکر صاحب؟ په

دے کښې بنيادي حال تاسو ته اووايمه۔ حال دا دے جناب سپيکر صاحب، چه دوئ په دے باندے کميشن اخلي۔ د پي اينډ ډي نه چه څومره د Fund releases دا مسئلے دي، په دے ټولو کښې د ډيرو کالونو راسے کميشن راروان دے۔ اوس د يو لاکھ روپو اختيار هم که دوئ واخستو نو دلته کښې مقامي طور په هسپتالونو کښې، په سکولونو کښې چه څه مسائل دي، هغه خو به په خائے پاتے شي۔ د ټهيکيدارانو، دے کښې يو خانے کښې پکښې واني چه Liabilities به هم مونږ نه ورکوو۔ دلته کښې سحر مونږ پسے ټهيکيداران راغلي وو، روزانه راپسے راځي، د هغوي هغه Liabilities هم پاتے دي د سي اينډ ډبليو په ذمه باندے، خلقو د لکهونو روپو، چه مونږ پسے روزانه راځي او د څلورو ورځو نه خو دلته ديره دي، هړتال ئے هم کړے دے، د هغوي هغه پيسے هم نه ورکوي۔ د فنانس او پي اينډ ډي دا دغه دے، اوس د يو لکھ روپو د Repair هغه اختيار هم اخلي۔ دلته پکښې يوه خبره بله هم ده جناب سپيکر صاحب، ستاسو او د دوئ په نوټس کښې ئے راولم چه مثلاً په ټرانسفر باندے خو کيبنټ Ban اولګوؤ، اوس دا Ban به څوک ماتوي؟ چيف منسټر به ئے ماتوي۔ داسے په دے يو لکھ روپو به چيف منسټر له تلل غواړي، په کلاس فور باندے Relaxation چيف منسټر کوي، مطلب دا دے چه دا شئے ټول Centralization طرف ته روان دے۔ زما مطلب دا دے چه د يو لاکھ روپو هغه، پکار خو دا ده چه مونږ وايو چه دا Power تاسو Localize کړئ او دوئ ئے Centralization کوي۔ نو چه څومره فنډ د کومے محکمے دي، هغه د ورکوي۔ هغه که د Repair دي او که د سي اينډ ډبليو د ټهيکيدارانو څه بقاياجات وي، XEN ته د اوليږي چه هغه د خلقو پيسے ورکړي۔ مونږ ته

روزانه تھیکیداران ناست وی۔

<u>جناب سپیکر</u>: جی، جی۔

<u>وزیر آبپاشی و آبنوشی</u>، جناب سپیکر صاحب! دا پیر محمد خان خو زما خیال دے، ډیر زیات پوهه سړے دے او هره خبره باندے ډیر ښه پوهه دے۔ M & R Funds چه دی، همیشه د خوړو ښنکو فنډ دے، دے ته عامه ژبه کښې خلق وائی۔ دا پیسے همیشه لګی او ختمے شی او پته ئے هم نه لګی۔ نو په دے وجه د دے حکومت دا کوشش دے چه دے کرپشن باندے کنټرول اوکړی۔ دوئ دا خبره اوکړه چه پی اینډ ډی کښې څوک رشوت اخلی؟ زه دوئ ته په دے فلور آف دی هاؤس باندے دا Commitment کوم چه پی اینډ ډی کښې هیڅ داسے دغه نشته چه په رشوت باندے به څوک د دوئ بل پاس کوی۔ صرف د حکومت کوشش دا دے چه مونږ دوئ لږ Tight کړو۔ دا خبره چه دا زمونږ کنسټرکشن والا محکمے دی، د هغوی دومره زیاته بدنامی اوشوه چه هر څوک وائی چه دا رشوت خواره دی۔ مونږ کمیټی هم جوړه کړے ده، هغه کمیټئ کښې دا شئے به هم واخلو چه مونږه څنګه دا حل کولے شو چه د دوئ دا خبره ختمه شی؟ بله خبره دوئ دا اوکړه چه دا تاسو ټول Centralize کړل او کلاس فور به هم Relaxation له ځی۔ Relaxation له کلاس فور نه ځی۔ د کلاس فور په باره کښې د منسټر سره Relaxation power دے او بل دا چه مونږ د Relaxation هغه Cases چه کوم کښې د یو سړی په قابلیت باندے شک وی او هغه کار نه شی کولے۔ که هغه لوئے افسر وی نو هغه مونږ چیف منسټر ته لیږو Relaxation د پاره، Otherwise هیڅ څه هم د Relaxation د پاره نه دی استولے شوے۔ دا Ban دے او Ban چه دے، هغه مارچ پورے دے۔ د Ban نه پس هر یو

ډیپارټمنټ او هر یو منسټر ته اجازت دے چه هغه خپل ډیپارټمنټ کښې پخپله کار اوکړی۔

جناب پیر محمد خان: جناب سپیکر صاحب! بیا د دے د پاره آسان حل دا دے چه د Repair پیسے دی، دوئ د دغه نه ختمے کړی ځکه چه د Repair پیسے پرتے دی۔ دے وائی چه په دے کښې کمیشن نه خوړلے کیږی نو زه به ئے ثابت کوم جناب سپیکر صاحب-----

جناب سپیکر: پیر محمد خانه! داسے کار اوکړه چه څه وخت تاسو بشیرخان له ورشئ او Concerned خلق چه کوم وی، هغوی سره هم ملاؤ شئ۔

جناب پیر محمد خان: نه، دا څیز غیر قانونی دے۔ جناب سپیکر! دا غیر قانونی دے۔

جناب سپیکر: بالکل ټهیک ده۔ اتفاق مے دے درسره۔

جناب پیر محمد خان: د پی اینډ ډی د Repair د پیسو سره کوم حق دے؟ او هغوی صرف د بجټ د جوړولو سره او دا ے ډی پی سره کار دے۔

جناب سپیکر: اتفاق مو دے ورسره۔ تاسو لاړشئ او دوئ ته پوائنټ آوټ کړئ او Convince ئے کړئ۔ نو دے به بیا Re-open کړی چه څه Possible کیدے شی نو دغه به پکښې اوکړی۔

جناب پیر محمد خان: دا کار خو صحیح نه دے۔ سپیکر صاحب! دا خو د یو لاکھ روپو خبره ده۔ دا خو Localize اختیارا تو کښې دے۔

جناب نجم الدین: پوائنټ آف آرډر۔ سر! زما یو درخواست دے۔ منسټر صاحب هم دلته کښې ناست دے۔ دا دریمه یا څلورمه ورځ ده او تقریباً شپږ، اته سوه کسان ټهیکیداران راوتی دی، زمونږ کمرے ئے نیولی دی او په کمروں

کښې ناست دی۔ د هغوی غریبانو یوه مسئله ده او په دے وجه هغوی دے ټولوایم پی ایز له تلی دی۔ دوئ به تاسو سره په دے باندے خبرے کوی۔ د هغوی مسئله دا ده چه په تیر کال کښې هغوی سکولونه جوړ کړی دی، په روډونو کښې ئے کار کړے دے او د هغے پیسے تر اوسه پورے Liabilities ئے پاتے دی ----

جناب سپیکر: نجم الدین خان! په دے باندے خبرے هم شوی دی او پیر محمد خان چیکونه دلته په هاؤس کښې ښودلی وو او په دے ښه کافی ډسکشن شوے دے ----

جناب نجم الدین: هغه نه وایو، سر، دا مسئله جدا ده۔ کار ئے کړے دے، ایم بی ته ختلے دی او پیسے ئے قرض دی۔ یو نیم کال اوشو چه هغوی پسے مزدوران ګرځی۔ هغوی راغلی دی او دلته کښې په ایم پی اے ګانو پورے نخښتی دی۔ دلته کښې به دا ایم پی اے ګان خبرے اوکړی۔ هر یو ایم پی اے ته لس لس ټهیکیداران د خپلے حلقے ناست دی چه مونږ ته پیسے نه ملاؤیږی۔ د هغوی Liabilities دی سر۔ منسټر صاحب او دوئ د کم از کم هغه قرض خو ورکړی چه هغه مزدورانو ته خو اورسی کنه۔ پاسئ، خبرے پرے اوکړئ کنه۔

وزیر آبپاشی و آبنوشی، سپیکر صاحب! ----

جناب سپیکر، یوه خبره درته کومه، تاسو پرے بالکل پاسئ او خبره پرے اوکړئ خو ستاسو ایجنډا چه پاتے کیږی نو ما نه به صبا نه غواړئ۔ صفا خبره درته کومه۔ بس یوه خبره وه، اوشوه او دا دے جواب ئے درته درکوی۔ تاسو یو بل ته وایئ چه ته پاسه او ته پاسه۔ هم هغه خبره ده، Repetition ئے بیا بیا

څه د پاره کوئ؟ دا جواب ئے واورئ چه منسټر صاحب څه وائی؟

وزیر آبپاشی و آبنوشی، سپیکر صاحب! دا زمونږ نجم الدین خان، چه څوک د Treasury benches خلق خبرے اوکړی نو وائی چه دا پارلیمانی پارټئ کښې پکار دی او چه او نه کړی نو وائی چه تاسو پاسئ نه او تاسو د Amendment نه ویریږئ۔ ما خو مخکښې هم په دے فلور آف دی هاؤس وئیلی وو چه د First سه ماهی پیسے چه دی، هغه مونږ Release کړی دی او د بل سه ماهی پیسے په دے وجه نه دی Release شوی چه مونږ ته له فنډزنه دی راغلی د بره نه۔ چه هغه راشی نو مونږ به ئے Release کړو۔ زما دا Commitment دے چه څومره چیکونه Issue شوی دی، زر تر زره به د هغے Payment اوشی۔

حاجی محمد یوسف خان، جناب سپیکر صاحب! ستاسو په وساطت سره منسټر صاحب ته دا ګزارش کوم چه پیسے دلته نه دی Release شوی او هلته پرے Ban لګیدلے دے۔ هغه متعلقه افسرانو ته چهټئ Issue دی، فنانس والو په هغے باندے پابندی لګولے ده۔ ډیرو ټهیکیدارانو ته چیکونه ورکړے شوی وو خو هغه نه Cash کیږی۔ خبره دا ده جی۔

جناب نجم الدین، سر! دا هغه مسئله نه ده، منسټر صاحب چه وائی -----

وزیر آبپاشی و آبنوشی، زه هم دا عرض کوم۔ په فلور آف دی هاؤس دا وایم --

جناب نجم الدین، زما عرض واورئ۔ منسټر صاحب د په دے خبره خان پوهه کړی، بیا چه څنګه جواب ورکوی۔ تیرکال کښې لکه خلقو له هائر سیکنډری سکول جوړ شوے دے او څښکال دوئ هغے له پیسے نه دی ورکړی، د ټهیکیدار Liability په هغے کښې پاتے ده۔ رودونه ئے جوړ کړی دی او هغه رودونه ایم بی ته ختلی دی جی۔ دوئ خو د هغه پیسو خبره کوی چه

کومے ډسټرکټ اکاؤنټنټ افسر بندے کړے وے او اوس آزادے شوی دی۔ هغه خو جدا مسئله ده۔ سر! دا مسئله د ټهیکیدارانو چه کومه ده، دا دوئ تیر کال چه کوم کارونه کړی وو، سکولونه ئے جوړ کړی وو، روډونه ئے جوړ کړی وو، د هغے Liabilities پاتے دی۔ نو نه خو د اکاؤنټنټ جنرل د دفتر نه د هغوی هغه چیکونه Release کیږی او نه د بل نه Release کیږی او په هغوی پسے هغه مزدوران ګرځی۔ ایمانی خبره کوم، ټول دلته کښې ناست دی ورته۔

جناب احمد حسن خان: یو منټ، سبا به مونږ سره دے په دفتر کښې نا ست وی سره د دے ټهیکیدارانو۔ دے د Arbitrator شی مسټر سپیکر سر، ځکه چه هغه سی اینډ ډبلیو والا، فنانس والا او پی اینډ ډی خو زمونږ په لاس کښې کنټرول نه شو، زمونږه ئے بنیاد اُویستو۔ منسټر سپیکر سر! دا معزز خلق مونږ ته ناست دی، خدائے ګو که خبره ورسره کولے شو۔ وائی، تاسو زمونږ حق مونږ ته نه شئ راکولے۔ کار هم راباندے کړے دے، مزدوری مو کړے ده، د دکاندارانو راباندے پیسے دی، د سیمنټ والا دی، د سریے والا دی۔ سبا د دوئ دفتر ته متعلقه ممبران او دا ټهیکیداران خو، او دے د فیصله اوکړی چه ده ته څنګه مناسب ښکاری۔ بس لندا خبره ده۔

وزیر آبپاشی و آبنوشی: جناب سپیکر صاحب! زه دا عرض کوم چه دوئ د زما دفتر ته راشی، په سر سترګو د راشی۔ کنټریکټرز د هم راشی۔ زه به فنانس سیکرټری هم راوغوارم او مونږ به یو Time fix کړو۔ کیښو او په دے باندے به خبره اوکړو۔

اراکین اسمبلی کی رخصت

جناب سپیکر: ان معزز اراکین اسمبلی نے رخصت کے لئے درخواستں ارسال کی ہیں،

جناب والشر سراج صاحب نے 17-12-1997 تا 18-12-1997 کیلئے، اکرم خان درانی صاحب نے 17-12-1997، جناب ظاہر شاہ خان صاحب نے 17-12-1997 سے تا اختتام اجلاس، ارباب محمد ایوب جان صاحب نے 17-12-1997، جناب ہدایت اللہ خان آفریدی صاحب نے 17-12-1997 تا 18-12-1997، نوابزادہ محسن علی خان صاحب 11-12-1997 تا 20-12-1997 جناب ہمایون سیف اللہ خان نے 17-12-1997 اور سلیم سیف اللہ خان نے 17-12-1997 کیلئے درخواستیں ارسال کی ہیں -----

جناب ہدایت اللہ خان آفریدی، زہ راغلے یم۔ دا ما د وجیع الزمان صاحب د پارہ درخواست ورکڑے دے۔

جناب سپیکر، نو دلتہ خو ستاسو درخواست دے۔

جناب ہدایت اللہ خان آفریدی، وجیع الزمان۔

جناب سپیکر، ستاسو اوگورئ، نہ درخواست د چا د پارہ دے او لیکی نے څوک؟ دا Correction بہ پکښی اوکړو۔ د ھدایت اللہ خان پہ ځائے وجیع الزمان خان، ایم پی اے، نو

Is it the desire of the House that leave may be granted to the Honourable Members?

(The motion was carried.)

Mr. Speaker: Leave is granted. Arbab Saif-ur-Rehman Khan, MPA, and Haji Abdul-ur-Rehman, MPA, to please move their identical Privilege Motions Nos. 35 and 38 respectively in the House.

مسئلہ استحقاق

Arbab Saif-ur-Rehman: Thank you, Sir. Mr. Speaker Sir! with your permission, I move a Privilege Motion against the Peshawar Development Authority regarding the payment of compensation for land acquired in Regi Lalma Housing Scheme. The PDA had to pay rupees forty four thousand per Jareeb to Regiwalls as recommended by the Special Committee in its report adopted by this August House on 14th March, 1995. The total amount to be paid is rupees thirty crore, eighty six lacs and sixty thousand. The PDA paid only rupees eight crore and refused to pay full amount. This refusal cost breach of privilege of this august House. Hence this privilege motion, Statement of facts. The matter regarding compensation of land acquired for Housing Scheme in Regi Lalma was referred to the Special Committee by this Assembly. All the Members of the Special Committee agreed and unanimously recommended that rupees forty four thousand per Jareeb be paid to Regiwalls. The Report was adopted by this august House on 14th March, 1995. Total amount to be paid is rupees thirty Crore, eighty six lacs and sixty thousand. PDA has paid only eight Crore and has refused to pay the balance. This refusal amounts to breach of privilege of the Assembly. In these circumstances this motion may be sent to the Privilege Committee.

(a): To recover the balance of money for distribution among owner occupants; and,

(b): To take action against the offenders.

Sir! I will refer to the relevant portion of the Committee, this is on page 6 of that Report. For that purpose, it is recommended that rupees forty four thousand per Jareeb be paid to Regiwalls as well like phases V and VI, Hayat Abad. Sir! in this respect I will read the relevant portion from the Privileges Act. Sir! this is Privileges Act, 1988. I will read Section 25. Sir! the Section 25. Breach of Privilege to be an offence. A breach of privilege shall be an offence punishable in accordance with the provisions of this Act as provided in column No. 3 of the Schedule. Sir! now in Schedule, Serial No. 23, Wilful failure or refusal to obey any order of the Assembly under this Act or any order of the Presiding Officer or any Member or Officer of the Assembly, which is duly made under this Act. Now column 3, Imprisonment of either description for three months or fine of five hundred rupees or both. So Sir, in these circumstances, it must be sent to the Privilege Committee.

جناب سپیکر، دا لږ پښتو کښې هم اووایه کنه۔ خپل د غرض خبره په دوه ټکو کښې اووایه ۔ تاسو خو خپل Previlege Motion read out کړو ۔ اودریږئ چه عبدالرحمان خان هم Move کړی کنه۔

حاجی عبدالرحمان خان، جناب سپیکر! تحریک استحقاق نمبر 38۔

"صوبائی اسمبلی نے پی ڈی اے کو لکھا تھا کہ ریگی للمہ کی زمین کے عوض تیس کروڑ، چھیاسی لاکھ، ساٹھ ہزار روپے کی رقم ریگی کے لوگوں کو دی جائے۔ پی ڈی اے نے رقم گھٹا کر آٹھ کروڑ کر دی، جس سے صوبائی اسمبلی کا استحقاق مجروح ہوا ہے۔ لہٰذا اس پر بحث کی جائے"۔

جناب! دے صوبائی اسمبلئ یوه فیصله اوکړه او هغے د پاره یوه کمیټی جوړه شوه او هغه کمیټئ ته ئے دا اختیار ورکړو چه تاسو لاړشئ او د دوئ دا فیصله اوکړئ۔ هغے کمیټئ فیصله اوکړه چه د ریګی خلقو له پینځه خلویښت زره روپئ جریب، څوالیس هزار روپئ جریب د زمکے د ورکړے شی۔ جناب! د هغے نه دا روپئ جوړے دے، دا چه څه ما اوویئلے۔ کمیټئ متفقه فیصله اوکړه او هغه روپئ د هغوی په حق کښ منظورے شوے۔ تاسو دے طرف ته اوګورئ چه په څوالیس هزار روپئ زمونږ نه زمکه اخستے کیږی او هغه زمکه پی ډی اے په څلور لکهه روپئ کنال، په شپاږس لکهه روپئ جریب خلقو له ورکوی۔ بل طرف ته دے ظلم ته اوګورئ چه هغه خلق په خپلو روپو دومره کریږی، دومره پرے په عذابیږی چه کلو پرے جهګړے او فسادونه شروع کړی دی۔ صاحبه! مونږه پخوا هم وئیل او اوس هم وایو چه زمونږه د ټولو زمکے په تاوان کښ تلی دی۔ تاسو په تاؤن کښ زمکے واخستے، په حیات آباد کښ مو زمکے واخستے، په خلویښت زره روپئ جریب او بیا خلقو له هم هغه زمکے ورکوئ، لکه چه هغه بله ورځ په اسمبلئ کښ پرے خبره اوشوه، په بیس لاکھ روپئ کنال او په چالیس، تیس لاکھ رپئ کنال، هغه زمکے خرڅیږی او د هغے هغه مالکانو ته

هم هغه زرے چالیس هزار روپئ ورکړے کیږی- نو جناب، اوس د ریګی للمے والو سره دا ظلم شروع دے چه په هغے کښ رقم، زه د دوئ نه تپوس کوم چه تاسو دا اته کروړه روپئ په کوم حساب باندے ورکړے؟ چه اسمبلئ فیصله کړے ده نو دا اته کروړه روپئ څنګه نے ورکړے؟ اسمبلئ یوه فیصله کړے ده، کمیټئ له نے اختیارات ورکړے وو، کمیټئ اولیکل چه پینتالیس هزار روپئ جریب ورکړے، تاسو په دے کښ دا فیصله د کومه ورکړه چه اته کروړه ورکړئ- نو دا استحقاق مجروح شوے نه دے، نور څه دی؟ جناب دا اخبارونه اوګورئ که زه تاسو ته اخباری بیان واوروم، "ریگی للمہ کی زمین کے مالکان میں رقم کی تقسیم میں گھپلوں کاالزام، ریگی للمہ کی زمین میں آٹھ کروڑ روپے کی غلط تقسیم" دا مسلسل په اخباراتو کښ، هغے خوارانو سره نور څه وو د اخباراتو نه سوا؟ په اخباراتو کښ دا لیکلی شوی دی- جناب! دا یو ډیر لوئے زیاتے دے او ډیر لوئے، دا کمیټئ ته خواله کړئ او دوئ له سزا ورکول پکار دی، دوئ قیدول پکار دی- دوئ دومره ظلم کړے دے چه څه انتها نے نشته-

Mr. Speaker: Honourable Minister, please.

جناب محمد ہاشم خان (وزیر تعلیم): بسم الله الرّحمٰن الرّحیم- جناب سپیکر صاحب! ارباب سیف الرحمان خان او عبدالرحمان زمونږه معزّز اراکین اسمبلی دی- حقیقت کښ که اوګورئ نو دا ریګی للمه شوه، دا حیات آباد شو، دا هم د دوئ په دے حلقه کښ راځی- وقتاً په وقتاً چه کله دا مشکلات راځی نو دوئ په اسمبلئ کښ دا خبره پیش کوی- زه تاسو ته دے سلسله کښ صرف دا خبره کول غواړمه چه ما سره د دے لاء ډیپارټمنټ یو نوټیفکیشن هم دے او د هغوی خپل Suggestions هم دی- ټهیک ده چه دوئ وائی چه د ریګی للمه خبره

راغله نو د هغے د پاره یو Standing Committee جوړه شوه او چه کله اسمبلئ ته دا خبره پیش شوه نو اسمبلئ Unanimously دا خبره منظور نه کړه، Even هغه وخت کښ Government Benches -----

جناب سپیکر: منظور ئے نه کړه؟

وزیر تعلیم: نه جی، مطلب دا دے چه منظور شوه خو Unanimously نه شوه جی، Unanimously نه شوه۔

Mr. Speaker: Not unanimous, you means that it is not binding upon the government.

وزیر تعلیم: بله دا وه چه هغه وخت کښ رولنګ پارټی والا چه وو، د پیلپز پارټئ حکومت وو، بیس کسان د هغوی راغلل، مونږه په هغه وخت کښ په اپوزیشن کښ وو، ستائیس کسان راغلی وو او خبره په دغه باندے اوشوه۔ بل لږ شان بیک ګراونډ که درته ږ دے ریګی للمے اوښایم، دا ریګی للمه زمکه چه ده نو دا د ریګی والو Ownership کښ نه وه، دا د اورکزو زمکه وه او اورکزو سره د دے قبضه وه۔ پخوا چرته د انګریزانو وخت کښ د دوئ په مینځ کښ جهګړه شوے وه۔ اورکزی ترے او تښتیدل او دوئ سره ئے -----

حاجی عبدالرحمان خان: پوائنټ آف آرډر۔ سر! وزیر صاحب په دے خان نه دے خبر کړے، دے د محکمے خبرے کوی۔

جناب سپیکر: تاسو کینئ عبدالرحمان خان، چه دوئ دا خپله خبره Explain کړی۔

حاجی عبدالرحمان خان: نه نه، خبره ورانه روانه ده کنه۔ مونږه ته خو دا اجازت شته سپیکر صاحب، چه یوه خبره دے ورانه روانه کړی نو د هغے د پاره دا

مونږ ته اجازت شته چه ستاسو په نوټس کښې نے راولو او بیا به نے دوئ صحیح کړی-

جناب سپیکر: زما مطلب دا وو کنه، ما صرف دومره اووئیل -----

حاجی عبدالرحمان خان: دا خبره غلطه ده جی-

جناب سپیکر: یو منټ، زما دومره مطلب دے چه دا تاسو خان سره نوټ کړئ-

حاجی عبدالرحمان خان: دا خو به زه خان سره لیکمه-

جناب سپیکر: د خان سره ئے نوټ کړئ- که یو بله غلطه ئے اوکړه، یو بله ئے هم اوکړه نو ټول به په یو مخ اووایئ کنه- ټول به په یو مخ اووایئ کنه جی-

حاجی عبدالرحمان خان: د پوائنټ آف آرډر مطلب دا وی چه دے غلط روان وی نو تاسو به دے نیغوئ-

جناب سپیکر: خبره نه، دا پوائنټ آف آرډر په خانے پاتے شو- ورسره که بله څه غلطه خبره ئے اوکړه نو هغه به هم ورسره یو ځائے کړئ نو په یو مخ به، ټائم به نه Waste کیږی-

وزیر تعلیم: عبدالرحمان خان جی زما معزز وررور دے- د دے نه مخکښې په دے Tea break کښې مے دوئ ته اووئیل چه راځئ ډیپارټمنټ سره به کښینو چه دا مسئله تېر حل کړو- چونکه مونږه ټول ایم پی ایز یو نو چه په څه طریقے سره حل شی نو ښه به وی- دا دوئ سره قبضه وه او د قبضے مطلب دے چه Land Record, Revenue Record خو چرته نه شی تبنتیدے- هغه به جی کینو اُو به ئے گورو او بیا به ئے هم ورته اوښایو- مونږه سره جی Already papers شته پراته دی- دوئ سره د اورکزو پراپرټی وه، د ریگی والو پراپرټی نه وه او هر عدالت کښې، د آخرینی عدالت پورے ریگی والو دا کیس

په اورکزو باندے باینلو- چونکه قبضه دوئ سره وه او چه کله پرے زمونږه ټاؤن شپ راغے نو پی پی اینډ ایچ والو خو اورکزو له خپلے پیسے ورکړے او Ownership پاتے شو ریکی والو سره خکه چه د دوی قبضه وه- د قبضے د پاره دوئ Negotiation ورسره اوکړل او ورته ئے دا خبره اوکړه چه چونکه تاسو سره قبضه ده او د قبضے د پرېښودو د پاره به تاسو له پی پی اینډ ایچ ایک سو سټر پلاټونه د یو کنال درکړی- کمشنر پشاور ډویژن، ګلزار خان ئے چیئرمین شو او ورسره نور ممبرز هم دی - دا دے Agreement already شته - Agreement signed دے، د ټولو مشرانو د جرګے او د کلی والو په دغه کښ- بیا فیصله په دے اوشوله چه ایک سو سټر پلاټه به په دوئ باندے څنګه تقسیم کیږی؟ ډیر کنړ کسان وو او هغه پیسے هغوی واخستے، Convert ئے کړے روپو ته، د هغے نه جی جوړیږی تقریباً درے کروړه روپے- په هغے باندے هم مشران نه وو راضی نو د درے کروړه نه کمشنر بیا پخپله، هغه جرګه چونکه هغه مشر کړے وو نو حکومت اووئیل چه اته کروړه روپئ تاسو دوئ له ورکړئ- اوس هم که زه وایم جی چونکه دا اته کروړه روپئ مونږ پخپل، زه چه په دے محکمه کښ راغلم جی نو مونږه د خپل دغه لاندے ورکړے- کمشنر له مو ورکړے او کمشنر ته مو اووے چه بهتی تاسو دوئ له حصه مساوی، چه چا سره څومره قبضه ده او څومره مشران دی، څومره کلی دی، په هغوی حصه مساوی تقسیم کړئ- د هغے تقسیم هم دا دے مونږه سره په اقرارنامه کښ شته- Agreement هم شته- د خلقو دستخطے هم شته- هر څه شته- دغه خبره وه چه ما ئے تاسو ته لږ شان Back ground اووے - بل Privilege Motion که تاسو اوګورئ او که

Privilege Rules اوگوریٔ نو هغے کښې هم دا نه دغه کیږی- هغه Rules and regulations اوگوریٔ- د هغے خپل دغه اوگوریٔ- د دویٔ دا Privilege نه جوړیږی- زه بیا دویٔ ته وایم که څه داسے خبره وی نو زه او دویٔ به کینو. خبرے به پرے اوکړو چه د مسئلے څه حل راوخی. ورسره به نے راباوسو- حکومت به جی چونتیس کروړه روپیٔ دویٔ له د کوم خائے نه ورکوی او کوم خائے کښې دی چه Actual owners دویٔ دی؟ اورکزیٔ له نے اته کروړه ورکړل- زه وایم چه دا زیاتی حکومت ورکړے دی صرف د قبضے- که په قبضے داسے پیسے شوے نو سپیکر صاحب، هر څوک به سبا په یو خائے ناست وی او قبضه به نیسی او لکه مونږه ورته پښتو کښې دے خپل ارخ ته کسانے وایو---

<u>جناب سپیکر</u>. جی عبدالرحمان خان، اوس تاسو په پوائنټ آف آرډر باندے خبره اوکړیٔ- په پوائنټ آف آرډر باندے هغه مخکښې پاسیدلے وو-

<u>حاجی عبدالرحمان خان</u>. جناب سپیکر صاحب! زه ستاسو په وساطت باندے وزیر صاحب ته دا یوه خبره کوم چه ملکیت زمونږه وو- فیصلے، هغه یو ډیر لونے داستان دے، Time barred باندے شوے ده- کومه فیصله چه وانی په هغے وخت تیر وو او د دعوے په بنیاد باندے یو فیصله شوے ده یکطرفه- د وزیر صاحب نه زه یو تپوس کومه چه زمونږه د سنگو، دے ته وزیر صاحب توجه ورکړی- په کاغذات مال کښې د سنگو زمکه زمونږه وه، ته آفریدو له د هغے روپیٔ په څه ورکوے؟ دا د اووانی چه آفریدو له د سنگو، د سربند، د دے علاقے، اچینے، په کاغذات مال کښې زمکه زمونږه وه او روپیٔ نے آفریدو له ورکړے- دویمه دا د اووانی چه مونږه اته کروړه روپیٔ ورکړے، زما

زمکه د دویٔ نه تپوس اوکړیٔ چه کنال په څو ورکویٔ؟ ما نه ئے په پینتالیس هزار جریب اخستے ده، کنال په څو ورکوی؟ یو، دویمه دا، ستاسو پام دے، تاسو دا کوشش اوکړیٔ چه هغه زمونږه تسلسل هم داسے خراب دے او دغه کویٔ۔ صاحبه! زمونږه حق دے۔ مونږ سره منلے شوے ده۔ دے اسمبلیٔ، کمیټی مقرر کړے وه او هغے دا فیصله کړے ده او بیا په دے اسمبلیٔ کښ زه خو ممبر نه ووم خو هغه فیصله سیف الرحمان ته پته ده، چه ستائیس کسانو په دے کښ د هغے کمیټیٔ د رپورټ سره اتفاق اوکړو۔ لهٰذا مونږ د هغے فیصلے په رنړا کښ، دویٔ چه وائی چه په پینتالیس هزار روپیٔ جریب، ما نه د ورپسے ایک لاکھ روپیٔ جریب، زه د خپل قوم د طرفه، زه د خپلو خلقو د طرفه، پی ډی اے له ایک لاکھ روپیٔ جریب ورکوم او دویٔ د ما له دا خپله زمکه راکړی او مونږه به پکښ هغه خرڅوؤ۔

جناب سپیکر: پیر محمد خان۔

جناب پیر محمد خان: جناب سپیکر صاحب! زه د دویٔ د دے استحقاق حمایت کومه۔ دے کښ دا ما ته چه کوم رپوټ چا راکړے دے، پوره یو فائل دے۔ په دےکښ د اخبار یو تراشه هم ده۔ دویٔ لیکی چه داسے خلقو ته پیسے ملاؤ شوی دی چه هغه مفروران دی او د هغوی نه دستخطے هم اخستے شوے دی۔ مفروران دی، چه مفرور دی نو هغوی ته د پیسو Payment چا کړے دے؟ اول خو هغه Arrest کول پکار دی چه پولیس ته ئے حواله کړی او بل په دے کښ دویٔ وائی چه کوم مستحقین چه دی نو هغوی ته ئے پیسے هم نه دی ورکړی۔ بل عبدالرحمان خان چه وائی چه دا ئے په چوالیس هزار روپیٔ جریب اخستے ده او د هغے باوجود خلقو ته Payment نه دے شوے نو دلته

کښې خو په رنګ روډ باندے ایک کروړ، بهتر لا کهـ باندے یو جریب اخستے شوے دے سړک د پاره او هغوی ته Payment هم شوے دے۔ رنګ روډ د پاره چه زمکه اخستے شوے ده نو ایک کروړ، بهتر لاکهـ روپئ باندے یو جریب اخستے شوے ده او هغوی ته Payment هم شوے دے دومره دستی دستی او دلته کښې چه په چوالیس هزار روپئ جریب اخستے کیږی نو هغے غریبانو ته Payment نه کیږی او چه کوم شوے دے نو هغه هم مستحقینو ته نه دے شوے، بل چا ته شوے دے۔

<u>جناب سپیکر</u>: پیر محمد خان! په دے کښې تاسو صرف Question، تاسو مخکښې ته چه کوم پروت دے جی، ما ته لږ، یو منټ تاسو توجه راکړئ، ستاسو مخکښې ته یو Question پروت دے؟

<u>جناب پیر محمد خان</u>: جی او۔

<u>جناب سپیکر</u>: د هغوی Privilege breach شوے دے او وجه ئے دا ښائی چه هغه کمیټئ یوه فیصله کړے وه۔ کمیټئ اووئیل چه داسے اوکړئ او پکار وه چه په هغه فیصله باندے عملدرآمد شوے وے۔ د ګورنمنټ د رولز مطابق Contention دا دے چه کمیټی فیصله اوکړی، یوه کمیټی جوړه شوے وه، Special Committee وه، Select Committee وه یا Standing Committee, what-ever may be its nature, هغوی یوه فیصله اوکړه نو هغه فیصله به راځی بیا هاؤس ته او هاؤس کښې Per rules هغه فیصله په ګورنمنټ باندے Binding ده او Which is unanimous - اوس Question دا دے چه دا فیصله چونکه unanimous نه وه نو دا که د دے Assurances یا دغه، ته په دے باندے که ګورنمنټ رانیسے نو څنګه به ئے رانیسے؟ د هغوی دا Contention دے

Which is very simple, ولے چه Binding پرے نه وو۔ د کمیټئ فیصله په هغوی باندے هرګز Binding یعنی Absolute binding نه شی کیدے خکه چه هاؤس هغه Unanimity سره نه ده پاس کړے۔۔۔۔

جناب پیر محمد خان: دا ټهیک ده جناب سپیکر صاحب، اوس په دے کښ یوه خبره ده۔۔۔۔

جناب سپیکر: نمبر ایک۔ دویمه خبره، یو منټ، اوس تاسو، یو منټ جی، دویمه خبره چه تاسو کومه Raise کړه، هغه تاسو وایئ چه په دے کښ ګهپلے شوی دی، نو منسټر صاحب خو دا چغے وهی چه داسے که څه قیصے وی نو دوئ د مونږ سره کینی، مونږ ته د ئے Point out کړی چه مونږه د هغے افسرانو برخلاف کارروائی اوکړو۔ که مفرور ته ئے ورکړے وی او مفرور نه ئے دستخط اخستے وی او هغه مفرور ئے ولے نه دے نیولے؟ نمبر ایک۔ بل د ګورنمنټ دا Contention دے او دوئ دا وائی چه که چا ته غلط Payment شوے وی نو هغه سرے به رانیسو او د هغه نه به Recovery کوؤ نو دا خو Simple خبره ده۔ د دے به تاسو هاؤس فیصله کوئ۔

جناب پیر محمد خان: اوس ټهیک شوه۔ جناب سپیکر! دا یوه خبره لکه منسټر صاحب، چه بیس کسان په هغے وخت باندے د اپوزیشن حاضر وو او ستائیس د ګورنمنټ حاضر وو، په دے کښ Oppose چا کړے دے؟ دا خبره چا Oppose کړے نه ده۔ د هغے دا مطلب نه دے، کسان تقریباً سینتالیس حاضر وو، نو دا Unanimous نه شو؟

وزیر تعلیم: سپیکر صاحب! په هغے ډویژن شوے وو او په ډویژن کښ پرے Counting شوے وو او بله خبره دا وه چه کله Standing Committee

ته چه-----

حاجی محمد عدیل: جناب سپیکر! -----

وزیر تعلیم: او جناب سپیکر، بله دا خبره وه چه کله د دوئ هغه خبره StandingCommittee ته لاړه نو دوئ هډو PP&H Department راغوښتے نه دے د خپل Point of view explain کولو د پاره - Even the law Department -----

حاجی محمد عدیل: آپ کی اجازت سے، اس سے قطع نظر کہ ان کی Privilege motion بنتی ہے یا وہ Payment کرنی چاہئے یا نہیں، چونکہ یہاں بات رولز کی ہوتی ہے کہ جب تک ایک قرارداد یا Resolution unanimous پاس نہ ہو تو وہ Binding نہیں ہوتی تو یہ صرف قرارداد کے حوالے سے ہے، رپورٹ کے حوالے سے، بل کے حوالے، بجٹ کے حوالے سے یہ Binding نہیں ہے۔ Thank you.

جناب پیر محمد خان، مونږه دا خبره کول غوښتل چه دلته په Majority فیصله کیږی۔ د جمهوریت اصول دادی ----- (شور)

وزیر آبپاشی و آبنوشی: نہیں، ایک بات یہ ہے کہ آپ ہمیں یہ بتائیں کہ رولز میں کہاں ہے، کہاں ہے رولز میں کہ کمیٹی میں جائے گی تو وہ پھر Binding ہو جائے گی؟

جناب سپیکر، Originally څه څیز ورکړے شو کمیټئ ته؟ قرارداد ورته په حواله شوے وو که څه بل څیز ورته حواله شوے وو؟

جناب پیر محمد خان: جناب سپیکر! کمیټئ ته فیصله حواله شوے وه۔ کمیټی هلته کښې انکوائری اوکړه او د انکوائرئ رپورټ ئے ورته راوړو -----

وزیر تعلیم: جناب سپیکر! د کمیټئ رپورټ ورته پیش شوے وو، قرارداد خو نه وو۔

جناب پیر محمد خان: چه رپورټ راغلے او Majority پاس کړو -----

جناب سپیکر: جی په اسمبلئ کښې په څه څيز باندے Raise شوے وو؟

وزیر تعلیم: قرارداد وو۔

جناب سپیکر: قرارداد وو؟

ارباب سیف الرحمان: جناب سپیکر! -----

جناب سپیکر: که دا قرارداد وو -----

Arbab Saifur Rehman: Janab Speaker! it was not a 'Qarardad', it was the report of the Special Committee. It was presented to the Assembly and the Government party was defeated on that date.

جناب سپیکر: Tell me one thing, تاسو اوګورئ چه دا Original Rresolution دے او که نه دے۔ که Resolution وی نو It will remainresolution till death. دا تاسو څه خبره کوئ؟ If it was an adjournment motion, some other motion, یا بل څه وو نو بیا That is an othr thing.

ارباب سیف الرحمان: جناب سپیکر! داسے کار شوے وو 'Call Attention Notice' -----

جناب پیر محمد خان: Resolution وو سپیکر صاحب۔

ارباب سیف الرحمان: په Call Attention Notice باندے بیا یو SpecialCommittee جوړه شوه - Special Committee unanimously هغه پاس کړو- ممبرز به زه تاسو ته اوښایم چه کوم کوم د دے ممبرز وو- د ټولو

پارټو په هغې کښې Representation وو- هغوی دا Unanimously پاس کړے وو ---

جناب سپیکر: یو کار کوؤ ارباب صاحب، زما دا خیال دے چه .Let us defer it مونږ به فائل راوباسو چه Whether it was a 'Call Attention Notice' or a Resolution.

Arbab Saifur Rehman: Sir! purely it was a Call Attention Notice.

وزیر آبپاشی و آبنوشی: ایډوکیټ جنرل ته به هم اطلاع کول غواړی-

ارباب سیف الرحمان: جناب سپیکر! ستاسو په نوټس کښې به زه دا راولم -----

جناب سپیکر: ته هم د خپل Opinion د پاره راوغواړه-

وزیر تعلیم: سپیکر صاحب! ایډوکیټ جنرل او لاء ډیپارټمنټ والا به پکښې راوغواړو- د لاء ډیپارټمنټ رپورټ دا دے، ما له ئے راکړے دے-

جناب سپیکر: عبدالرحمان خان! زما خیال دے دا ستاسو مسئله حل کیږی- دلته به ئے Defer کړو او هغه ریکارډ به راوغواړو-

حاجی عبدالرحمان خان: دا خو د سیف الرحمان خان Call Attention وو او دے وزیرصاحب د دے په حق کښې ووټ ورکړے وو- اول خو به زه د ده خلاف دغه کوم- دے د صوبائی اسمبلئ ممبر وو، د ده دستخط به هم بنائی-

ارباب سیف الرحمان: جناب سپیکر صاحب! دا د Call Attention، نه جی ما وئیلی دی Perfectly they supported مونږه پاس کړے دے او پیپلیانو له مو شکست ورکړے وو- فتح حق دے-

جناب سپیکر: ټول شئے به راشی جی (قهقهه) ټول شئے به مخے ته راشی او

هغه به اوگورو۔ که دا په بل Matter باندے وو نو د هغے پوزیشن بیل دے او

که په Resolution کښې وی جی نو د Resolution چه کوم پوزیشن دے او

Resolution will remain as resolution.

ارباب سیف الرحمان، نه، نه جی Call Attention Notice وو جی۔ I will read it -----

Mr. Speaker: I don't mind, the Deputy Speaker agrees with me to that extent.

حاجی محمد عدیل، جناب سپیکر! لیکن یہ بھی Consider کریں کہ Resolution isalso a motion.

Mr. Speaker: It may be any thing but there is a specific provision in the resolution, in the very resolution, in the very resolution.

(شور)

جناب پیر محمد خان، جناب سپیکر صاحب! په دے کښې هغه وائی چه زه یے Agree کوم۔

Arbab Saifur Rehaman: I will read only two sentences.

Mr. Speaker: In motion, if you take the motion exaustively then every proposal even if it comes on a point of order, even that is a motion. هغه خو څه دغه نشته دے It is a proposal before the Assembly

Arbab Saifur Rehman: Mr. Speaker Sir! it was a Call Attention Notice.

جناب پیر محمد خان، زه په دے کښې تاسو ته دا Request کوم چه که

Resolution دے او که هر یو Motion دے -----

ارباب سیف الرحمان، Call Attention وو۔

جناب پیر محمد خان، چه کمیټئ ته لاړو او د کمیټئ نه چه راخی نو رپورټ پیش کیږی په اسمبلئ کښ، هغه Resolution بیا نه پیش کیږی۔

Arbab Saifur Rehman: The report was adopted.

جناب پیر محمد خان، چه د کمیټئ رپورټ راغلے نو هغه Binding دے په Majority سره۔ اوس Majority د هغے Resolution په حق کښ ----

جناب سپیکر، Any how فی الحال نے Defer کوؤ او هغه ټول فائل به راوغواړو او بیا به ئے اوګورو چه څه پوزیشن دے؟ We will do it.

ارباب سیف الرحمان، په دے اجلاس کښ به راشی؟

جناب سپیکر، داسے به اوکړو -----

Arbab Saifur Rehman: In this session?

جناب سپیکر، پکار ده۔

جناب پیر محمد خان، سپیکر صاحب! چه منسټر صاحب پخپله دستخط کړے دے او د خپل دستخط خلاف دے کوی نو دا خو ډیره د افسوس خبره ده۔ د خپل دستخط په باره کښ دے څه وائی؟

ارباب سیف الرحمان، دا خبره به زه Explain کړم که لږ تاسو ما ته اجازت راکړئ۔ صرف دا دوه Sentences تاسو ته وایم دا په Beginning کښ دے۔

"On 3rd of January, 1994, Haji Mohammad Nawaz, MPA, under Call Attention Notice No. 49, moved that the Assembly should discuss

an urgent matter of puplic importance, namely the acquisition of land in Ragi Lalma and the payment of compensation to the owners". This was a Call Attention Notice. The fact is that about 7000 jareebs land has been acquired and the Committee had recommended that Rs. 44000 per jareeb be paid. It means that the price of per marla will become Rs. 500 only. One marla for Rs. 500. So this is not an amount which the PDA can not pay. They are bound by the decision of the Assembly. They can not say that it was not unanimous, otherwise, other people can also claim that this was not unanimous. All the laws are passed by the majority in the Assembly. When it is passed by the majority, the PDA and every body is bound. Thank you, Sir.

جناب سپیکر، جی!

وزیر تعلیم، مسٹر سپیکر سر! -----

جناب سپیکر، اوس خو Call Attention Notice ثابت شولو - د ارباب صاحب سره ریکارډ شته دے۔

وزیر تعلیم: ما سره د لاء ډیپارټمنټ خپل Observations دی جی- هغوی وائی

The report of the Special Committee on Regi Lalma in not binding on the Department of Physical Planning and Housing, Government of NWFP, as it was not adopted unanimously in the Assembly, nor the Committee considered the view point of the Department as was

provided to the Committee.

حاجی عبدالرحمان خان، پوائنټ آف آرډر۔ سر! دا زمونږ وزیر صاحب څه عجیبه غوندے خبره شروع کړه چه د Call Attention Notice لا، ډیپارټمنټ پی ډی اے افسران، هغه افسران د پرے غلطئ کوی او هغوی دا یو شے د لاء ډیپارټمنټ نه راوړے دے، اوس مونږ ورسره هلته په کمره کښ ډسکشن اوکړو چه تا خو بیا د ټولے اسمبلئ استحقاق مجروح کړو۔ تا ولے د اسمبلئ استحقاق مجروح کړو؟ د هغے وجه دا ده چه دے اسمبلئ یو شے پاس کړو د Call Attention Notice په ذریعه باندے، هغوی کمیټی جوړه کړه، کمیټی راغله او رپورټ ئے پیش کړو۔ دے وزیر صاحب پکښ ګوته اولګوله چه د دے کمیټئ رپورټ ټهیک دے او نن دے د پی ډی اے د افسرانو په چکر کښ مونږه ته وائی چه ټهیک نه دے۔ لهذا زه خو د ده خلاف هم تحریک استحقاق پیش کوم۔

حاجی محمد عدیل، جناب سپیکر! میں واقعات کی طرف اشاره نہیں کرتا ہوں جی، جناب معاملہ کال اٹینشن نوٹس سے پہلے کمیٹی کو ریفر کیا جا سکتا ہے۔ جناب نہیں، میرے خیال میں اس پر بھی غور کیا جا سکتا ہے۔

جناب پیر محمد خان، چه اسمبلئ یوه فیصله اوکړه، Decision، نو په هغے بیا رولز پخپله Relax شی۔ اسمبلی هر څه کولے شی۔ د دے سره اختیار دے۔

وزیر قانون، سپیکر صاحب! منسټر صاحب څه خبره کوی۔

وزیر تعلیم، زه خو وایم سپیکر صاحب، ----

جناب سپیکر، جی!

وزیر تعلیم، سپیکر صاحب! زه خو وایم ټهیک ده، Privilege Committee ته

I don't have any - نے حواله کړئ ، هلته به نے مونږه Sort out کړو
objection, Sir.

Mr. Speaker: Is it the desire of the House that the privilege motionput forth by Honourable Arbab Saifur Rehman Khan and Haji Abdur Rehman Khan, MPAs, be refered to the Standing Committee on privileges?

(The motion was carried.)

Mr. Speaker: The 'Ayes' have it. The matter is accordingly referred to the Standing Committee on privileges. Thank you.

حاجی عبدالرحمان خان: ډیره مهربانی۔

جناب احمد حسن خان: جناب سپیکر! مونږه کشران یو، عبدالرحمان خان د مونږ ته طریقه اوښائی چه دا Privilege motion څنګه Privilege Committee ته خی؟ پرون خو مونږ ډیرے چغے، کریکے او ژړا کړے ده زمونږ Privilege motion ---- (قہقہہ)

تحاریک التواء

Mr. Speaker: Mr. Pir Mohammad Khan, MPA, to please move his Adjourmend Motion No. 155.

جناب پیر محمد خان: شکریہ، جناب سپیکر۔ "محترم جناب سپیکر صاحب! میں آپ کی توجہ ایک انتہائی اہم معاملے کی طرف مبذول کرانا چاہتا ہوں، وہ یہ کہ میرے حلقے میں بارہ ہائیسکولوں میں سائنس ٹیچرز نہیں ہیں، جس کی وجہ سے طلبا اور عوام میں بے چینی پھیل

گئی ہے اور جس سے طلبا کا بہت نقصان ہے۔ لہٰذا اجلاس کی کارروائی روک کر اس پر بحث کر کے اس کو خصوصی کمیٹی کے حوالے کیا جائے"۔

جناب سپیکر صاحب! زما خیال دے چه دا مسئله به ټولے صوبے ته وی خو زما ټوله حلقه دیهاتی علاقه ده او په لرے لرے خایونو کښې هائی سکولونه دی۔ په دغه کښې زما په خیال دے، دس باره هائی سکولونه دی او سپیکر صاحب، زما خپله علاقه کښې صرف په یو سکول کښې سائنس ټیچر شته دے، په نورو کښې نشته دے۔ داسے هغه لرے علاقے چه کومے دی چه په هغے کښې هائی سکولونه جوړ شوی دی او چالو دی نو په هغے کښې هم د سائنس ټیچر نشته دے۔ چه په کوم هائی سکول کښې د سائنس استاذ نه وی نو په دغه سکول کښې به د سائنس سبجیکټ څنګه پړهاویږی؟ څوک به ئے ورته پړهاوئ؟ ځکه چه سائنس خو یو خاص مضمون دے او د هغے د پاره خاص ټیچر پکار وی چه هغه بی ایس سی، ایم ایس سی، څه شے خو کړے وی۔ نو چه عام د آرټس استاذان وی هغه خو هغوی پړهاولے نه شی۔ په هغے کښې قسما قسم Numerical questions وی چه هغه د هر چا په پوهه باندے نه شی راتللے او جناب سپیکر صاحب، بار بار مونږه محکمے ته دا Request کوؤ، کله وائی چه دا پبلک سروس کمیشن نه دی کړی، کله وائی چه مونږ سره ایس ای ټی ټیچرز نشته دے۔ چه پوسټونه خالی وی او په دے پوسټ باندے یا خو تنخواه آرټس والا آخلی او یا د سره خالی پراته وی، نو دا خو انصاف نه دے او مونږ دے خپل قوم او خپلو طلبا ته آخر څه فائده خو به رسوؤ۔ په صوبے کښې حکومت راخی د هر چا، کله مخکښې هم راغلی دی، اوس په دے موجوده دا څومره غټ مینډیټ دے، دا د مینډیټ خبرے چه په دوئ پسے

کیږي، نو مینډیټ ئے هم دومره غټ اغستے دے خو د هیڅ څیز Decision
دوئ کولے نه شي- هیڅ قسمه Decision power ورسره نشته دے- لس،
یولس میاشتے د دے حکومت اوشولے او تر اوسه پورے د سائنس استاذان
زمونږه سکولونو ته نه دي تلي نو آخر دوئ به دا پالیسیانے کله جوړوي؟
اوس د دوئ ته دے پالیسئ کښې چرته څه ډیر مشکل دے، چرته کښې څه د
امریکے نه Experts راوستل غواړي، که چرته د بل خائے نه پکښې څوک
راوستل غواړي؟ دا خو یوه Simple خبره ده- که B.Sc ، M.Sc تاسو سره
څوک وي، بی ایډ ئے کړے وي او که ئے نه وي کړے خو ما ته ئے راولیږئ-
زما حلقه جناب سپیکر صاحب، ډیره دیهاتی ده او ډیر لرے لرے په لس او په
پنځلس میله کښې هائی سکول نشته دے نو ما له د دوئ Simple M.Sc یا B.Sc د
راولیږي خو چه هغه هلکانو ته سائنس پړهاولے شي- زه پکښې دوئ ته دا هم
Relaxation ورکوم او زما د طرف نه منظور دي چه دوئ دِ دَ خپلے حلقے
راولیږي او پخپله د بهرتی کړي- ما ته د بی ایډ ټرینډ هم ضرورت نشته خو
چه M.Sc، B.Sc قدرے وي، هم پوره دے- جناب سپیکر صاحب! دا ډیره د
افسوس خبره ده چه په دے حکومت کښې یو کارهم نه شي کیدے او نه تر اوسه
پورے شوے دے خو آئنده د پاره د لږ غوندے ویخ شي او او د کړي- چه په
دے وخت کښې او نه شي نو آخر کله به کیږي؟ په تیر حکومت کښې خو دوئ
کله وائی چه پیسے خرد برد کیدلے او کله وائی چه هغه بیکاره وو، خو چه
کوم کارونه په هغه حکومت کښې شوی دي، د هغے په لسمه خو د دوئ
اوکړي کنه، د هغے په لسمه- تعمیراتی کارونه خو پکښې شوي دي نو تعمیراتی
کار دوئ نه شي کولے؟ په بهرتیانو دوئ پابندئ لګولے دي، په ټرانسفرز

باندے پابندی ده او یو کیس به وزیر اعلیٰ صاحب ته خی او هغه به Relaxation ورکوی۔ دا ټول مشکلات زمونږ دے صوبے ته دی او په دے ټولو خلقو ته، یواځے ما ته نهم د دوئ دا گورنمنټ بنچز چه دی، دوئ ته هم دا مشکلات شته دے۔ ستاسو په حلقه کښ به هم ډیرو سکولونو کښ دا تکلیف وی خو که ستاسو په هغے کښ نه وی نو زمونږ په دیهاتو کښ خو شته شته۔ مونږ ته خو معلوم دی -----

<u>جناب سپیکر</u>: زمونږ په هغے کښ هم شته دے۔

<u>وزیر آبپاشی و آبنوشی</u>: د هغه دو رپاد کړل، اوس خو وایه۔ (قہقہہ)

<u>جناب پیر محمد خان</u>: جناب سپیکر صاحب! نو که دا حکومت دا مهربانی کولے شی چه دا سائنس ټیچرز مونږ ته راکړی نو ډیره مهربانی به وی۔ که نه شی راکولے نو بیا د صفا اووائی چه مونږه دا حکومت چلولے نه شو، بل چا ته د پریږدی۔

<u>وزیر تعلیم</u>: سپیکر صاحب! زه جواب ورکړم؟

<u>جناب شیر زمان شیر</u>: جناب سپیکر صاحب! زما د سائنس ټیچرز متعلق یوه تحریک التوا وه هغه د بحث د پاره منظور ره شوے وه۔

<u>جناب سپیکر</u>: هغه خو زما خیال دے چه په تیر شوی سیشن کښ وه۔ هغه خو د هغه سیشن سره ختم شوه کنه۔

<u>سید منظور حسین</u>: منسټر صاحب! که تاسو -----

<u>وزیر تعلیم</u>: زه جواب درکوم، تاسو ټول به مطمئن شئ انشاء الله۔

<u>سید منظور حسین</u>: ښه خو یو اهمه خبره ده۔

وزیرتعلیم، زما خبره واورئ جی- جناب سپیکر صاحب! سائنس ټیچرز چهدی نو هغه پبلک سروس کمیشن Direct appoint کوی، انټرویو کوی او بیا ئے مونږ ته راکوی- هغوی انټرویوز منعقد کړی وو او انټرویوز ئے اوکړل- مونږ هغوی ته ډیر Request اوکړو او هغوی شپه او ورځ کار اوکړو او مونږ ته ئے موجوده وخت کښې څلور څلویښت کسان راولیږل- د پیر محمد خان په حلقه کښې ګیاره هائی سکولونه دی او یو هائیر سیکنډری سکول دے، نور په ټولو کښې سائنس ټیچرز شته دے بغیر د دوو نه، هائی سکول ګرهی کنډاؤ او هائی سکول سندوی او نورو ته هغوی سائنس ټیچرز ورکړے دی- د دے دواړه سکولونه د پاره چه څنګه مونږ ته پبلک سروس کمیشن دا چوالیس سائنس ټیچرز راکړل، د هغوی صرف میډیکل پاتے دے او د پولیس نه ئے کلیئرنس پاتے دے نو انشاء الله تعالیٰ دوئ ته یقین دهانی ورکوؤ چه زر تر زره چه څنګه مونږه ته دغه راشی نو حواله به ئے کړو- مونږه د دوئ حلقے، پی ایف 71 د پاره شپږ SET teachers recommend کړی دی او د پوره ټول ملاکنډ د پاره نهه نور هم شته چه هغه د نور سکولونو د پاره دی- انشاء الله د دوئ اطمینان به اوشی- پاتے شوه دویمه خبره، دوئ زمونږ د حکومت کارګزاری غواړی نو زه دوئ ته یقین دهانی ورکوم چه زمونږ دا حکومت چه کوم دے دا په اصولو، په انصاف، په میرټ او واقعی په بهاری مینډیټ باندے راغلے دے او د دے بهاری مینډیټ په برکت مونږ په تیر شوی خلے تقریباً نهه زره استاذان اغستے دی- (تالیاں) ټول مو په میرټ باندے اغستے دی او دویمه خبره کوم ----

جناب پیر محمد خان، جناب سپیکر صاحب! دا ټول رپورټ غلط راغلے دے-

وزیر تعلیم، دا ورته نجم الدین -----

جناب سپیکر، د جان محمد خان Brother-in-law په حق رسیدلے دے او په څلور بجے ئے جنازه ده۔

جناب پیر محمد خان: سپیکر صاحب! یوه خبره کوم۔

وزیر تعلیم، دوئ دا خبره کول غواړی چه په ټرانسفرز هم Ban لګیدلے دے نو هاں، مونږ ورته وایو چه په کال کښی دوه خله ټرانسفرز کوؤ، په مارچ کښی او په اګست کښی هم، او هغه مو ورله کړے دے۔ دغه Tinure مو ورله ایخودے دے۔

جناب پیر محمد خان، جناب سپیکر صاحب! ښکاره خبره دا ده چه په 30 تاریخ باندے په Back date کښی شوی دی خو سپیکر صاحب، اهمه خبره دا چه د دوئ کوم رپورټ راغلے دے دا خو Breach of privilege دے۔ دومره غلط رپورټ راغلے دے۔ په دے رپورټ کښی وائی چه په سوندی کښی نشته دے، ګرهئ کنداؤ کښی، نو په سوندئ کښی شته دے۔ چه په کوم کښی شته دے نو وائی چه په دے کښی نشته دے۔ په سوندئ کښی شته دے، د یو مولوی صاحب خوئے دے، هغه سائنس ټیچر دے۔ د دهیرئ نه ورله واړه، بل هائی سکول دے، د هغے نه واړه دے سوندئ دے له راځی۔ دے وائی چه په سوندئ کښی نشته دے، د سوندی دے له د دهیرئ هائی سکول واړه د سائنس د پاره راځی۔

وزیر تعلیم، سپیکر صاحب! انشاء الله دوئ چه کله کورته ځی او سیشن ئے ختمیږی نو استاذ به مخکښی تلے وی۔

جناب پیر محمد خان، اوس دا رپورټ، جناب سپیکر صاحب، اوس یو سکول نه دے، زما په حلقه کښی په دے سوندئ کښی سائنس ټیچر شته دے، صرف په دے

سوندئ کښې او دا هائی سکول پورن چه دے، په دے کښې د ایف ایس سی استاذ
سائنس پرهاوئ۔ اور کسی بھی سکول میں نہیں ہے۔
جناب سپیکر: تاسو خو وایئ چه نشته دے خو هغه به ئے اوګوری۔
جناب پیر محمد خان: جناب سپیکر صاحب! په جواب کښې چه څومره سکولونه
دی، په ټولو کښې سائنس ټیچرز نشته دے بغیر د دے سوندئ نه او په بل کښې د
ایف ایس سی هلک پرهائی کوی۔ دوئ ته رپورټ غلط راغلے دے۔ ما ته د
استحقاق د راولړلو حق حاصل دے، تاسو ئے تسلیم کړئ۔
وزیر آبپاشی و آبنوشی: بالکل ټهیک وائی دے۔
جناب احمد حسن خان: جناب سپیکر! د حکومت اصول د نه وائی خکه چه د
حکومت په اصولو کښې فرق دے۔ د خپلے پارټئ اصول د وائی، هغه په اصولو
روانه ده۔ د حکومت چه کوم اصول دی نو مونږه او بی بی په دے دروازه
اوخو، مهتاب صاحب او پیر صاحب په هغه دروازه اوځی۔ په پختونخوا کښې
هم دا شوے ده او د اپوزیشن په واک آوټ کښې هم۔ د ده دا اصول به ټهیک وی
خو د حکومت اصول څه ګډ وډ دی۔
سید منظور حسین: سپیکر صاحب! زما د محترم منسټر صاحب د اصولو سره
مکمل اتفاق دے۔ دا یقیناً یو اصولی حکومت دے او د اصولو مطابق روان دے
خو زما Observations دا دی چه قرآن پاک زمونږه یو دینی عظیم الشان کتاب
دے او په هغے کښې چه کوم اصول بیان شوی دی نو هغه د عمر د پاره ډیر کلک
اصول دی خو په هغه کښې هم بیا بعضے وخت داسے خایونه راشی لکه د سور
غوښه حرامه شوے ده خو که فرض کړه داسے صورتحال یو بنده باندے راشی
چه هغه د لوګے مری نو د هغے د پاره هم په هغے کښې آسانتیا پیدا شوے ده چه

د ژوند د برقرار ساتلو د پاره خیر دے، ته د سورغوبنه لګه اخوره۔ ژوند برقرار اوساته او مستی مه کوه۔ دا اصول چه کوم دی، بعضے خانے کښې لږ عوندے نرمی پکار وی لکه ساولډهیر کښې د جینکو مډل سکول دے او په هغے کښې په Detail باندے استاذانے وے نو زمونږه چیف منسټر صاحب حکم اوکړو چه دا Detailment باندے چه کومے استاذانے دی، دا ټولے ختم کړئ او خپلو خپلو ځایونو ته ئے اولیګئ۔ هغه سکول اتم دے او استاذانے ترے ټولے لاړے۔ چه لاړے نو هغه پرائمری پاتے شو۔ نو زه وایم چه دے اصولو کښې لږه نرمی راولئ او چه کوم ځائے کښې ضرورت وی نو هغه ځائے کښې خو داسے نه دی کول پکار او د هغوی څه مدد اوکړئ۔

وزیر تعلیم: سپیکر صاحب! دوئ ته ما یقین دهانی ورکړے وه چه انشاء الله کوم کوم ځایونو کښې دا تکلیف وی یا کوم ځائے کښې چه محکمه ګنړی چه دا استاد نشته نو هغه ځائے له مونږه اوس استاذ ورکوؤ۔ د هغے د پاره مونږه Ban relax کوؤ۔ چه کوم ځائے کښې استاذ غلط کارکوی یا استاذ سکول ته نه ځی نو هغه به هم Under report بدلیږی۔ دا نه چه بس Ban شو نو دا څه قرآنی آیات خو نه دے چه بس Ban به په Ban وی۔ نه به ئے کوؤ۔چه کوم د ضرورت مطابق راشی نو هغه به مونږه کوؤ او دوئ له کړی مو هم دی او بیا به ئے هم انشاء الله کوؤ۔ د ساولډهیر سکول مسئله به ورله هم انشاء الله زر تر زره حل کړو۔

جناب سپیکر: جی سبحان خان۔

حاجی محمد یوسف خان: جناب سپیکر! -----

جناب سپیکر: هغوی مخکښې پاسیدلی وو۔ سبحان خان مخکښې پاسیدلے وو۔

جناب عبدالسبحان خان: شکریه۔ قابل احترام سپیکر صاحب! ګران او قابل

احترام وروره احمد حسن خان هغه تیرو ورځو کښې د حکومت د ښه کارکردګۍ په دے فلور باندے ډیر تعریف کړے وو نو بیا په یو منډۍ کښې دوه نرخه څنګه ساتی؟ زمونږه یو طرف ته وروړونو ته وانی چه ستاسو اصول شته او دے بل طرف ته وانی چه ستاسو نشته۔ زه دوی ته وایم چه تاسو ډیر ښه پارلیمینټرین یئ، تاسو د تعصب او د بد نیتئ دا چشمے د لږ ساعت د پاره لرے کړئ نو په دے خبره به تاسو مجبوره شئ چه دا نن د پارلیمنټ بالا دستی د میاں نوازشریف د حکومت مرهون منت ده او هغه خلقو چه چا به مخکښې کنګرو کورټس وے یا چا به جبری عدالتونه وے او داسے قسمه خبرے به کیدے، نن هغوی دا اومنله چه د میاں نوازشریف حکومت د هغه د ملګرو اتحادیانو په دے ملک کښې د پارلیمنټ بالادستی ثابته کړه۔ دا د اصولو فتح ده۔

جناب سپیکر: جی۔

جناب نجم الدین: زما خیال دا دے۔۔۔۔۔

جناب سلیم خان ایڈوکیٹ: پوائنٹ آف آرڈر، سر۔

جناب سپیکر: یو کار به مو پاتے کیږی۔ هغوی مخکښې پاسیدلی وو۔ سلیم خان مخکښې پاسیدلے وو۔

جناب سلیم خان ایڈوکیٹ : سپیکر صاحب! ډیره مهربانی۔ زه په پوائنټ آف آرډر باندے د یو ډیر اهمے مسئلے طرف ته ستاسو توجه راګرځول غواړم۔ څو ورځے مخکښے زمونږه د دے ایوان یو ډیر معزز رکن، ګیان چند اغوا شوے وو او په هغه سلسله کښې د دے معزز ایوان اکثریتی ممبرانو د ګورنر هاؤس پورے مارچ هم کړے وو او د دے هاؤس ټول ممبران او هر شریف شهری د دے ملک په دے خبره باندے ډیر زیات درد مند او خفه دے۔ پرون

دوو اخبارونو، روزنامه صحافت او روزنامه فرنټير پوسټ کښې داسے خبره راغلے ده چه په هغے باندے زما زړه ته او د دے ټول ایوان ممبران چه چا هغه خبر کتلے وی. د هغوی زړونو ته هم ډیر درد او تکلیف رسیدلے دے۔ ستاسو که اجازت وی نو زه به دا اووایم۔ "اقلیتی رکن گیان سنگھ سمگلروں کے ساتھی نکلے"۔ روزنامہ "صحافت" 16-12-1997۔ دغسے په " فرنټير پوسټ" کښې 'Kidnapped link to dishonour electoral deal' او په هغے کښې زه صرف یو فقره تاسو ته اوروول غواړم۔ چه "Well placed sources said that Gian Singh had close links with an influential group involving some NWFP Parliamentarians dealing in antiques like statues mostly smuggled from Afghanistan". دا په فرنټير پوسټ کښې راغلی دی۔ زما صرف دا گزارش دے چه دا زمونږه د دے ټول ایوان استحقاق په دے خبره مجروح شوے دے چه یو طرف ته خو مونږه ټول خفه یو، ټول خلق هم په دے خفه دی چه -----

جناب سپیکر: پریویلج موشن داخل کړئ کنه جی۔

جناب سلیم خان وکیلټ : زه پریویلج موشن په دے ورکوم چه هغه کمیټئ ته حواله شی او په دے خبره بحث اوشی۔

جناب سپیکر، داخل ئے کړئ نو بیا به په هغه باندے خبرے اوکړو۔ داخل ئے کړئ کیښنږدو۔

حاجی محمد یوسف خان : جناب سپیکر! -----

جناب احمد حسن خان، زه د دے په حواله سره د پی ټی وی نه چه کومه خبرنامه دہ، د هغے سلسله کښې هم چه هغوی ورله کوم کوریج ورکړے دے او

په کومه طریقه نے ورکړے دے، ما پریویلج موشن داخل کړے وو نو زما دا یقین دے چه دا به تاسو راولئ او پریویلج کمیټئ ته به نے اولیږئ۔

حاجی محمد یوسف خان: جناب سپیکر! دا مخکښ مسئله چه کوم د ایس ای ټی، د سائنس ماسټرانو وه نو ستاسو په وساطت سره زه د منسټر صاحب په خدمت کښ دا عرض کوم او ستاسو او د دے هاؤس توجه دے طرف ته راګرځوم چه که تاسو اوګورئ، د 1985 نه زه ممبر راروان یم، د دے پبلک سروس کمیشن په وجه ډیر عظیم نقصان اورسیدو هغه اهم پوسټونو ته او هغه اهم ادارو ته چه کوم د دے قوم او د دے ملک سره ګهرا تعلق ساتی۔ زما به دا Request وی ستاسو په وساطت باندے منسټر صاحب ته، منسټر صاحب ډیر ښه سړے دے او دا بالکل زمونږه تسلی ده چه دے صحیح کارکوی او چه منسټر صحیح کارکوی نو یقیناً محکمه به هم صحیح کارکوی، بجائے د دے چه دوئ د پبلک سروس کمیشن په Through باندے، ځکه چه پنځلس کاله خو زما د یاداشتو پبلک سروس کمیشن د دے پوسټونو د پاره Appointments او نه کړے شو او د هغے په وجه باندے د بچو تعلیم بالکل تباه و برباد دے، نو زما به دا ګزارش وی چه دوئ ډیپارټمنټل یوه کمیټی جوړه کړی او هغه رولز د ټول په هغے کښ پوره کړی چه کوم د انصاف تقاضے ساتی، کوم د میرټ تقاضا ساتی او کوم د قابلیت تقاضا ساتی۔ هغے کښ به دا اوشی چه دا ټول سکولونه به، ولے چه کسان شته، د دے کوالیفائیډ کسان شته خو پبلک سروس کمیشن داسے طریقه جوړه کړے ده چه هغه د نه برابر ده او مخکښ یو ځل په دے بحث شوے وو او بی بی صاحبه هم په دے کښ د دے خبرے تائید کړے وو چه دا پبلک سروس کمیشن زمونږه تقاضے نه شی پوره کولے۔ په دے وجه هغه زور حکومت یوه

کمیټې جوړه کړې وه خو چونکه محکمه د حکومت تابع وی او حکومت چه کومه رانې ورکوی، په هغې باندې هغه عمل کوی نو که موجوده حکومت دا غواړی لکه څنګه چه دے نورو Appointments کښې ئے په میرټ باندې کار کړے دے، نو داسې په دے پوسټونو باندې هم په میرټ باندې کار کولے شی۔

جناب پیر محمد خان: دے منسټر صاحب ته محکمې غلط جواب ورکړے دے، زما په سکولونو کښې چه کوم د سائنس ټیچرز دی، د هغې تفصیل د راوړی۔ د هغې د پاره ما استحقاق د محکمې خلاف اولیکو او زه به ئے داخل کړم او دوی د دَ استحقاق په جواب کښې بیا پیش کړی چه کوم کوم استاذان، سائنس ټیچرز دی۔

وزیر تعلیم: ما خو دوی ته اووئیل چه کله انشاء الله د اسمبلۍ سیشن خلاصیږی او دوی کلی ته رسی نو سائنس ټیچران به ترے مونږه مخکښې لیږلی وی او هلته به ئے استقبال هم اوکړی۔

جناب پیر محمد خان: نو هلته خو دوی وائی چه یو کښې نشته دے او نورو کښې نشته۔ زه وایم چه په ----

وزیر تعلیم: یره جی، بس زه -----

جناب پیر محمد خان: زه به دا ثابت کوم۔ دے د پاره ما استحقاق داخل کړے دے۔

جناب نجم الدین: پوائنټ آف آرډر۔ سر! دا کاغذ، پیر محمد صاحب، منسټر صاحب خبره اوکړه۔ وائی چه د مینډیټ حکومت دے، بیا پسې سبحان خان هم ----

وزیر تعلیم: او د مینډیټ حکومت دے۔

جناب نجم الدین: د هغے نے ډیره ښه تشریح اوکړه- دا خو د مینډیټ حکومت دے، پیر محمد صاحب ولے خفه کیږی؟ د مینډیټ د وجے نه به دا سوال غلط وی- د مینډیټ د وجے نه دوئ ټهیک جواب نه ورکوی ځکه چه په دغه دوه سکولونو کښې استاذان شته او په دے یولسو کښې نشته، نو دوئ وائی چه په هغه یولسو کښې شته او په دے دوو کښې نشته- نو جی دا زمونږه عرض دے چه دوئ د کم ازکم د دے سوالونو جوابونه ___ دومره د مینډیټ په هوا کښې د بره نه ځی-

Mr. Speaker: Mr. Naik Amal Khan, MPA, to please move his Adjournment Motion No. 156 in the House.

جناب نیک عمل خان: جناب سپیکر! اسمبلی کی کارروائی روک کر اس مسئلہ پر بحث کی جائے کہ مورخہ 6 اور 17 اکتوبر 1997 کی درمیانی شب مندرجہ مواضعات خرکی، خان گھڑی، درگئی، گل مقام اور قدم خیل میں زبردست ژالہ باری ہوئی اور تمام کھڑی فصلیں تباہ و برباد ہوئی ہیں- ژالہ باری اتنی زبردست تھی کہ کوئی نہیں کہہ سکتا کہ یہاں فصل کھڑی تھی-اس میں جوار، گنا اور سبزیاں مکمل طور پر برباد ہوئی ہیں- یہاں کے کاشتکار بہت غریب ہیں- تقریباً چارسو چوالیس کاشتکار اس سے تباہ ہوئے ہیں- لہٰذا ان کاشت کاروں کو معاوضہ دیا جائے، ان کا آبیانہ معاف کیا جائے، زرعی قرضہ جات پر سود معاف کیا جائے اور حکومت جنس کی صورت میں ان کی امداد کرے تاکہ یہ لوگ فاقہ کشی سے بچ جائیں-

صاحبه دلته دومره زبردسته ګلئ شوے ده چه څومره فصلونه ولاړ وو، هغه هدو دا پته نه لګی چه یره دا فصل شتے او که نه- بل هغه کنی ملونه هم نه اخلی- تر دے حده پوره هغه خلق غریبانان تباه شوے دی او د دوئ امداد پکار دے که د جنس په صورت کښې وی او که د پیسو په صورت کښې وی-

جناب پیر محمد خان: پوائنټ آف آرډر، سر۔ جناب سپیکر صاحب! نیک عمل خان وائی چه "چار سو چوالیس لوگ تباہ ہوئے ہیں" نو دا چارسو چوالیس کسان په دے گلئ کښ مړه شوی دی که څه چل شوے دے؟

جناب نیک عمل خان: نه جی دا مړه شوی نه دی، دا تباه شوی دی۔ فصلونه نے تباه شوی دی، نو دوئ به د لوږے د وجے نه کیدے شی چه مړه شی۔

Mr. Speaker: Honourable Minister, please.

جناب فتح محمد خان (وزیر جنگلات): بهر دنیا کښ خو د دے د پاره طریقه شته۔ هغه فصلونه چه کوم وی، هغه بیمه کوی او کله چه څه داسے نقصان اورسی نو د هغے بیا هغه بیمه ذمه واره وی او هغه هغه خلقو ته معاوضه ورکوی۔ خو پاکستان کښ دغه طریقه باندے هم څه نشته د بیمے او ریلیف ایکټ چه کوم مخکښ د سیلاب زدګانو د پاره دے اسمبلو رغ کړے وو، هغے کښ هم د ژاله بارئ د پاره یا داسے دغه د پاره هنګامی څه انتظام نشته۔ د هغے وجه دا ده چه دا سلسله یو ځل شروع شی، دا ګلئ چه کومه په دے پیښور کښ شوے وه، هغه هم تاسو لیدلے وه چه څه قسم شوے وه او د فرنټیر په ګوټ ګوټ کښ ګلئ کیږی او که فرض کړه بیا کوم ځائے کښ چه ګلئ نه وی شوی نو هلته کښ به هم هر سړے وائی چه ګلئ شوے ده۔ نو د دے د پاره حکومت څه قانون نه دے رغ کړے چه داسے څه کسانو ته بیا معاوضه ورکړے شی۔ دا خو هر ځائے کښ کیږی او د دے د پاره فی الحال څه قانون اسمبلئ نه دے رغ کړے چه د هغے د پاره څه معاوضه ورکړے شی۔

جناب پیر محمد خان: جناب سپیکر صاحب! زه یو تپوس کوم چه دا قانون به څوک جوړوی؟ د حکومت وزیر دے، دوئ چرته بل راوړے دے اسمبلئ ته

چه مونږه هغے کښې مخالفت کړے دے یا مو رد کړے دے؟ که دوئ نه وی راوړے نو دا ذمه واری د چا ده؟ حکومت دا قانون نه دے پاس کړے، اسمبلئ نه دے پاس کړے نو خو دوئ د صبا قانون راوړی او قانون سازی د اوکړی۔ بِل د راوړی نو مونږه به ئے ورله صبا پاس کړو۔ چه دوئ ئے راوړی نه نو په هوا باندے خو نه پاس کیږی۔

جناب نیک عمل خان، جناب سپیکر! -----

وزیر جنگلات: د هغے ما جی خبره اوکړه چه چونکه مونږه په دے طریقه باندے دا پیسے تقسیم کوؤ نو کوم چه زمونږه بجټ دے، دا به د هغے د پاره نه پوره کیږی۔ هغه خو د دوئ اختیار دے که دوئ وائی چه مونږه د بجټ دا پیسے ټولے ژاله بارئ ته اوباسو نو هغے ته د اوباسی۔ مونږه خو به د دوئ حکم منو جی۔ مونږه خو حکم منونکی یو جی۔ حکم به دوئ کوی او مونږه به ئے منو۔

جناب نجم الدین: سر! دا پیسے د ټولے ژاله بارئ ته اوباسی که زمونږه په حکم باندے کیږی، تاسو ټول راسره ملګری ئے کنه۔ بالکل دا اوباسی۔

توجه دلاؤ نوټس

Mr. Speaker: Mr. Akram Khan Durrani, MPA, and Mr. Baz Muhammad Khan, MPA, to please move their identical 'Call Attention Notice' No. 299 and 300 one by one in the House.

جناب باز محمد خان، ډیره شکریه۔ "محترم سپیکر صاحب! میں آپ کی وساطت سے حکومت کی توجہ اس اہم نوعیت کے مسئلے کی طرف مبذول کرانا چاہتا ہوں کہ بنوں میں دوا کے مقام پر عارضی پل مکمل ہونے کو ہے اور انتظامیہ اس عارضی پل سے گزرنے کیلئے

گاڑیوں پر ٹیکس لگانا چاہتی ہے جو بنوں کے عوام کے ساتھ نا انصافی ہے"۔

محترم سپیکر صاحب! ډیره عجیبه غونډے خبره ده چه دا پل نیشنل هائی وے والو جوړ کړے دے او د دے د پاره منظوری شوے وه د چار کروړ تیس لاکه روپو او په هغے باندے کار هم شروع شوے وو او څه اتهانیس لاکه روپئ پرے اولګیدے خو ډیره د افسوس خبره ده چه د هغه پل اتهانیس لاکه روپئ Payment هم اوشو -----

<u>جناب سپیکر</u>، تاسو دا خپل مائیک لږ بند کړئ جی۔

<u>جناب باز محمد خان</u>، اتهانیس لاکه روپے Payment هم اوشو خو هغه پل Drop شو او بیا اُو نه شو۔ اوس هلته مونږه خپله څه چندے منډے او څه ګورنمنټ د ډسترکټ کونسل نه پیسے راکړی دی او څه بیس، بائیس لاکه روپے په دے پل باندے اوس لګیدلے دی۔ تاسو یقین اوکړئ جی په 1990 کښ چه څه وخت زه ممبر ووم نو ما پخپله درے پلونه جوړ کړی دی۔ یو په 15 لاکه روپے باندے جی، بل په انیس لاکه روپے او بل په اتهاره لاکه روپئ باندے جوړ دے۔ اوس که دغه کار داسے شروع شی نو په هغه پلونو باندے به هم ټیکس لګی۔ کلو ته به خلق خی نو هغه خپل کلی ته تلو باندے به هم ټیکس ورکوی۔ دا جی ډیره د افسوس خبره ده او زه خو دا وایم چه که مونږه له هغه پل چه کوم د چار کروړ، تیس لاکه روپئ وو، جوړه وی نو بیا خو ټهیک ده چه څومره ټیکس لګوی او د لګوی خو دا خو یو عارضی پل دے او عارضی پل باندے دوئ ټیکس څنګه لګوی؟ بله زه دا خبره کوم چه هلته پرون نه هغه بل وخت څه کسان په دے پل تیریدل نو دوئ ترے ټیکس او غوښتو په انکار باندے یو بل سره نیغ شو او یو بل ته ئے کنځل منځل اوکړل۔ یو ډاکټر پرے تیریدو

ڈاکٹر محمد نواز، نو هغه هم دے تهیکدارانو سره نیغ شوے دے او روزانه به دا خبره کیږي۔ نو زما دا گزارش دے او دا Request کوم چه دا عارضی پل دے او که دوئ مونږ سره دا Commitment کوی او دا پل جوړه وی، په دعوئ باندے او هغه چار کروړ، تیس لاکھ روپئ مونږ له لگوی نو بے شکه چه څومره تیکس راباندے لگوی او د لگوی۔ دا خو عارضی پل دے او په عارضی پل باندے څنگه دوئ تیکس لگوی او څنگه د خپلو خلقو نه د خپلو پیسو تیکس اخلی؟ د گورنمنټ یوه پیسه پرے نه ده لگیدلے جی۔

<u>جناب احمد حسن خان</u>: جناب سپیکر! چونکه نن اکرم خان درانی صاحب نشته نو د دے طرف نه زه د دوئ سره بهرپور مرسته کوم او دا درخواست کوم چه په دے د خصوصی غور اوشی۔

<u>جناب باز محمد خان</u>: زه ډیر مشکور یم دا احمد حسن خان۔

<u>جناب یوسف ایوب خان</u> (وزیر مواصلات و تعمیرات)، شکریہ، سپیکر صاحب۔ یہ کال اٹینشن نوٹس سی اینڈ ڈبلیو کو دیا گیا لیکن دراصل اس کا Concern Local Bodies کے ساتھ ہے، جواب آیا ہوا ہے تو میں کوشش کروں گا کہ ان کو Satisfy کرسکوں۔ ان کے بنوں ڈسٹرکٹ کے Notables اور ایم این ایز کا ایک جرگہ ہوا تھا، جولائی میں آ کر چیف منسٹر صاحب کو ملے تھے اسی Bridge کے سلسلے میں اور فیصلہ یہ ہوا تھا کہ گورنمنٹ کچھ رقم Loan کے طور پر اس Temporary bridge کیلئے جرگے کے حوالے کرے گی جن میں کچھ پولیٹیکل ایجنٹس نے پیسے دینے تھے۔ کچھ لوگوں نے خود اپنے طور پر Contribution کرنی تھی اور تقریباً دس لاکھ روپے ڈسٹرکٹ کونسل بنوں نے دینے تھے کیونکہ یہ این ایچ اے کا روڈ ہے، سی اینڈ ڈبلیو کا نہیں ہے تو ڈسٹرکٹ کونسل بنوں نے دس لاکھ روپے منظور کیے On loan basis اب وہ Temporary طور پر اور غالباً جرگے

نے اس چیز پر Agree کیا کہ یہ ایک قسم کا Loan ہے اور اس کو Repay کریں گے۔ اب وہ Temporary causeway بن گیا ہے اور ایک سمری لوکل باڈیز کی طرف سے Move ہوئی ہے جو چیف منسٹر تک گئی ہے۔ ظاہر ہے Minister concerned کے دفتر سے گزر کر گئی ہے جس میں یہ چیز Approve ہوئی ہے کہ Easy instalments میں معمولی ٹول ٹیکس لگا کر، جو رقم ڈسٹرکٹ کونسل کی تھی اور جرگے کے فیصلے کے مطابق وہ آہستہ آہستہ واپس کی جائے لیکن ساتھ ہی میں ان کو Assurance دلوانا چاہتا ہوں کہ پچھلے سیشن میں اکرم خان درانی نے اس Bridge کا مسئلہ اٹھایا تھا، ہماری تین Meetings ، میاں مظفر شاہ بھی بیٹھے ہیں، ان کا بھی Bridge کا مسئلہ تھا نوشہرہ کا اور یہ بنوں کا تھا اور ہم نے این ایچ اے کے ساتھ باقاعدہ اٹھایا، اعظم خان ہوتی، فیڈرل منسٹر کے ساتھ میٹنگ ہوئی ہے، چیف منسٹر بھی شامل تھے اور انشاء اللہ مجھے امید ہے کہ اس Bridge کیلئے این ایچ اے کی طرف سے بھی Efforts ہو رہی ہیں اور کوئی نہ کوئی Funding ہوگی اور امید ہے کہ اگلی اے ڈی پی میں کچھ نہ کچھ رقم Reflect ہوگی جس سے وہ Complete ہو سکے گا۔

جناب باز محمد خان: محترم سپیکر صاحب! زه د منسټر صاحب شکر گزار یم چه دوئ د پل متعلق راته یقین دهانی اوکړه خو زه د دے عارضی پل متعلق دا خبره کوم، لکه څنګه چه دوئ اووئیل چه څه لس لکهه روپئ ډسټرکټ کونسل ورکړے دی۔ دا بالکل دے حده پورے ټهیک ده جی چه مونږه جرګه کړے وه خکه چه هلته ډیر تکلیف وو۔ ټریفک بالکل بند وو او هر وخت به مسئله جوړیده۔ درے درے، څلور څلور ګهنټے به هغه پل بند شو۔ خو زه وایم چه دا ټیکس د څه طریقه ده، دا پراونشل ګورنمنټ څه د پاره دے؟ لس لکهه روپئ خو ډسټرکټ کونسل ورکړے جی، نو دا پیسے لس لکهه روپئ

دی، د دے د پارہ خلقو باندی د بوجھ نہ راولی جی۔ د خلقو نہ ولی اخلی دغہ پیسے؟ دا پراونشل گورنمنټ دے چہ کوم خلقو ورتہ چندہ ورکړے دہ، څہ Loan ئے ورکړے دے، نو پراونشل گورنمنټ د ورکړی دا پیسے، مونږ نہ ولے اخلی پہ دغے عارضی پل باندے؟ او د دے بلے خبرے زہ د منسټر صاحب بے انتہا مشکور یم چہ دوئ د پل خبرہ اوکړہ چہ هغہ پل باندے بہ دوئ کار شروع کوی جی۔

Mr. Speaker: Mr. Najam-ud -Din Khan, MPA, to please move his Call Attention Notice No. 303 in the House.

جناب نجم الدین، توجہ دلاؤ نوٹس نمبر 303 - جناب سپیکر! آپ کی وساطت سے -----

جناب سپیکر، د نوټس نمبر د هم څہ عجیبہ غوندے دے، 303 -

جناب نجم الدین، دا هم ما سرہ زیاتے دے جی۔ "جناب سپیکر! آپ کی وساطت سے حکومت کی توجہ اس امر کی طرف مبذول کرانا چاہتا ہوں کہ دیر میں تعمیر کئے گئے سکولوں میں اساتذہ کو ابھی تک تعینات نہیں کیا گیا ہے جس کی وجہ سے دیر میں حصول تعلیم کے سلسلے میں مختلف مسائل کا سامنا کرنا پڑ رہا ہے، لہٰذا اس پر فوری توجہ دی جائے" -

جناب سپیکر، هسے منسټر ښہ سړے دے، گورے دا درتہ اووایمہ۔

جناب نجم الدین، یرہ جی هسے د لس، اتہ ورځو نہ حالات بدل شوی دی-

(قہقہہ) د بی بی سپیشل مہربانی دہ جی، گنی دا خلق نہ ټهیک کیږی- زہ عرض دا کومہ چہ پہ دیر کښ مونږ د وخت نہ دا چغے وهو چہ دیرہ پسماندہ علاقہ دہ او ټولہ غرتیزہ علاقہ دہ۔ زہ ستاسو پہ نوټس کښ صرف دا خبرہ راولم چہ پہ نو تاریخ باندے زہ د کوهستان علاقے د شرینگل پہ دورہ باندے تلے وومہ او د ایم پی اے پہ حیثیت باندے زہ لازمہ د جینکو یو مډل

سکول ته۔ د هغه جینکو په مډل سکول کښې چه ما استاذانے اوکتلے، منسټر صاحب، زما خبرے ته غوږ کیږده جی۔

وزیر تعلیم، غوږ مے دے۔

جناب نجم الدین، زما خیال دے که غوږ کیږدے نو ښه به وی۔ ما چه هغه مډل سکول اوکتلو نو په هغے کښې یوه استاذه هم نه وه۔ ما د هغوی په Attendance Register کښې اولیکل چه زه افسوس کوم چه په دومره استاذانو کښې په دے ټائم یوه استاذه هم په دے سکول کښې نشته۔ بیا لاړمه جی، بیشو ورته وائی، هلته یو پرائمری سکول دے او هغه سکول ته چه ورغلم نو درے ماشومان راپاسیدل چه هغه استاذانو کینولے وو، زړ نے جهنډا اوخیژوله۔ په دغه سکول کښې پینځه پی ټی سی ماسټران وو او صرف دغه درے ماشومان پکښې وو، یو ماسټر هم حاضر نه وو۔ د هغوی الماریٔ مو ماته کړه او هغه Attendance Register مو راواغستو او په هغے کښې مو بره اولیکل چه زه افسوس کوم چه په دے خانے کښې یو استاذ هم نشته، سکول نے بند کړے دے او تلے دی، په کورونو کښې ناست دی۔ بیا جی والدنی بیله ورته وائی، د هغے مډل سکول ته چه زه لاړم او هغه سکول چه ما اُوکتو نو په هغے کښې د دینیاتو یو معلم ناست وو۔ په دغه سکول کښې لس، دولس کسان ماسټران دی او نور ټول غیرحاضر وو۔ په هغه Attendance Register کښې هم ما اولیکل چه زه افسوس کوم چه دلته یو معلم دینیات ناست دے، یو ورسره چپړاسی دے او باقی ټول سکول نے خالی کړے دے، هیڅ څوک نشته دے په سکول کښې۔ زما عرض دا دے جی چه مونږ د وخت نه دا چغے وهو، دا علاقه دے ټولو ایم پی ایز لیدلے ده او دے ټولو خلقو هم لیدلے ده، هلته ډیوټی څوک نه کوی،

انسپکشن نشته او چا ئے هم دا تپوس او نه کړو چه د هغه خلقو ژوند تباه شو- بله ورخ خو ما دا فیصله کړے ده، ما ونیل چه زه به د حکومت نه دا مطالبه کومه چه دا سکولونه د کم از کم پرائیویټائز کړی، پرائیویټ خلقو له د ورکړی- چه څوک کم از کم سل روپئ ورکوی نو د هغه سکول تپوس خو به کوی- زما جی منسټر صاحب ته دا درخواست دے او دا عرض کومه چه د کوهستان دغه ایریا ډیره پسمانده ده او دوئ د Clear cut تحقیقات اوکړی- ما جی د دغه سکولونو تحقیقات چه اوکړل نو په هغه سکولونو کښ یو استاذ هم د هغے خانے لوکل نه وو، ټول د بهر نه راغلے وو او په دغه وجه هلته هیڅ چا هم ډیوټی نه کوله- زما دا هم عرض دے جی چه په دیر کښ یو گرلز هائر سیکنډری سکول جوړ شوے دے، یو په شرینگل کښ سیکنډری سکول دے او یو په کلکوټ کښ سیکنډری سکول دے، د دے سیکنډری سکولونو چونا شوے ده، شیشے پکښ لگیدلے دی او بالکل Complete حالاتو کښ دی- مونږ حکومت ته وایو چه دے له د سټاف راولیږی، په دے کښ د سټاف کینوی- هغه وائی ټهیکدارانو نیولے دی، د چا پینځه لکهه روپئ په هغے کښ قرض دی، د چا دوه لکهه روپئ قرض دی، وائی ټول سکولونه پکښ بانډه کړی دی- نو زما ستاسو په وساطت سره منسټر صاحب ته دا درخواست دے او دا هم وایمه چه تاسو مخکښ د هیلته په مسئله کښ دا خبره اوکړه چه ایم پی اے سره دا اختیار شته چه هغه لاړشی او هسپتال چیک کړی، سکول چیک کړی یا بل یو شئے چیک کړی او خپل رپورټ اولیکی- په دے کښ د حکومت یو Clear cut notification اوکړی- نه ایجوکیشن والا زمونږ خبره منی، نه هیلته والا زمونږ خبره منی، نه جیل والا خبره منی، هیڅ څوک هم زمونږ خبره نه

منی۔ ما تاسو ته دا وئیل غوښتل چه منسټر صاحب د دا کار اوکړی چه دوئ د دغه رجسټرے راوغواړی او اُو د گوری چه په دغه رجسټرو باندے زما خط Written شته او که نشته جی۔ د دنیا کسان راسره وو لیکن د هغے باوجود جی د هغوی خلاف څوک ایکشن نه اخلی۔ مونږ خو دغه کولے شو چه لیکل موکړی دی۔ منسټر صاحب ته دا درخواست کوؤ چه زما علاقه پسمانده ده، هغه جی غرنیزه علاقه ده، هغے له د کم از کم د نورو علاقو شانتے څه Relaxation ورکړی چه هلته د هغه ځائے خپل استاذان پخپل ځائے باندے اولږی۔ دویم تکے دا دے چه د هغه سکولونو چیکنگ د اوکړی۔ چیکنگ د اوکړی چه دلته دا استاذان ولے ډیوټی نه کوی؟

جناب سپیکر: جی، آنریبل منسٹر۔

بیگم نسیم ولی خان: محترم سپیکر صاحب! بخښنه غواړم چه د وزیر صاحب نه مخکښ اودریږمه۔ دا نجم الدین خان چه کوم کار کړے دے، دا داسے یو حقیقی کار دے چه د ستائینے وړ دے۔ پکار دا دی چه دا ټول ایم پی ایز چه دلته ناست دی، یو وزیر هر یو سکول نه شی چیک کولے او یو وزیر د هر یو سکول ریکارډ نه شی ساتلے، هر یو ایم پی اے له دا پکار دی چه هغه پخپله حلقه کښ اوگرځی او هم دغسے کوشش اوکړی لکه څنگه چه نجم الدین خان کړے دے او دا خواست به مونږ وزیر صاحب ته اوکړو چه دغه رجسټرے راوغواړی او د دغے رجسټرو په مطابق دغه خلقو له قرار واقعی سزا ورکړی۔ خو دا نور ممبران چه دی، دوئ د هم داسے کوشش اوکړی څکه چه په ټوله صوبه کښ په یو طریقه باندے ایجوکیشن ته توجه پکار ده او توجه داسے پکار ده چه مونږ د هم پکښ د وزیر صاحب سره خپل

Co-operation اوکړو۔

جناب سپیکر، جی آنریبل منسٹر، پلیز۔

وزیر تعلیم، جناب سپیکر صاحب! زه د نجم الدین خان ډیر مشکور یم -----

جناب سپیکر، په دے کښې یو وضاحت تاسو ته اوکړم چه ایم پی اے ګان صاحبان څه شئے __ تاسو دا خپل مائیک لږ یو منټ بند کړئ جی۔

وزیر تعلیم، ښه جی۔

جناب سپیکر، چه ایم پی اے ګان صاحبان داسے په انسپکشن لاړشی نو هغوی به صرف خپل Observations او نوټس لیکی، څه ایکشن به هغوی نه اخلی۔ ایکشن له به Concerned Department او منسټر ته رالیږئ، ولے د ایم پی اے کار د خپل منسټر سره دے۔ هسے نه چه تاسو هلته (قهقهه)

جناب عبدالسبحان خان، اصل کښې سر، ستاسو برد باری ده، تحمل دے او زمونږه برد باری ده چه دے خبرو ته غوږ ایږدو، ایجوکیشن والا خو د دے نه بائیکاټ کړے دے۔

وزیر تعلیم، جناب سپیکر صاحب! زه د نجم الدین خان ډیر مشکور یم چه هغوی توجه دلاؤ نوټس نمبر 303 خپل پیش کړو او د خپلے حلقے د سکولونو باره کښې ئے خبره اوکړه۔ مونږه Applications راغوښتی وو او د استاذانو انټریوګانے په بیل بیل مد کښې اوشوے۔ میرټ لسټ تقریباً جوړشو، پرون هغوی Ban relaxation غوښتو او مونږ ورته د پرون نه Ban relax کړو چه بیل بیل ډسټرکټس او ډویژن لیول باندے تاسو دا پوسټونه Release کړئ او هغه خپل خپل سکولونه ته اولیږئ۔ دوئ ته یقین دهانی ورکوم چه انشاء الله زر تر زره به دوئ ته خپل استاذان ملاؤ شی۔

جناب سپیکر، د بی بی په Proposal باندے څه خبره اوکړئ کنه جی۔

وزیر تعلیم، د بی بی Proposal بالکل جائز دے۔ زه دے ټول ایم پی ایز ته وایم چه بهئی تاسو د خپلے خپلے حلقے ذمه وار یئ۔ بنه خلقو درله ووټ در کړے دے او تاسو له د خدائے همت درکړی۔

جناب سپیکر، هغه خو بیله خبره ده۔ هغه چه کوم شوی دی او دوئ په هغه رجسټرنو کښ دستخطونه کړی دی۔

وزیر تعلیم، بی بی حکم اوکړو چه راویغواړئ نو انشاء الله راو به ئے غواړو۔

جناب سپیکر، دا واوروئ۔

جناب نجم الدین، زما خبره بله ده جی۔ منسټر صاحبْ اوونیل چه ګنی پوسټونه خالی دی، ما پرے خلق اولګول۔ زه وایم چه لګیدلے دی، درے درے کاله ئے اوشو، تنخواه اخلی خو هلته ډیوټئ له نه خی۔ زما مسئله جدا ده، زه دغه خبره کوم۔

وزیر تعلیم، سپیکر صاحب! ما خبره کوله خو دوه خله مینځ کښ ئے په خبره کښ ګډ وډ کړم۔ څه هغه پکښ خبره کوی نو هغه تسلسل خراب شو جی۔

جناب سپیکر، هاشم خان! ستاسو خو ډیره Stamina ده۔ تاسو خو کم از کم ګډ وډ کیږئ مه۔

جناب احمد حسن خان، ستاسو ډیره شکریه جناب سپیکر، ګنی تسلسل ئے ډیر غلط روان وو۔ (قہقہہ)

وزیر تعلیم، دا نو غلط، ما د دے پورا څمه تشریح کوله۔ زه خو دوئ ته وایم چه کوم خائے کښ دوئ ته پته لګی چه خپل سکولونو کښ د دوئ استاذان نشته

نو مونږ له د In writing کښې رالیږی، مونږ به په هغې باندے ایکشن اخلو بلکه دا به اوکړو چه مونږ به خپلے محکمے ته اووایو چه د کوم ایم پی اے په حلقه کښې چه کوم ډی ای او، ایس ډی ای او راځی او دوئ له چه د کوم سکول خلاف شکایت ورکوی چه زما په حلقه کښې دا سکول دے، صرف د خپلے حلقے پورے به نے محدو اوساتو ځکه چه بل کښې بیا بل ایم پی اے خفا کیږی نو هغوی چه د خپل خپل حلقے مطابق څه تجاویز ورکوی چه یره دا استاذان نشته نو بالکل د دوئ په هغه شکایت دے ایکشن اخلی۔ ما ته دے هم نه رالیږی خو دهر یو ایم پی اے په شکایت به عمل کوی۔

<u>Mr. Speaker</u>: Mr. Hameedullah Khan, MPA, to please move his Call Attention Notice No. 317 in the House.

<u>جناب نجم الدین</u>، سر! دا خبره ختمه نه شوه جی؟

<u>جناب سپیکر</u>، دا بالکل ختمه شوه نجم الدین خان، عمل به پرے اوس کیږی۔ ستاسو رجسټر به هم راوغواړی او هر څه به اوکړی که خیر وی جی۔

Mr. Hameedullah Khan, MPA, please. Not present.

<u>Minister for Education</u>: Yes Sir, he is absent.

<u>Mr. Speaker</u>: Mr. Sher Zaman Sher, MPA, to please move his Call Attention Notice No. 324. Not present, it lapses. Mr. Ghafoor Khan Jadoon, MPA, to please move his Call Attention Notice No. 325 in the House.

<u>جناب پیر محمد خان</u>، مطمئن دے۔

<u>جناب غفور خان جدون</u>، څه خبره خو نه ده۔ زه خو هسے هم مطمئن یم۔

هاشم خان سنجیده سړے دے، کوالیفائیډ سړے دے۔ د ده نه به ولے نه مطمئن کیږو۔ خواه مخواه به مطمئن کیږو۔ عرض دا دے جناب سپیکر صاحب،

"اسمبلی کی کارروائی روک کر اس اہم اور فوری مفاد عامہ نوعیت کے مسئلے پر بحث کی جائے کہ ایس ڈی ای او (میل) نے پرائمری سکول تحصیل لاہور ضلع صوابی کے ایک مدرس اعجاز علی کو تیرہ ماہ مسلسل غیر حاضری کی وجہ سے Terminate کرنے کیلئے کیس ڈسٹرکٹ ایجوکیشن آفیسر (میل) صوابی کو بھیجا۔ اس دوران میں مذکورہ ٹیچر نے انٹی کرپشن سٹاف سے ملکر میں سروس بک میں دو ہزار روپے رکھ کر چھاپہ مار کر متعلقہ ایس ڈی ای او کو گرفتار کروایا جس کی وجہ سے ضلع صوابی کے جملہ سکول بند ہیں"۔

جناب سپیکر صاحب! عرض دا دے چه په 13 تاریخ خو دهغه ایس ڈی ای او صاحب ضمانت شوے دے خو عرض دا دے چه په ټوله صوابئ ضلع کښې سکولونه تقریباً درے څلور ورځو بند دی۔ ما د منسټر صاحب په نوټس کښې دا خبره راوستے هم وه او په 13 تاریخ باندے د هغے خانے د انټي کرپشن جج د عدالت نه ضمانت هم شوے دے خو عرض مے صرف دا دے جی چه یو ټیچر دریالس میاشتے غیر حاضر وی، ما ډپټی کمشنر صاحب ته اووے چه په دوئ چهاپه وهل پکار دی که دے ایس ډی ای او صاحب په دغه ورځ باندے په دے سروس بک کښې خپل Initial کړے وی یا دستخط نے کړے وی نو مونږه به وایو چه دے جرم دار دے۔ هغه راغلے په یو منټ کښې نے ورته سروس بک کیښودو او دوه زره روپئ نے پکښې د میز د پاسه ورته کیښودلے، انټی کرپشن والا راغلل، چهاپه نے پرے اووهله او هغه نے اونیولو۔ هغه غریب ته څه پته وه چه دے سروس بک کښې پیسے شته او که نشته۔ انکوائری کول پکار دی، گنی نو مونږه صرف دا عرض کوؤ او منسټر صاحب ته مو دا

درخواست دے چه دے کښې د خپله يو ډيپارټمنټل انکوائری اوکړی او که دا کار هغه کړی وی نو سزا د ورته ملاؤ شی جی- خو زمونږه چه څومره پورے معلومات دی جی بلکه سو فيصد دا سړے بے گناه دے- زياتے ورسره شوے دے- انکوائری د پکښې اوشی جی- زه وايم دا سړے بالکل، Totally بے گناه دے جی- بس صرف دا عرض مے کولو-

جناب احمد حسن خان، جناب سپيکر! په دے باندے دلته صرف مختصر غوندے عرض کومه او د بشير خان خيال به پکښې هم راوګرځول غوارم څکه چه د محترم وزير تعليم سره سره د بشير خان هم په دے کښې يو رول دے- جناب سپيکر! په دے باندے متعلقه اساتذه کرام چه کوم احتجاج کړے دے، د هغے نه د دے افسرد ايماندارئ او د محنت کشئ پته لګی اګرچه دا کيس Subjudice هم دے- په دغه سلسله کښې به دا خبره تاسو مناسب نه ګنړئ چه مونږ ئے اوکړو خو که جناب وزير تعليم صاحب د محکمه تعليم په ذريعه باندے او لاء منسټر صاحب دلته As acting on behalf of the Chief Minister يا لاء منسټر د خپل انتظامی عهدے په لحاظ سره ډی سی ته او ايس پی ته هم دا خبره اوکړی چه په دے کښې غير جانبدار تحقيقات اوکړی څکه چه دے نه يوه ډيره لويه او اهمه Issue جوړه شوے ده جناب سپيکر صاحب-

Mr. Speaker: Honourable Minister, please.

وزير تعليم، جناب سپيکر صاحب! د غفور جدون صاحب مشکور يمه- دوئ چه کله دا خبره ما ته اوکړه، دوئ او شير زمان شير زمونږ د صوابئ ايم پی اے صاحبان دی، په هغه ورخ باندے بی بی هم نه وه راغلے او زمونږ وزير اعلیٰ صاحب هم نه وو، زمونږ چه د پارليمانی پارټئ Meeting وو، نو هغے کښې

دوئ چه کله دا خبره مونږ ته اوکړه نو ما دوئ ته اوونیل چه تاسو داسے کار اوکړئ چه د منظور باچا د صدارت لاندے زمونږه د پارلیمانی پارټئ Meeting دے نو تاسو پکښ غیر جانبدار طریقے باندے انکوائری اوکړئ او چه چا سره حقیقت کښ زیاتے شوے وی نو هغه به ما ته غلے غوندے اووایئ نو مونږ به هغه شانتے په هغه لائن کښ یو خبره اوکړو او ما خپلے محکمے ته هم پکښ اوونیل چه تاسو هم پکښ خپله انکوائری اوکړئ- پولیس والا به بیل او انټی کرپشن والا پکښ بیل لګیا دی- دا یو دوه استاذان وو، دوه رونړه وو، د یو اعجاز نوم دے او د بل افتخار نوم دے، د هغوی خپل مینځ کښ د Mutual transfer قصه وه او څه داسے طریقے سره هغوی ورته په سروس بک کښ څه پیسے کیښودے، پولیس والا راغلل او هغه ئے اونیولو- آیا صحیح شوی دی یا غلط شوی دی، د دے په رنړا کښ چه کوم دوئ خبره اوکړه چه دا امیر بهادر ډیر Honest سړے دے او د هغه نه داسے کار نه شو کیدے نو مونږ خپل محکمے ته هم ونیلے دی، انشاء الله هغوی به هم پکښ انکوائری کوی او مونږ به ئے حوصله افزائی کوؤ- که کوم داسے ایمانداره افسر وی او دا خلق ورسره زیاتے کوی او یا ورسره زیاتے شوے وی نو مونږ به واقعی هغه نورو کسانو له سزا ورکړو- دے وخت کښ محکمه هم پکښ انکوائری کوی، انټی کرپشن والا هم پکښ انکوائری کوی، مونږه هم پکښ انکوائری کوؤ- دوئ د هغه In writing کښ مونږ ته راکړی، مونږ به پرے غور اوکړو-

سید منظور حسین ، محترم سپیکر صاحب! مونږه په دے سلسله کښ شیر زمان شیر او شعیب خان، د صوابئ نه د دوه کسانو یو کمیټی جوړه کړے ده، هغوی چه خپل رپورټ راوړی نو هغه به بیا پیش کړو جی-

جناب سپیکر: بشیر خان! زما خیال دے تاسو هم پکښې څه عرض اوکړئ کنه۔

وزیر آبپاشی و آبنوشی: څنګه چه ستاسو حکم وی، احمد حسن خان اوفرمائیل او Already منسټر صاحب هم اوونیل چه ډیپارټمنټ هم پخپله انکوائری کوی۔

جناب سپیکر: هغے کښې هسے احمد حسن خان ته ما عرض کولو ۔ احمد حسن خان، فرض کړه د هغوی بیا Objection وی چه کومه Investigating Agency وی او د هغوی پرے Confidence نه وی چه دوئ دغه کوی نو They can move an application, چه دے ایجنسئ ته نه، دے بلے ته د په حواله شی، که څه داسے خبره وی -----

جناب احمد حسن خان: جناب سپیکر صاحب! د ډیرے غټے عوامی بے چینئ خبره ده او د ټولے ضلع سکولونه پرے بند وو جناب سپیکر صاحب۔

جناب عبدالسبحان خان: دا په داسے طریقه پکار دے چه هغه د پښتو متل دے، وائی "چه اُوګه نه خوری نو بوئ ترے نه ځی" د هغه نورو استاذانو پکښې هم په دغه شی کښې Projection وو۔

آرڈیننس کا ایوان میں پیش کیا جانا

آرڈیننس بابت شمال مغربی سرحدی صوبہ (ترمیمِ قوانین) مجریہ 1997

Mr. Speaker: The Minister for Law and Parliamentary Affairs, NWFP, to please introduce before the House the North-West Frontier Province (Amendment of Laws) Ordinance, 1997. Minister for Law, please.

Mr . Bashir Ahmad Bilour(Minister for law and Parliamentary Affairs): Mr. Speaker Sir! In pursuance of Article 128 (2) (a) of the Constitution of the Islamic Republic of Pakistan, I lay before the House the North-West Frontier Province (Amendment of Laws) Ordinance, 1997, Pukhtoon Khwa.

Mr. Speaker: It stands introduced.

حاجی محمد عدیل: جناب سپیکر! پوائنٹ آف آرڈر پر بات کر سکتا ہوں؟

جناب سپیکر: جی۔

حاجی محمد عدیل: جناب سپیکر! میری ایک تجویز ہے کہ حکومت نے بڑی مہربانی کی ہے کہ مغربی پاکستان تفریحی ڈیوٹی ایکٹ میں کمی کی ہے کہ سو کی بجائے اسی اور پینسٹھ کی بجائے بیس کر دی ہے، یہ بڑی اچھی بات ہے تو ایک اور بھی مہربانی کر دے کہ پانچ مرلے کا جو مکان ہے، اس کو بھی ٹیکس سے مستثنیٰ کر دے کیونکہ تین مرلے تک معاف ہے۔ سنیماؤں میں تو کم کر دیا ہے، تو ان کو بھی کر دے۔

وزیر قانون و پارلیمانی امور: جناب! یہ پرائیویٹ ممبرز بل لائیں تو پھر دیکھیں گے کہ ہم کیا کر سکتے ہیں اور کریں گے۔ حاجی عدیل صاحب کو ہمیشہ تکلیف ہوتی ہے غلط بات پر، اور اس میں جو ہوا ہے ----

جناب احمد حسن خان: حاجی عدیل صاحب کو شکایت یہ ہے کہ شاید یہ بشیر بلور نے سینماؤں کی وجہ سے کیا ہے۔ (قہقہہ)

وزیر قانون و پارلیمانی امور: ہاں، یہ میرا کوئی ذاتی معاملہ نہیں ہے جی، گورنمنٹ کا معاملہ تھا اور اس کے بارے میں چیف منسٹر نے فیصلہ کیا ہے۔

جناب سپیکر: دا، دا خو نہ شی، دا بہ اوشی اسلامی نظریاتی کونسل- 20 کښں مو

راوستے دے؟ شروع به ئے کړو که کوم نه وی نو هغه به Absent کړو کنه۔
داسے به اوکړو نو دغه خو به کم شی کنه جی۔

جناب احمد حسن خان: تاسو د هغه جنازے خبره کړے وه سر، نو بیا -----

جناب سپیکر: او جی۔

جناب احمد حسن خان: نو مونږ دے، روټۍ ده او بیا جنازه ده۔

جناب سپیکر: دلته کښې یو بله خبره ده۔ دا اسلامی نظریاتی کونسل رپورټ باندے دسکشن وو نو ما ونیل چه شروع به ئے کړو خو که فرض کړه دا نومونه مونږ واخلو او کوم صاحبان نه وی نو هغه خو ----- (قہقہہ)

جناب عبدالسبحان خان: د دے د پاره -----

حاجی محمد عدیل: جناب سپیکر! یہ تو -----

جناب عبدالسبحان خان: سپیکر صاحب! ما یو گزارش هغه بله ورځ هم کړے وو۔ مونږه یو جی -----

جناب احمد حسن خان: د دے د پاره حکومت ورسره اتفاق نه کوی۔

وزیر قانون و پارلیمانی امور: ایسی بات نہیں ہے۔ اگر کوئی ہو تو بات کر سکتا ہے۔

جناب سپیکر: نورو ته به ټائم ډیر ملاؤ شی کنه۔

جناب عبدالسبحان خان: نه سر، د دے د پاره Full day کیښ دوئ۔ مهربانی اوکړئ جی۔

حاجی محمد عدیل: جناب سپیکر! اسلامی نظریاتی کونسل کی رپورٹ تو 20 تاریخ کے ایجنڈے میں ہے۔

جناب سپیکر: نہیں، ویسے Left over میں بھی ہے۔

حاجی محمد عدیل: وہ تو ہے لیکن آپ نے جو لیا ہے' وہ 20 میں ہے۔

جناب سپیکر: دونوں میں ہے' اس میں بھی ہے۔ ہاں جی۔ (قہقہہ)

The sitting is adjourned and we will reassemble on 20th Insha Allah at 10. 00 am. Thank you very much.

(اسمبلی کا اجلاس بروز ہفتہ 20 دسمبر 1997 دس بجے صبح تک کیلئے ملتوی ہو گیا۔)